

**T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**DEMOKRASİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE
ETKİSİ: SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR ZAMAN
SERİSİ ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

MUHAMMED İKBAL DURMUŞ

MAYIS 2019

**T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**DEMOKRASİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE
ETKİSİ: SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR ZAMAN
SERİSİ ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

MUHAMMED İKBAL DURMUŞ

**DANIŞMAN
PROF. DR. FERDA HALICIOĞLU**

MAYIS 2019

İMZA SAYFASI

Muhammed İktal Durmuş tarafından hazırlanan ‘Demokrasinin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Seçilmiş Ülkeler Üzerine Bir Zaman Serisi Analizi’ başlıklı bu yüksek lisans tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi İktisat Anabilim dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Ferda Halıcıoğlu
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Natalya Ketenci
Yeditepe Üniversitesi

Doç. Dr. Hüseyin Kaya
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 19/06/2019

Bildirim

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Öğrencinin Adı Soyadı

Muhammed İktal Durmuş

Danışmanlığını yaptığım işbu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığını taahhüt ederim.

Danışmanın Ünvanı Adı Soyadı

Prof. Dr. Ferda Halıcıoğlu

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılmasında gözetimini ve yardımlarını esirgemeyen, her türlü soruna ciddi çözümler üretmeye gayret eden danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Ferda Halıcıoğlu'na büyük teşekkür borçluyum. Bunun yanında tezi yazmam için teşvik eden değerli hocam Prof. Dr. Ekrem Erdem ve Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Mercan'a teşekkürlerimi belirtmem gerekiyor. Tez yazımında görüş alışverişinde bulunduğum meslektaş ve arkadaşlarım Metin Eken ve Sedat Doğan'ı da teşekkür listemde zikretmek borcumdur. Son olarak; hayatımın bir parçası olan akademiye gerekli yeri ayırabilmemde diğer alanlarda olduğu gibi desteğini her türlü şartta devam ettiren eşim Ayşe Berre ve ilmin idrakini küçükken bana aşılayan ailem her adımında nüfuzunu hissettirmeye devam etmektedir.

ÖZET

DEMOKRASİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİSİ: SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR ZAMAN SERİSİ ANALİZİ

Durmuş, Muhammed İkbāl

Yüksek Lisans Tezi, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Ferda Halıcıoğlu

Haziran, 2019. 136 Sayfa.

Demokrasinin özel mülkiyeti, fıkri mülkiyeti ve hür teşebbüsü destekleyen yegâne politik sistem olduğunu düşünenlere göre ekonomi bu etmenlerin etkisiyle hızlı bir büyüme sürecine girebilmektedir. Demokratik sistemlerin öngörülebilir ortamında siyasal istikrar büyümenin teminatı haline gelecektir. Öte yandan karşıt argümanlar, demokrasinin refahı toplumun değişik katmanlarına yayması ve baskının azalması sebebiyle yatırımların azaldığını iddia etmektedir. Diğer yandan demokrasinin otokratik rejimlerin aksine siyasal istikrarsızlık için daha kolay zemin hazırladığını ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi önleyebileceğini söyleyen çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada demokrasi ile ilgili tartışmalara değindikten sonra seçilen ülkeler için zaman serisi ARDL analizi yapılarak demokrasi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu ilişki birbiri ile sıkça kıyaslama yapılan Türkiye, Güney Afrika, Güney Kore, Brezilya ve Hindistan arasında incelenmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar incelenen ilişkinin ülkeden ülkeye farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında ülke içlerinde de ekonomik büyümenin kısa dönemde ve uzun dönemde farklılıklar arz ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Ekonomik Büyüme, Brezilya, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, Türkiye, ARDL

ABSTRACT

THE EFFECT OF DEMOCRACY ON ECONOMIC GROWTH: A TIME-SERIES ANALYSIS ON SELECTED COUNTRIES

Durmuş, Muhammed İkbâl

Master Thesis, Economics Master of Arts Degree Programme

Advisor: Prof. Dr. Ferda Halıcıoğlu

June, 2019. 136 Page.

The scholars who accept that democracy is the ultimate political system which supports the private property, intellectual property and free enterprise claim that economy could enter to the faster growth period through this environment. Political stability would be the assurance of economic growth in the predictable environment of democratic systems. The opposite arguments, by the way, is raised as such democracy could diminish the coercion and diffuse the wealth to the different sphere of the society thereby entailing the decline of investments. Some opposite studies also assert that democracy could lead to political instability easier than the authoritarian regimes do. This study analyzes the effect of democracy on economic growth by implementing ARDL bound testing to the selected countries after addressing these discussions. The relationship between democracy and economic growth is examined between Turkey, South Africa, South Korea, Brazil and India which are compared each other frequently. The results of the test show that the effect of democracy on economic growth differ from country to country. Furthermore, the affect also reveals differences within countries with respect to short or long term.

Key Words: Democracy, Economic Growth, Brazil, South Africa, South Korea, India, Turkey, ARDL

İçindekiler

Bildirim	iv
Önsöz	v
Özet	vi
Abstract	vii
İçindekiler	viii
Simgeler ve Kısaltmalar	x
Grafikler	xi
Bölüm I: Giriş	1
1.1. Amaç	2
1.2. Önem	3
Bölüm II: Literatür İncelemesi	4
2.1. Demokrasi	4
2.1.1. Demokrasi Teorileri ve Modelleri.....	4
2.1.2. Liberal Demokrasi.....	7
2.1.3. Demokrasi Eleştirileri	10
2.1.4. Demokrasinin Varsayımları	12
2.2. Demokrasinin Ölçümü	13
2.2.1. Ölçümlerin Teorik Çerçeveleri	14
2.2.2. Demokrasi Ölçümleri	17
2.2.2.1. Demokrasi ve Diktatörlük Endeksi	18
2.2.2.2. EIU: Economist Intelligence Unit	19
2.2.2.3. Poliarşi Veri Seti	19
2.2.2.4. Siyasal Rejimlerin Veri Seti	20
2.2.2.5. Freedom House Endeksi.....	20
2.2.2.6. Polity IV	23
2.2.2.7. V-Dem Demokrasi Endeksi.....	23
2.3. Demokrasi Ekonomik Büyüme İlişkisi	25

2.3.1.	Demokrasinin Ekonomik Büyümeye Etkisini Olumlu Gören Literatür	26
2.3.2.	Olumsuz Gören Literatür	29
2.3.3.	Belirsiz veya Göreceli Gören Literatür	30
2.3.4.	Nedensel İlişkiyi Ters Yönde Gören Literatür.....	31
Bölüm III: Model ve Metodoloji.....		37
3.1.	Değişkenlerin Seçimi ve Veri Kaynakları	37
3.1.	Yöntem	38
3.1.1.	Birim Kök Testi	38
3.1.2.	Eşbütünleşme Analizi.....	39
3.1.3.	ARDL Model Seçimi	41
3.1.3.1.	Hata Düzeltme Modeli	45
Bölüm IV: Bulgular		47
4.1.	Birim Kök Test Sonuçları.....	47
4.2.	Gecikme Aralıkları	49
4.3.	Sınır Testi Sonuçları	52
4.4.	Uzun Dönem Tahmin Sonuçları.....	53
4.5.	Kısa Dönem Sonuçları.....	56
4.6.	Tanımlayıcı Testler ve İstikrar Testleri	59
Bölüm V: Sonuç		62
5.1.	Tartışma.....	63
5.2.	Gelecek Çalışmalara Öneriler	66
Kaynakça.....		68
Ekler		78
Ek-1.	Veri Seti	78
Ek-2.	Verilerin Çizgi Grafikleri	85
Ek-3.	E-Views Birim Kök Çıktıları.....	88
Ek-4.	E-Views Gecikme Uzunlukları Çıktıları	122
Ek-5.	ARDL Sınır Testi ve Uzun Dönem E-Views Çıktıları	124
Ek-6.	Hata Düzeltme Modeli Sonuçları	131
Özgeçmiş.....		136

Simgeler ve Kısaltmalar

DD	: Demokrasi Diktatörlük Endeksi
EIU	: Economic Intelligence Unit Endeksi
FH	: Freedom House Özgürlük Endeksi
V-Dem	: Varieties of Democracy Projesi
GDP	: Kişi Başı Gayri Safı Milli Hâsıla
EM	: Emek
CAP	: Sermaye
TFP	: Toplam Faktör Verimliliği
PWT	: Penn World Table
ADF	: Augmented Dickey-Fuller Birim Kök Testi
PP	: Phillips-Perron Birim Kök Testi
AIC	: Akaike Bilgi Kriteri
SIC	: Schwarz Bilgi Kriteri
HQ	: Hannan-Quinn Bilgi Kriteri
ARDL	: Otoresif Gecikmesi Dağıtılmış

Tablolar

Tablo 1. Seçilmiş Ampirik Literatür	34
Tablo 2. ARDL Sonuçları	41
Tablo 3. Birim Kök Test Sonuçları	47
Tablo 4. Gecikme Uzunluğu Kriterleri	49
Tablo 5. Sınır Testi Değerleri	52
Tablo 6. ARDL Uzun Dönem Sonuçları.....	54
Tablo 7. ARDL Kısa Dönem Sonuçları	57

Grafikler

Grafik 1. Ülkelerin Cusum ve CusumQ sonuçları	61
---	----

BÖLÜM I: GİRİŞ

Sanayi devriminin pek çok modern gelişmeye eşlik ettiği bu süreçte siyasal yönetim biçimlerinin ekonomik performans ile ilişkisi sıkça sorgulanır olmuştur. Bu sorgulama devletin sınırları, müdahale koşulları, bireysel haklar gibi sanayi devrimi süreciyle yaygın şekilde tartışılmaya başlamış ve günümüz iktisadi hayatına büyük ölçüde yön veren piyasa ekonomisinin siyasal tahayyülünü oluşturmaya başlamıştır. Sonrasında da ekonomik performans için en verimli siyasal yapının ne olduğu sorusu önemini koruyagelmıştır.

Kimin yöneteceği ve nasıl yöneteceği soruları bilinen siyasal tarihin her noktasında kendisini göstermektedir. Bu soru aynı zamanda kimin ne elde edeceğinin de cevabını belirlemede önem arz etmektedir. Demokrasi günümüzün bu soruya verilen en temel cevaplarından birisini teşkil etmektedir. Dolayısıyla demokrasinin ne getirdiği sorusu da bir cevap gerektirmektedir. Hukuki, siyasi veya ahlaki pek çok tartışma bu soru karşısında yerini almaktadır. Çalışma; bahsi geçen alanları, ele alınan sorunu ilgilendiren belli temel tartışmaların sınırlarını aşmadan tartıştıktan sonra demokrasinin ekonomiyle ilişkisini anlamaya odaklanacaktır. Yine bu alanda geniş bir tartışma zemini oluşmakla birlikte demokrasi-ekonomi ilişkisinin mahiyetini etkileyebilecek farklı dinamikler olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Demokrasi ekonomi ilişkisini inceleyen literatür çalışmalarında çok farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Farklı modeller ve yöntemler ile farklı veriler üzerinde yapılan çalışmalarda değişik sonuçlar ortaya konulmaktadır. Bu alanda olumlu ilişkiyi savunan günümüzün en tanınmış isimlerinden Acemoğlu pek çok çalışmada (2013, 2017) demokrasi ve ekonomik büyüme arasında olumlu ilişki bulunduğunu ve demokratik kurumların uzun vadeli sürdürülebilir ekonomik büyüme için ön şart olduğunu ortaya koymaktadır. Rodrik ve Wacziarg (2005) 154 ülkeyi ve alanı daraltarak Afrika ülkelerindeki politik değişiklikleri de modelleyerek demokrasinin ekonomik büyüme üzerine olumlu etkisi olduğunu ortaya koyar. Rodrik bir diğer

alışmasında (1997) demokrasinin piyasa oynaklığını azalttığını, ani şoklara karşı daha iyi önlem alabilme kapasitesinin olduğunu ve dağıtım mekanizmalarının daha iyi işlemlerini sağladığını belirtir. Her ne kadar demokrasinin işçi ücretlerinde iyileşmeyi getirmesiyle beraber ekonomik büyüme karşısında olumsuz bir etkiye neden olsa da diğer faktörler dolayısıyla uzun vadede ekonomik büyümenin istikrara kavuşacağını ortaya koyar.

1.1. Amaç

Neoklasik iktisat toprak, sermaye, emek gibi temel girdileri ekonomik araştırmalarının merkezine koyarken uzun vadeli ekonomik süreçlerin bu şekilde açıklanamayacağını ortaya koyan iktisatçıların yaklaşımları yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Kurumsal iktisat dediğimiz bu yaklaşım, tek faktörle ekonomik araştırmaları yürütmek yerine tarihi ve sosyal olayları da içerecek şekilde çok daha karmaşık modellemelere geçmek gerektiğini ortaya koymuşlardır. Neoklasik iktisatçılara göre ekonomi; akılcılık varsayımı altındaki bir tercihler teorisi ve tam istihdamdaki piyasa altında fayda zarar analizi yaparak ele alınmaktadır.

Bu noktada yeni kurumsal iktisatçılardan önemli bir isim olan Douglass North, siyasal yapıların ve toplumsal biçimlerin bilincimizi belirlediğini ve bireylerin tercihlerinin bu biçimlenmiş bilinlerle yapıldığını ifade etmektedir (1991). Farklı politik ve hukuk sistemleri ekonomik süreçlerdeki dağıtım, bölüşüm ve anlaşmaları belirlemektedir. Burada kurumların uzun vadeli teşvikleri, sistemi kanallıze ettikleri noktalar olumluya doğru olabildiği gibi olumsuz yöne doğru da olabilmektedir. Acemoğlu gibi iktisatçılar da buradan yola çıkarak ekonomik süreçlerin kurumlar tarafından uzun zaman içerisinde oturmuş izleğe bağımlı olduklarını iddia ederler (Acemoglu & Robinson, 2012). Bu tezin analitik çerçevesinde bu yaklaşımdan yararlanılarak neo klasik büyümenin varsayımları atlanmadan günümüzün en temel politik kurumlarından birisi olan demokrasinin ekonomik büyümeyi uzun vadede nasıl etkilediği tartışılacaktır.

Bu çalışmada demokrasi ekonomik büyüme ilişkisi incelenirken Brezilya, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan ve Türkiye örnek ülkeler olarak ele alınmaktadır. Zaman aralığı olarak ülkeler için verilerin bulunabildiği 1961 ve 2017 yılları arası seçilmiştir. Bu ülkeler coğrafi olarak rastgele dağılmış olsa da başlangıç yılları

itibariyle benzer ekonomik görünüm arz eden ülkelerdir. Ele alınan ülkelerin kırılgan beşli, yükselen piyasa ekonomileri, BRICS gibi farklı gruplar veya gruplandırmalar etrafında alındıkları görülmektedir. Bununla birlikte Güney Kore günümüzde gelişmiş ülkeler kategorisinde ele alınmakla birlikte verilerin başlangıç yıllarında ülkeler arasındaki farkların çok daha az olduğu görülmektedir. Bu farklılığın sebeplerini ortaya koymak için de ele alınan ülkeler arasında ikili kıyaslamalara gidildiği görülmektedir. Ekonomik büyüme ile demokrasi arasındaki ilişki kantitatif olarak incelemek için ARDL eş-bütünleşme yöntemi tercih edilmiştir. Bu modelleme yönteminin tercih edilmesinin ekonometrik olarak temel üstünlüğü, analize tabi tutulan değişkenlerin düzeyde veya birinci farkta durağan olmaları durumunda dahi eşbütünleşme analizi yapmaya olanak sağlamasıdır. Analiz sonucunda ülkelerin birbiriyle ve kendi içlerinde kısa ve uzun dönem için varılan sonuçlarına göre karşılaştırmaya gidilecektir. Daha sonra ortaya çıkan bulgular, alan yazınındaki daha önce varılan sonuçlar ile karşılaştırılacaktır.

1.2. Önem

Daha önce demokrasi ekonomik büyüme ilişkisine dönük çalışmalarda kullanılan endeksler çok farklı çalışmalara dayanmaktadır. Ancak görece yeni ortaya çıkan V-Dem demokrasi endeksinin kullanımı çok sınırlıdır. Bu çalışmalarda da demokrasinin liberal endeksi değil, seçim endeksi kullanılmaktadır (bakınız: Knutsen vd., 2019; Nosier & El-Karamani, 2018). Önceki çalışmalardan daha kapsamlı bir demokrasi endeksi ortaya koyan bu projeden elde edilen liberal demokrasi verileri ile ilgili ülkelerde demokrasinin ekonomik büyümeyle ilişkisi ortaya koyulmaya çalışılmaktadır. Bunun yanında ülke içi verilerin değerlendirilerek ülkelerin kendi içlerinde demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisinin incelenmesi önemini korumaktadır (Acemoglu, Naidu, Restrepo, & Robinson, 2014).

BÖLÜM II: LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Demokrasi

Demokrasi modern dönemin ulaştığı ideal yönetim biçimi gibi gözüксе de Herodot ve Aristo gibi eski Yunan filozoflarından beri kavramsal olarak tartışıldığı biliniyor. 19. yüzyıla kadar çoğu zaman olumsuz veya alaycı şekilde tartışılan bu kavram günümüzün en yaygın kabul gören politik yönetim biçimi ve anlayışı haline gelmiştir (Macpherson, 1992). Tabi bu süreçte demokrasi sürekli yeniden icat edilmektedir. Demokrasinin kullanıldığı yönetim, halk gibi kavram çerçeveleri sürekli bir biçimde üretilmektedir (Dahl, 1998). Kısaca Lincoln'ün veciz deyişiyle halkın, halk tarafından ve halk için yönetimi olarak bilinse de demokrasinin bir iktidar biçimini tarif etmenin ötesinde politik bir ilkeyi de modern dünyaya taşıdığı görülmektedir. Yani demokrasi, iktidarı belirleyene işaret ettiği kadar iktidarın nasıl sınırlandırılacağını ve paylaştırılacağını da ortaya koymaktadır (Sartori, 1987).

2.1.1. Demokrasi Teorileri ve Modelleri

Demokrasinin teorik tartışma zeminini daha somut çerçeveye oturtmak adına kısaca farklı algılanış biçimlerine bahsedilebilir. Klasik demokrasi eski Yunan dönemindeki doğrudan demokrasiyi ifade eder. Söz hakkı olanların özgür erkek vatandaşlardan oluşması şartı günümüz demokrasi anlayışına uzak düşmekle beraber seçilen sınırlarda herkesin katılabildiği doğrudan karar alma mekanizmaları işlemektedir. Demokrasi tanımının *halk tarafından* ibaresindeki yönetim mekanizması itibariyle günümüzdeki adem-i merkeziyetçi örgütlenme tarzıyla alt meclisler üzerinden doğrudan demokrasiyi savunan radikal demokrasi anlayışlarına benzemektedir (Heywood,

2002). Korumacı demokrasi anlayışı ise modern dönemde liberal düşünürler üzerinden ortaya çıkmıştır. Demokrasi burada devletin tahakküm gücü karşısında seçimler yoluyla bireye kendi koruma fırsatı sunan politik sistem olarak öngörülür. Kalkınmacı demokrasi anlayışında ise demokrasi yoluyla bireyin karar alma mekanizmalarına uyumu vasıtasıyla bireysel ve toplumsal gelişimi esas alınır. Bu bakış açısından John Stuart Mill, bireyin gelişimine göre oy vermesi gerektiğini iddia etmiştir. Bir diğer model ise halk demokrasisi adıyla anılan, daha çok komünist sistemlerdeki politığın yanında ekonomik ve sosyal eşitliği de getirmeyi öngören modeldir (Held, 2006; Heywood, 2004).

Demokrasi modellerinin yanında demokrasi teorisi üzerine farklı yorumlar getirilmektedir. Bunlardan temel olanlara çalışma konusuna temas ettiği kadar değinmekle yetinilecektir. Çoğulcu anlayışa göre demokrasilerde birbirinden farklı özelliklerle bir araya gelen grup çeşitliliğinin artması, farklı çıkarları da beraberinde getirerek yönetim ile yönetilen arasında bir denge mekanizmasının oluşmasına hizmet edecektir. Amerikalı siyasetçi James Madison'a göre çoğunluğun tahakkümünü aşmanın yolu, demokratik yönetimde farklı çıkar veya baskı gruplarının güçlendirilebileceği şekilde iktidarı dağıtmaktan geçmektedir. İktidarın çeşitlilik yoluyla dağıtılması bu tahakkümün bertaraf edilmesinde başat rolü oynayacaktır (Heywood, 2002). Çoğulcu demokrasi kavramı çok partili sistemleri çağrışırsa da bunun ötesinde toplumsal grupları da içerecek şekilde genişletilmektedir. Bu grupların çeşitliliği, rekabetçi bir ortam oluşturarak insanların grup tercihlerinde bulunabilmelerini, hatta kendi gruplarını kurabilmelerini sağlamaktadır. Bundan dolayı farklı cemaatlerin, grupların veya çıkar odaklarının demokrasiyi aşağıdan yukarıya doğru taşıyan bir yönleri de bulunmaktadır. Bu yaklaşımın ortaya çıkardığı modellerden birisi ortaklaşmacı demokrasidir. Ortaklaşmacı demokraside azınlıkların da temsiliyetinin dengeli bir şekilde sisteme dâhil edilmesi, koalisyon şartlarını genişletecektir. Bunun yanında farklı grupların karar alma mekanizmasında güçlendirilmesiyle beraber toplumun çoğu kesimi sisteme dâhil edilecektir (Lijphart, 1989). Elitist görüşe göre yönetimler kaçınılmaz bir şekilde seçkin zümrenin eline geçer. Demokrasilerde bu seçkin zümre çoğunluğun desteğini sağlamak için yarışır. Halkın yönetimi ilkesi pratikte ancak profesyonel anlamda siyasetçilere ve teknokratlara temsil yetkisi verilerek yerine getirilebilir (Held, 2006).

Demokrasi tartışmaları içerisinde önemli bir yer tutan ampirik ve normatif demokrasi ayırımına değinmek, bu çalışmanın ilerleyeceği çerçeveyi oturtmak açısından önemlidir. Literatürde normatif demokrasi tartışmaları, demokrasinin olması gereken şeklini tartışmaya açmaktadır. Diğer yandan ampirik demokrasi teorileri ise uygulanan demokrasi yöntemlerini betimleme üzerinden tartışmaya açar (Held, 2006). Dahl demokrasinin ampirik boyutu ile teorik boyutu arasındaki ayrımı keskinleştirmek adına günümüzdeki demokrasi için *poliarşi* diyerek idealize edilen demokrasiyi kavramsal olarak ayrı tutmuştur (1971). Huntington'a göre ise 3 farklı demokrasi yaklaşımı tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Bu yaklaşımlar; yönetimin otoritesinin kaynakları, yönetim tarafından ortaya koyulan amaç ve yönetimin oluşturulmasındaki izlenen yöntem olarak sıralanır. Bu tartışmalarda demokrasi açık bir şekilde ortaya koyulamamaktadır. Demokrasinin idealist tanımları üzerinden yapılan tartışmalar, 1970ler itibariyle demokrasinin ampirik ve biçimsel tanımlamalarına karşı yenilmiştir (Huntington, 1993). Çalışma varolan rejimlerin demokratiklik düzeyi ile ekonomik ilişkiyi inceleyeceği için normatif demokrasi teorilerinin demokrasi indekslerinin varsayımlarıyla ilişkisi incelenecektir. Dolayısıyla demokrasi bir idea değil süreç olarak ele alınacaktır. Bunun ötesinde normatif teorilerin ve söylemlerinin kıyaslaması üzerinden demokrasi modellerine dair bir iddiaya girilmeyecektir.

Habermas demokrasinin yaşadığı açmazları çözmek adına üç demokrasi modeli öne sürerek orta yolu bulmaya çalışır. Ona göre eski Yunan'da toplumun ortak çıkarını ortaya çıkarmak üzere bir vazife olarak yönetime katılmak cumhuriyetçi modele tekabül eder. Tamamen birey çıkarlarının ön planda olduğu ve çıkar çatışmasından baskın olanın gerçekleştirildiği liberal model ise cumhuriyetçi modelin karşısında yer alır. Bireylerden oluşan liberal toplumda yönetime katılmak bir vazife olarak değil, bireye sunulan özgürlük alanı içerisinde kendi rasyonel beklentilerine göre seçimlerde bulunmasıdır. Bu modellerin karşısına müzakereci demokrasi koyulmaktadır. Müzakereci demokraside bireyler rasyonel bir şekilde kamusal alanda bir araya gelerek karar alma süreçlerini tartışarak yürütürler. Burada önemli olan demokrasiyi sadece politik bir kurumsallıkla değil aynı zamanda iletişimi genişleten kurumsallıkları oluşturarak sağlamaktır (Habermas, 1994). Tahakkümün aşıldığı böyle

bir kamusal alanda bireyler rasyonelliklerini ve farklılıklarını kaybetmeden demokratik yönetime katılabileceklerdir.

2.1.2. Liberal Demokrasi

Yukarıda görüldüğü üzere demokrasi üzerinde uzlaşmış bir anlayış olduğunu ifade etmek pek de mümkün değildir. Bu sebeple tartışmaya, hâlihazırdaki hâkim demokrasi anlayışı ve uygulaması üzerinden devam edilecektir. Çünkü çalışmanın önceliği yaygın olarak uygulanan demokrasi anlayışına göre ekonominin gösterdiği performansın nedensel ilişkisini sorgulamaktır. Acemoğlu vd. (2005)'nin çalışmasında politik kurumların *de jure* siyasal iktidarı belirlediği belirtilmektedir. Bu siyasal iktidar da *de facto* siyasal iktidar ile birlikte ekonomik kurumları, dolayısıyla ekonomik performansı belirlemektedir. Bu çalışmada da ilişkinin demokrasiden ekonomiye doğru giden açıklama yönü incelenecektir.

Sartori demokrasinin doğrudan iktidar biçimi diğer bir deyişle yönetime dair bir biçim olmanın ötesinde, demokrasinin kendi başına bir ilke olduğundan bahsetmektedir. Bu ilke yönetimin kuvvet çağrışımının ötesinde hukukun ve yönetici ile yönetilen ilişkisinin demokratik ilkeye göre düzenlenmesi şeklinde genişletilebilir (Sartori, 1987). Demokrasiye getirilen bu açılım, demokrasi iktisat ilişkisini inceleyen iktisatçıların çalışmalarının (Acemoglu vd., 2005; Pereira & Teles, 2009; Rodrik & Wacziarg, 2005) demokrasinin ekonomik büyümeyle ilişkisini açıklamada ortaya koydukları kurumsal yapıları anlamada kolaylık sağladığı söylenebilir. Bu açıdan yaklaşılan bir demokrasi tahlilinde iktidarın kuşatıcılığını sınırlama ilkesi, piyasa ekonomisinde de karşımıza çıkan düzenleyici otorite varsayımıyla paralel gitmektedir.

Modern dönemde demokrasi dalgalar halinde küresel ölçekte kabul gören yönetim şekline dönüşmüştür. Radikal demokrasi, klasik demokrasi gibi farklı demokrasi anlayışları gelişmesine rağmen çoğulcu liberal demokrasi modern ulus devletlerin benimsediği uygulanan anlayış haline gelmiştir (Held, 2006; Heywood, 2002; Sartori, 1987; Zakaria, 1997). Bu anlayış, Francis Fukuyama'nın teleolojik yaklaşımla ortaya attığı tarihin sonu tezi kavramıyla yaygınlaşan liberal demokratik düzenin dünyada yegâne ekonomik ve politik model olduğu tartışmasıyla kendisini farklı bir şekilde devam ettirmiştir (1992). Fukuyama'nın ideal bir model olarak sunduğu ve günümüzde yegâne yönetim biçimi anlayışı haline gelen liberal demokrasilerde klasik

dönemdeki doğrudan seçim sistemi yerine temsili seçim sistemi uygulanmaktadır. Farklı politik yaklaşımların serbest şekilde seçimlere girebildiği bu politik atmosferde rekabetin, düzenin halktan yana devam etmesinde en önemli unsur olacağı varsayılmaktadır.

Liberal demokrasilerde temel olarak seçimler aracılığıyla ile temsil yetkisiyle donatılan ancak sınırlandırılmış yönetimler yer alır. Otoritenin kaynağını halka verme şekli olan seçimlerin adil, rekabetçi ve açık olması en önemli unsurlardan biridir. Sivil toplum ile devlet arasında net bir çizgi oluşturulmaya çalışılır. İnsan hakları, bağımsızlığını koruyan yargı sistemi, anayasa ve benzeri denetleyici ve düzenleyici kurumlar vasıtasıyla bu sınırlar oluşturulur. Diğer hakların yanında önemli bir yeri olan mülkiyet haklarıyla beraber piyasa ekonomisiyle uyumlu siyasal düzen öngörülür (Heywood, 2004). Piyasa düzeni bağlamında siyaset teorisi alanından bakan Sartori, demokrasinin en temel görevini, özgürlüklerin alanını genişleterek iktidar alanını sınırlamak olarak görmektedir. Planlamacı ekonomilerde eşitliği dağıtmaya çalışmak iktidarı yeniden merkezileştirerek özgürlük alanlarının daralmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla demokrasi piyasa ekonomisinin olduğu alanda zorunlu olmasa da mümkün olacaktır (Sartori, 1987)

Schumpeter rekabetçi politik sistem teorisinin temeline bireylerin çıkar güdüsünü yerleştirir. Ona göre kendi çıkarları peşinde koşan bireyler için ortak iyi söz konusu olamaz. Bundan dolayı demokrasiyi insanların bir araya gelerek ortak iyiyi bulma çabası olarak görmek siyaseti felç edecektir. Bunun yerine insanları ortak çıkar konusunda uzlaşmaz kabul edip kurumsal olarak rekabetçi ortamı düzenlemek gerekmektedir. Böylesi bir kurumsallık tanımı ile demokrasi belli bir hedef gözetmekten ziyade rekabet sonucunda açık uçlu sonuçlar doğurabilecektir. Dolayısıyla demokrasinin varmak istediği noktaya dair tartışmalardan sonuç çıkmayacaktır (Schumpeter, 2006). Bu noktada Schumpeter'in iddiaları çerçevesinde bu çalışmada demokrasinin analizi üzerinden ulaşılması gereken bir noktaya işaret etmekten ziyade tarihsel birikimin tahliline ağırlık verilmektedir. Ancak Schumpeter'in demokrasi tanımının kısıtlılıklarını da göz ardı etmemek gerekir. Schumpeter'in seçkinci tanımında demokrasi seçimden öteye gitmemektedir. Yani seçimlerle birlikte profesyonellere bırakılan siyaset alanına vatandaş daha fazla karışmamaktadır. Ancak liberal demokrasilerde pek çok denetleme unsurunun yanında

sivil toplum üzerinden de enformel denetleme kurumlarının işlevsel hale geldiği görülmektedir (Beetham, 2014). Demokrasi teorisi konusunda önemli katkıları olan Lipset'e göre de anayasanın demokrasiler için temel işlevi vardır. Ona göre demokrasi, yönetimdekilerin değiştirilmesi için düzenli anayasal fırsatlar sunan siyasal sistemdir. Bununla birlikte sadece anayasal değil aynı zamanda mümkün olan en büyük çoğunluğun, rekabet eden yönetici adaylarını seçmede etkili olmasını sağlayan sosyal mekanizmaya işaret eder (Lipset, 1959).

Robert Dahl (1998) liberal demokrasinin kökleşmiş olduğu ülkeleri incelerken bir takım çıkarımlarda bulunmaktadır. Demokrasiyi daha önce içselleştirmiş ülkelerin kültürel olarak daha homojen olduğunu belirtmektedir. Buna tezat teşkil eden Amerika, Belçika veya Kanada gibi ülkelerde ise demokrasinin yerleşmesi için farklı çözümlerin ortaya koyulabilmesi sayesinde olmuştur. Bu gibi ülkelerde istisnai çözümler sayesinde kültürel farklılıklara rağmen çatışmalar yaşanmadan demokratik yönetimler gelişmiştir. Asimilasyon ile farklı kültürlerin ortak bir ülkü etrafında şekillenmesine Amerikan ideali örnek olarak verilebilir. Bunun dışında İsviçre gibi ülkelerde bazı önemli kararların oybirliği ile alınması, seçim sistemlerinin farklı kültürel topluluklardan oy almayı gerektirecek şekilde düzenlenmesi, federatif yönetim sistemi ile alt kültürlerle özerk alanlar tanınması gibi adımlar kültürel çeşitliliği demokratik yönetim anlayışıyla çatışmayacak şekilde kurgulamaya imkân sağlamıştır. Bunların yanında bu ülkelerde demokrasilerin oturmuş olmasını; demokrasi için gerekli olan dış müdahaleye uzaklık, askerin denetim altında tutulabilmesi veya piyasa ekonomisi gibi şartların yeterince kuvvetli olmasına bağlamaktadır (Dahl, 1998).

Öte yandan demokrasinin köklü olmadığı ülkelerde temsiliyet ile yönetilebilirlik arasında çelişkiler ortaya çıkmaktadır. Temsiliyet kabiliyetinin artması ile katılım süreçlerine toplumun farklı kesimleri dâhil olurken parçalanın otorite bundan zarar görebilir. Çok parçalı siyasal yapılarda istikrarlı ve etkin yönetim oluşturulamayabilir. Diamond bu çelişkinin gelişmiş ülkelerden ziyade gelişen ülkelerde sorun olarak ortaya çıktığını belirtir (Diamond, 1990). Türkiye'nin ekonomisine dair benzer bir çıkarım da Öniş'ten gelmektedir. Türkiye'de çoğunluk hükümetleri dönemlerindeki ekonomik performansın koalisyon dönemlerinden daha başarılı olduğunu söyler. Koalisyon yapılarına rağmen İtalya veya Hollanda gibi ekonomik anlamda başarılı

örnekler varken Türkiye’de demokratik kurumların oturmamış olması, denge ve denetleme sistemlerinin zayıflığı gibi sebeplerden ötürü koalisyonlar ekonomik anlamda olumsuz sonuç vermektedir (Öniş, 2010).

2.1.3. Demokrasi Eleştirileri

Demokrasinin ekonomiyle ilişkisini ele almadan önce doğrudan siyaset bilimciler içerisinde demokrasiye getirilen eleştirilerden bahsedilebilir. Temel eleştirilerden birisi demokrasinin toplumun tüm kesimlerinin çıkarlarına eşit şekilde hizmet edemeyeceği üzerinedir. Olson’a göre, günümüz dünyasına hâkim olan çoğulcu demokrasilerde yönetenlerin dışında ekonomiye yön veren grupların da karar alma süreçlerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Ekonomik istikrarı devam ettirmek isteyen seçilenler de bu ekonomik grupların etkisini göz ardı edememektedir. Dolayısıyla karar alma süreçleri beklenildiği kadar özerk olmamakla birlikte seçmene karşı sorumlu olmayan karar alıcılar da bulunmaktadır (Olson, 1971). Bir diğer açıdan farklı grupların sayıları büyük kitlelere ulaştığı zaman ortak hareket etmelerindeki zorlukların artması, örgütlü grupların çıkarları karşısında rekabetin zayıflamasına yol açmaktadır. Örgütlü gruplar için çıkarları artırmak daha ziyade diğer kesimlerin aleyhine sonuçlanacak şekilde kendi çıkarını öncelemek şeklinde gerçekleşmektedir (Olson, 1971). Olson’un *dağıtıcı ittifaklar* dediği bu gruplar kendi grup çıkarlarını baskı kurarak önceler ve ekonomik verimliliğin azalmasına sebep olurlar (Olson, 1971). Diamond (1990)’a göre demokrasi, yönetilenin kendisini yönetenlere karşı rızasını gerektirir. Ancak bu rıza ilişkisi yönetenin de uzun vadeli kararlar almasına karşı engeller teşkil etmektedir. Meşruiyetini muhafaza edebilmek için kısa vadede toplumun çıkarına rağmen uygulanması gereken yapısal ekonomik reformlar gibi programları ele almaktan kaçınırlar. Bu yüzden etkin performans ortaya koyamayabilirler. Ancak bu durumda da uzun vadede ekonomik veya siyasal sorunlar baş göstereceği için rızayı yine kaybeder.

Ünlü iktisatçı düşünürlerden Hayek de demokrasiye dair Olson’un eleştirilerine benzer çekincelere sahiptir. Ona göre liberal yasalarla sınırlanmayan demokraside oy rekabeti için, siyasal iktidara talip olanlar belirli grupların çıkarlarını gözetmek durumunda kalacaktır. Piyasa ekonomisi taraftarı bir toplum dahi olsa piyasaya rağmen bir takım politikalar yürütülecektir. Sonuç olarak da ekonominin verimini kaybettiği totaliter

sistemler ortaya çıkacaktır (Hayek, 1990). Demokrasinin getirdiği rekabet, toplumların siyasal ve ekonomik olarak gelişebilmesi ve ortak iyiyi bulma noktasında kritik önemde görülürken fazla rekabetin çatışmaya ve siyasal istikrarsızlığa neden olabileceği örnekler mevcuttur (Diamond, 1990).

Lijphart'ın da çoğulcu demokrasiler için benzer bir sonuca vardığı görülmektedir. Özellikle ırk, din, dil veya ideoloji açısından heterojen toplumlarda çıkar gruplarının daha büyük tehlikelere sahip olmaktadır (Lijphart, 1989). Benzer bir eleştiri Daron Acemoğlu tarafından kendi tanımladığı sömürücü siyasal iktidarı tarif etmek için yapılmaktadır. Ancak Acemoğlu burada tanımlamayı siyasal iktidar üzerinden ve demokrasinin karşı cephesi üzerinden tanımlayarak demokrasiden ziyade otoriter rejimler için bu sonuca ulaşmaktadır. Acemoğlu, sömürücü iktidarın geniş kesimlerin pastayı büyütürken kendi payını artırmaktansa pastadan alınan dilimi artırmanın kendisi için daha büyük bir kazanç anlamına geldiğini belirtmektedir. Çünkü sömürücü siyasal kurumlara dayanan iktidarlar altında yaşayan gruplara refah dağıttığı zaman başlarına ne geleceğini kestiremezler. Bu varsayımın otoriter yönetimlerde demokrasiyi engellediği sonucuna varmaktadır (Acemoglu vd., 2005).

Demokrasinin ekonomik teori üzerinden analizlerine de ekonomi analizlerinde kullanılan kavramsal çerçeve üzerinden eleştiriler getirilmektedir. İlk olarak toplumlarda tam rekabetin sağlanabileceği politik yapıların imkânsızlığı üzerinde durulur. Bu ortamlarda siyasal partilerin oy kaygıları nedeniyle uzun vadeli toplumsal çıkarları görmezden gelmesi muhtemeldir. Tam rekabeti etkileyecek sosyal kurumlar söz konusudur. Bunun yanında yine aynı benzetmeden yola çıkılarak demokratik ülkelerin bazılarında görülebilecek *oligopol* politik yapılara rastlanır (Heywood, 2004). İktisatçıları siyaseti dışsal bir değişken olarak görmekle eleştiren Anthony Downs, çalışmasında (1957) demokraside serbest girişin olduğu ortamda rekabetçi politikalardan faydayı en çok sağlayana karşı bir talep oluşacağını belirtir. Seçmenlerin tüketici olarak görüldüğü bu benzetmede ihtiyacı en iyi karşılayabilen yatırımcı politikacılar talebin de çoğunluğunu karşılayacaktır. Bu bakış açısına yaklaşacak şekilde kurumsallığı ekleyen Schumpeter ise demokrasinin, insanların siyasal karar alma süreçlerine hâkim olabilmek için rekabetçi bir çerçevede oy toplayabilmelerini sağlayan kurumsallığın kendisi olduğunu belirtmektedir (2006).

Huntington da benzer bir tanımlama yaparken buna ilave olarak adil ve düzenli seçim ile yetişkinlerin oy kullanma şartını eklemektedir (Huntington, 1993).

Bir diğer eleştiri demokrasinin liberal demokrasiyi savunanlarca iddia edildiği gibi farklı grupların çıkarının temsil edilememesinin sebeplerinden birisi de demokrasinin sadece siyasal alana indirgenmesi ve ekonomik boyutunun görülmemesidir. Modern anlamda devletin önce liberal olması, demokrasi geldiği zaman yerleşeceği belirli bir politik iklim oluşturmuştur. Diğer yandan liberalizmin anayasal zemini sağlamada temel aktör olması demokrasinin günümüzdeki yaygın şeklinin meydana gelmesinde başat unsurlardan birisidir. 19. yy'da modern devlet otokratik anayasal liberal olarak tanımlanırken daha sonra demokratik liberal zemine geçmiştir (Zakaria, 1997). Liberal demokrasiler bu anlamda piyasa ilişkileri üzerinden özgürlük ve eşitlik ikileminde eşitliği kuşatıcı bir biçimde gelişmemiştir. Macpherson (1992) bu noktada ekonomik demokrasi kavramını ortaya atmaktadır. Ekonomik demokrasiyle birlikte demokraside sadece siyasal süreçlerde değil ekonomik karar alma süreçlerinde de bireylerin yer alması ve bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri için gereken ekonomik imkânların onlara sunulmasıyla birlikte demokrasi olgunlaşabilecektir.

2.1.4. Demokrasinin Varsayımları

Demokrasinin kavramsal çerçevesini tartıştıktan sonra sıra bir diğer önemli soruya gelmektedir: siyaset bilimi içerisinde tartışmalı bir alanda kendi yerini bulan demokrasinin varlığı nasıl anlaşılacaktır. Linz ve Stepan (1996) liberal demokrasiye sonradan geçiş yapan ülkeleri inceledikleri çalışmalarında sağlam bir demokrasinin 5 temel mücadele alanı üzerinden doğacağını iddia eder. Bunlar özgür bir sivil toplum, görece özerk denebilecek siyasal toplum, özgürlüğün teminatı olabilecek hukukun egemenliği, devlet bürokrasisi ve ekonomik toplum olarak sıralanmaktadır.

Çeşitli sivil örgütlerden veya sosyal katmanlardan bir araya gelen sivil toplum, devlet gücünü kontrol eder. Demokrasi teorisine önemli katkılarda bulunan düşünür Sartori de demokratik rejim dahi olsa iktidarın mutlaklaşmasının önünde en önemli engellerden birisinin özgürlük alanlarının genişletmek olduğunu belirtmektedir. Aksi takdirde iktidar sivil alana doğru ilerleyecektir (Sartori, 1987). Siyasal toplumun güçlenmesi ise insanların hukuki sınırlar içerisinde yönetim yarışına girebilmesi ve gerekli araçları kullanabilmesini sağlar. Anayasacılık ise yönetimlerin toplumların

kendi kendini bağı kıldıkları ve kısa vadeli çıkarların önlendiğı hukukun üstünlüğünü ortaya çıkarır. Hukukun üstünlüğü aynı zamanda bağımsız yargı kurumlarının da varlığını gerektirir. Bu da sivil ve siyasal toplum için otonom bir alan oluşturur. Zakaria (1997)'ya göre de anayasal yönetimler demokrasiye geçiş için elverişli ortam sağlamaktadır. İngiliz kolonilerinin demokrasiye hızlı geçiş yapabilmelerinin de bunula ilişkili olduğunu belirtir. Linz ve Stepan, toplumun taleplerinin yerine getirilmesi ve hakların korunmasında ise meşru güç kullanımının tekelinin ancak işlevsel bir devlet bürokrasisi ile sağlanacağını söylerler (1996).

Son olarak, demokratik yönetim biçimlerinde ekonominin saf piyasacı veya saf kumandacı olamayacağı iddia edilir (Linz & Stepan, 1996). Kumanda ekonomileri bağımsız bir sivil veya siyasal toplumun varlığını muhal kılarken devletin piyasa başarısızlıklarında veya rekabet koşullarını belirlemede etkili olmadığı bir saf piyasacı ekonomilerde sağlam bir demokrasinin sürdürölmesi mümkün değildir. Bu noktada devlet ile piyasanın arasını bulan düzenlemelerin ve kurumsallığın ekonomik toplumu oluşturduğu belirtilmektedir (Linz & Stepan, 1996). Karar alma mekanizmaları her ne kadar seçilmiş üzerinde olsa da iktidarın ekonomik performansını koruyabilmek için piyasa ile iyi geçinmesi zorunludur. Piyasanın siyasal süreçlere müdahale imkânı yüksek olmasına rağmen sonuçları tüm toplumu ilgilendirecek şekilde negatif dışsallıklar içerebilmektedir. Bundan dolayı ekonomik aktörlerin siyasal konulardaki talepleri karar alma mekanizmalarını orantısız bir şekilde etkileyebilmektedir (Lindblom, 1982).

2.2. Demokrasinin Ölçümü

Demokrasi teorisi üzerine tartışmalara değindikten sonra ölçme sorunu karşımıza çıkmaktadır. Daha önce ele alındığı üzere demokrasi sonuç odaklı olmaktan ziyade süreç odaklı siyasal sistemlere işaret etmektedir. Demokrasi seçimlerin sağlıklı bir şekilde yürütölebilmesinin ötesinde insan hakları, yönetimin hesap verebilirliği, hak ve özgürlüklerin garanti altına alınması gibi katılımı oy vermenin ötesinde kamusal hayatın yürütölmesine yayan bir sistemdir (Tilly, 2007). Bu anlamda demokrasi dikotomik bir politik rejim biçimi tarifinin ötesinde süreklilik arz eden bir rejim

anlayışıdır. Demokratikleşmek kavramı da bu farka işaret etmektedir (Vanhanen, 2000).

Demokrasi ölçümlerinde benzer göstergeler ele alındığı gibi çok farklı göstergelerin de farklı çalışmalara dâhil edildiği görülmektedir. Bunun yanında aynı göstergelerin dahi etki derecesi endekslere farklı ağırlıklarla eklendiği için farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu ölçüm çalışmalarında hem teorik arka planın farklı kurgulanması hem de bu soyut düzlemin ölçülebilir hale getirilmesi önemli farklılıklar içermektedir. Dolayısıyla bu çalışmalar birbirinin yerine kullanılamazlar (Cheibub, Gandhi, & Vreeland, 2010). Ölçüm çalışmalarının arka planlarındaki teorik tartışmalar ve somut ölçüm çalışmaları ele alınacak ve çalışmaya uygun endeks belirlenmeye çalışılacaktır.

2.2.1. Ölçümlerin Teorik Çerçeveleri

Demokrasilerde siyasal eşitlik temel olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda insanların ifade özgürlüğü, seçme ve seçilme gibi temel haklar siyaseti etkileme noktasında herkesi eşitleyecek haklar olarak görülmektedir. Liberal demokrasilerin en önemli göstergesi olan temsiliyet oylama ile ölçülmektedir. Oylanılan konuların artması da demokratikleşmeyi ileri taşımaktadır. Bunun yanında benzer şekilde siyasal karar alma süreçlerine bireylerin ve sivil toplumdan farklı örgütlerin de siyasi aktörlerin yanında etki gücünün olması gerekmektedir (Diamond, J. Linz, & Lipset, 1995). Halkın yönetiminin sınırları da demokrasinin niteliğini önemli derecede etkilemektedir. Liberal demokrasilerde özel veya sivil alan ile kamusal veya devlet alanı arasında sınır çekilmektedir (Beetham, 2014). Bu sınırı oluşturmada özgürlüklerin çerçevesi önemli rol oynamaktadır. Siyasal, sivil ve sosyal haklar; demokrasinin katılım, hesap sorma gibi niteliklerini sağlamak için gerekli ön şartlar durumundadır (Diamond & Morlino, 2004).

Demokratik süreçten bahsederken sadece siyasal yönetim sisteminin aldığı biçime değil aynı zamanda sosyal ilişkilerin ilerleyiş biçimine işaret edebiliriz. Sosyal ilişkilerde insanların alınacak kararlara dair söz söyleyebilmesi ve o sözün diğer sözler kadar değerli olması gerekir. Karar süreçlerine yetişkin herkesin katılabilmesi esas alınır. Diğer yandan bireyler, karşılarına çıkan çözümlerin alternatiflerini ve bunların sonuçlarını da öğrenebilmedir. Bireyler sadece gelen seçenekleri değerlendirme değil aynı zamanda yeni gündemler belirleme hakkına da sahiptir. Siyasal eşitliğin

kıstaslarını böyle ortaya koyan Dahl (1971), temsili demokrasinin gerektirdiği kurumlara da işaret eder. Siyasal eşitliği gerektiren kıstasların yanında yönetim biçimine dair kıstaslar bulunur. Temsili demokrasilerde hükümetler seçimle belirlenir. Bu seçimler adil ve düzenli aralıklarla yapılmalıdır. Bireylerin yönetim ile ilişkisinde özerk davranabilmesi için devlet yapısı içerisindeki denetleyici bağımsız kurumların yanında bireyler de kendi özerk yapılarını kurabilirler (Dahl, 1998). Dahl'ın diğer çalışmasında (1971) ise ülkeler siyasal katılıma göre sıralanır. Bu sıralamada yönetimin anayasal yapısı, basının özgürlük derecesi, seçimlerin parti ve katılım sayısına göre rekabet derecesi, muhalefetin özgürlük derecesi, farklı grupların kendi çıkarlarına erişme düzeyi, farklı siyasal partilerin çıkarlarına erişme düzeyi, yasama üzerinden çıkarların toplanması, yatay iktidar dağılımı, parti sayıları ve yasamanın ne kadar etkin şekilde yürütüldüğü başlıkları altında farklı kıstaslar üzerinden ülkelerin demokratiklik derecesi gruplandırılır.

Diamond ve Morlino demokrasinin kalitesini araştırdıkları çalışmalarında (2004) demokrasinin kalitesini ölçerken kalite kavramı üzerinden sınıflandırmaya giderler. Kalite hem süreci, hem incelenen nesnenin mahiyetini hem de elde edilen sonuçları kapsamaktadır. Demokrasinin kalitesinde sürece işaret eden boyutlar hukukun üstünlüğü, katılım, rekabet, dikey ve yatay hesap verilebilirlik olarak sıralanmaktadır. Bahsi geçen farklı boyutlar ayrı ayrı demokrasinin ölçülmesinde etken olarak değerlendirilse de birbirleriyle ilişkili olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Siyasal anlamda eşitliğin sağlanması hukukun üstünlüğünü kurumsallaştırmadan mümkün değildir. Öte yandan siyasal düzlemde farklı görüşler arasında rekabet sağlanmadan hesap verebilirlik mekanizmasını işletmek mümkün olmadığı gibi hesap verebilirliğin olmadığı yerde de cevap verebilirliğin gerekli şartları ortadan kalkmaktadır.

Hukukun üstünlüğü ilkesi, vatandaşların sivil ve siyasal haklarını koruyarak eşitliği sağlar. Otoritenin hesap verilebilirliğini hukuki bir zemine yerleştirir (Diamond & Morlino, 2004). Hukukun üstünlüğü ilkesinin eksikliğinde, illiberal demokrasi tartışmasında belirtilen seçimlerle yönetilen ancak çoğunluk baskısının ve eşitsiz ilişkilerin devam ettiği rejimleri ortaya çıkarmaktadır (Zakaria, 1997). Demokratik düzende seçimlerin belli bir süre ile tekrar edilmesi hesap verilebilirliği getirmektedir. Diğer yandan kurumların kuvvetler ayrılığı ilkesine göre düzenlenmesi hesap sorma

mekanizmalarını artırmaktadır. Hukukun üstünlüğü ilkesinin korunması ise hesap verme ve sorma süreçlerini kurallı hale getirmektedir (Beetham, 2014).

Demokraside katılım sadece oy vermekten ibaret değildir. Aynı zamanda insanların bir konu üzerine toplanabilmesi, başkalarını etkilemeye çalışması, gösteri yapması gibi çeşitli şekillerde organize olması katılım ilkesinin sınırlarına girmektedir. Bu araçlar üzerinden kamusal sorunlar tartışılır, yöneticilerden hesap sorulabilir ve izlenebilir. Eğitim, bilgiye erişim gibi katılımı artıracak unsurların kurumsallaştırılması demokrasinin kalitesinin de artırılmasını sağlar (Diamond & Morlino, 2004).

Rekabet temel olarak farklı partilerin seçimlerde eşit ve adil bir şekilde yarışması olarak görülür. Burada eşitliğin sağlanabilmesi için farklı görüşlere fırsatların da sunulması gerekmektedir. Bu anlamda medyada çoksesliliğin olması ve farklı görüşlerin kampanya yürütebilmesi önem arz etmektedir (Diamond & Morlino, 2004). Yöneticiler aldıkları kararlar noktasında kendisine seçenlere karşı sorumludur. Bu hesap verilebilirliği sağlamada sadece seçimler değil aynı zamanda farklı sivil ve siyasal örgütlenmelere iktidarın dağıtılması ve bu yelpazede hukukun üstünlüğünün geçerli olması önemlidir. Aynı şekilde yatay düzlemde de unsurların birbirini denetlemesi ve izlemesi kurumsallaştırılmalıdır (Lijphart, 1989). Çeşitli araştırma komisyonları, denetim kuruluşları, muhalefet odakları, etkin kamu denetçisi kurumları ve iktidarın dağıtılmış organları bu işlevleri yerine getirebilir.

Demokratik rejimin gerektirdiği eşitlik ilk elden insanların oy verme hakkına işaret etmektedir (Diamond & Morlino, 2004). Oy vermede ve kanunlar karşısında insanların konumu, ırkı veya dini gibi durumlar dikkate alınmamaktadır. Hakların bu şekilde bireyi devlet ve kanun karşısında konumunu belirleyen yönleri olduğu gibi pozitif talepleri içeren boyutları da vardır. İnsanların toplanmak, fikir beyan etmek, etkide bulunmak gibi haklarını ifade etmeleri için gerekli olan sosyal yönünü güçlendirecek eğitim, bilgi edinme gibi alanlardaki eşitsizliği kaldıracak sosyal politikalar da eşitliği sağlamada gerekli unsurlar olarak görülmektedir (Lijphart, 2012a).

Demokratik hükümetlerin kendisini yönetime getiren halkın isteklerini anlaması, ölçmesi ve yerine getirmesi cevap verebilirliği gösterir. Halkın taleplerine cevabın ölçümünü çıkarmak kolay değildir. Özellikle teknokratlığın gerektiği alanlarda veya uzun vadeli çıkarlar noktasında vatandaşların en etkin talepleri yöneltemeyeceği

öngörülebilir. Diğer yandan demokrasi kalitesinin bir başka göstereni olan rekabet ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, toplumun tüm kesimlerini memnun edecek bir cevap verebilirliğin rekabet ilkesiyle çelişeceği söylenebilir. Yöneticilerin ortaya çıkan tercihleri manipüle etmesi, kaynakların talepleri karşılamaya yetmemesi veya küreselleşen dünyada uluslararası kurumların müdahale etkileri cevap verebilirliği zorlaştıran etmenlerdendir (Diamond & Morlino, 2004). Bu noktada hesap verebilirliğin artırılması cevap verebilirliği de artıracaktır.

2.2.2. Demokrasi Ölçümleri

Demokrasi ölçümleri denilince Freedom House ve Polity IV, son zamanlara kadar en yaygın kullanılan endeksler olarak karşımıza çıkmaktadır (Coppedge vd., 2011). Bununla birlikte diğer yaygın endeksler de ele alınacaktır. Daha sonra çalışmada kullanılacak olan V-Dem endeksi ele alınacak ve diğer endeks çalışmaları yerine kullanılma sebebi anlatılacaktır.

İlk olarak nitel ve nicel arasında kalan bir çalışmayı örneklendirerek başlayabiliriz. Lijphart'ın demokrasi üzerine yaptığı ampirik çalışmada 36 demokratik ülkenin demokrasi biçimi kıyaslanır. İsviçre ve Belçika gibi ülkelerdeki demokrasi rejimini uzlaşmacı olarak niteleyip karşısına ise İngiltere veya ABD gibi ülkeleri çoğunlukçu demokrasi adı altında gruplandırarak uzun dönemli bir kıyaslamaya girişmektedir. Kıyaslamada ilk boyut yürütmenin mahiyeti üzerinedir. Bu aşamada gücün yoğunlaşması, yürütmede tek parti mi yoksa birden fazla parti koalisyonunun mu yer aldığı, yasama ve yürütme arasındaki ilişkinin dengesi, sistemdeki parti sayısı, çoğunlukçu ve nispi temsili sistem ayrımı ele alınır. Seçim yarışlarında birbirinden bağımsız küçük çıkar odakları mı yoksa uzlaşma ve ödünlerle bir araya gelmiş ortak çıkarların mı yarıştığına bakılır.

Federal ve üniter yapı arasındaki ayrımı somutlaştırmak için anayasa yapıları, yönetimin merkeziliği, merkez bankalarının bağımsızlığı incelenir. İki boyutlu yapıya göre belirlenen ülkelerde demokrasi kıyaslanmaktadır (Lijphart, 2012b). Lijphart'ın çalışmasında demokrasinin uzlaşmacı biçiminin ekonomi için daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte demokrasi incelenirken kıyaslama ülkelerin demokratikleşmesinden ziyade demokrasinin çeşitleri arasında bir kıyaslama biçiminde gözükmektedir. Dolayısıyla demokrasiyi niteliksel olarak farklılaştıran bu

gibi çalışmalardan ziyade demokrasiyi tek bir yelpazede niceliksel değerlendiren çalışmalara geçebiliriz.

2.2.2.1. Demokrasi ve Diktatörlük Endeksi

Alvarez ve arkadaşları (1996) tarafından ortaya atılan demokrasi ve diktatörlük ayrımı daha sonra Cheibub ve arkadaşları (2010) tarafından alternatif bir demokrasi ölçüm metoduna çevrilmiştir. İlham alınan önceki çalışmada demokrasilerin subjektif yorumlarından kaçınmak için sadece dikotomik bir ayrıma gidilmiştir (Alvarez vd., 1996). Literatürde karşımıza DD kısaltmasıyla çıkan bu endeks, sayısal verilerin oranlanması ile değil gözlem ile oluşturulan bir çeşit sınıflandırmadır. Ülkeler sınıflandırılırken ilk aşamada yasama ve yürütmedeki görevlilerin rekabetçi seçimlerle iş başına gelip gelmemesi üzerinden demokrasi ve diktatörlük olarak ayrıma gidilir. Önceki çalışmanın (Alvarez vd., 1996) ötesine geçerek bu rejimler de alt rejim tiplerine ayrılır. Demokratik rejimlerde de yasamanın hükümeti ilga edebildiği sistemler *parlamentar*, yalnızca başkanın ilga edebildiği sistemler *başkanlık* ve yasama hükümeti ilga edebilirken doğrudan seçilmiş devlet başkanının bulunduğu *yarı başkanlık* sistemleri şeklinde ayrılır. Diktatör tipi rejimlerde ise aile yapılarının hükümetleri değiştirebildiği *monarşik*, silahlı kuvvetlerin etkin olduğu *askeri* ve genellikle tek partinin hâkim olduğu *sivil diktatörlük* tiplerine göre alt sınıflara ayrılır (Cheibub vd., 2010).

Cheibub ve arkadaşları (2010) bu çalışmayı ayıran özelliğin tekrar edilebilir olması olduğunu belirtmektedir. Çalışmanın bu yönü ayırt edici olmakla birlikte verilerin yıllara göre oldukça durağan şekilde seyretmesi ve demokratik rejimlerin kendi içerisinde kantitatif kıyaslama yapılmasına imkan vermemesi dolayısıyla bu çalışma için uygun olmadığı görülmektedir. Demokrasinin kavramsal çerçevesi dar şekilde ele alınmaktadır. Bunun yanında demokrasilerin temel özelliklerinden olan katılımın ne kadar sağlandığı ve seçilenlerin ne kadar muktedir olduğuna dair göstergeler içermez (Munck & Verkuilen, 2002). Bollen (1990) da demokrasilerin dikotomik bir şekilde tanımlanamayacağını bir süreç olarak görülmesi gerektiğini söyler. Farklı ülkelerden örnekler vererek demokrasinin ülkeler arasında ve zaman açısından analiz edilebilmesi için sürekli değişken olarak ele alınması gerektiğini belirtir.

Demokrasi endekslerinin kavramsal çerçeve, ölçüm standartları ve veriye dönüştürülmesi aşamalarında farklı yaklaşımlar görülmektedir. Bu farklılıklar ortaya farklı veri setleri çıkarsa da temel olarak belirli bir uyumun varlığı gözlenmektedir. Bu uyumun varlığı verilerin benzer kaynaklardan alınması ve benzer dönemlendirmeler için uygulanmasından kaynaklanmaktadır (Munck & Verkuilen, 2002).

2.2.2.2. EIU: Economist Intelligence Unit

Bu endeks çalışmasında demokrasinin siyasal özgürlük ve sivil hakları getireceği görüşü temel alınarak model geliştirilir. Sivil haklar ve özgürlükler, seçim süreci, siyasal katılım, siyasal kültür ve yönetimlerin toplumdaki işlevi demokrasinin ölçülmesinde temel bileşenler olarak ele alınır. Demokrasinin gereği olarak seçim süreci en temel bileşen olarak yer almasına rağmen çoğunluğun bireysel insan hakları ve azınlık hakları karşısında tahakküm kurmaması esas alınır. Bundan dolayı, ölçümde seçimlerin yanında bireysel özgürlüklere ağırlık verilir. Siyasal kültür incelenirken seçimler sonucu gerçekleşen güç değişiminin barışçıl yollarla kabulüne bakılır. Hükümetin işlevselliğinde demokratik kurallar çerçevesinde alınan kararların uygulanma imkânları incelenir (Kekic, 2007).

Katılımda ise bireylerin siyasal faaliyetlere, tartışmalara katılmaya olan istekliliğinin demokrasinin zenginleşmesi için şart olduğu yönündeki kabulü üzerinden hareket edilir. Öte yandan ekonomik seviye ve sosyal refahın demokrasi ölçümünde bir unsur olamayacağı belirtilerek endekse dâhil edilmez. Bileşenlerin altında yer alan 60 farklı değişken 0 ile 1 arasında dikotomik olarak puanlanır. Puanlar her kategori için 0 ile 10 arasında bir değer oluşturur. Adil ve özgür seçim, seçmen güvenliği, yabancı güçlerin etkisi, sivil hizmetlerin uygulanması başlıklarında sıfır alınması halinde ilgili kategoriden bir puan daha düşülmektedir. Bu değerlerin aritmetik ortalaması alınarak endeks oluşturulur (Kekic, 2007).

2.2.2.3. Poliarşi Veri Seti

Dahl'ın daha önce tartışılan poliarşi kavramından yola çıkan Tatu Vanhanen, demokrasi ölçümü için bu kavram üzerinden hareket ederek kendi endeksini oluşturmuştur (2000). Demokrasinin kapsayıcı kavramsallaştırılmasına karşın seçimleri temel alarak ortaya koyulan poliarşi (Dahl, 1971) kavramı gereğince bu endekste seçim süreçlerine odaklanılmıştır. Küçük partilerin oyların ne kadarını aldığı

üzerinden hesaplanan *rekabet* ve oy kullanma oranı üzerinden hesaplanan *katılım* ölçümleri endeksin iki temel değişkenini oluşturmaktadır. Belirlenen iki gösterge endekse eşit ağırlıkta dâhil edilmekle birlikte Vanhanen (2000) sunulan veri seti üzerinden farklı ağırlıklandırmalara gidilebileceğini belirtmektedir.

Endeksin en güçlü yanlarından birisi ölçüm göstergelerini basitleştirerek sübjektifliği azaltmaya çalışmakta ve niceliksel araştırmalar uygun hale getirmektedir (Munck & Verkuilen, 2002). Öte yandan yukarıda açıklanan yöntemden anlaşıldığı üzere hukuk, insan hakları, sosyal mekanizma gibi liberal demokrasi unsurlarını dışarıda bıraktığı görülmektedir. Acemoğlu ve arkadaşlarına (2005) göre demokrasinin ekonomik büyümeye etkisi demokratik kurumsallaşmanın kapsayıcı kurumları getirmesi üzerinden ölçüldüğü için bu demokrasi veri seti ölçülmesi düşünülen göstergeleri karşılamamaktadır. Endeksin katılımı kullanılan oy üzerinden ölçmesi, seçimlerin zorla yapıldığı ülkelerdeki katılımı demokratik olarak gösterdiği için zayıf bulunmaktadır (Boese, 2018). Dahl'ın kavramlaştırmasının ötesinde devlet kademelerinin hangi süreçlerle doldurulduğuna dair herhangi bir gösterge içermemesi, endeksle ilgili getirilen bir diğer önemli eleştiridir. Nitekim bu pozisyonların seçimlerden bağımsız bir şekilde doldurulabileceği belirtilmektedir (Munck & Verkuilen, 2002).

2.2.2.4. Siyasal Rejimlerin Veri Seti

Dahl'ın poliarşi kavramı üzerinden geliştirilen başka bir endekstir. Bakılan göstergeler benzer şekilde rekabet ve katılım üzerinden değerlendirilir. Rekabeti ölçmede yürütmenin seçimler ile belirlenmesi ve seçmene veya yasamaya karşı sorumluluğuna bakılır. Katılımda ise oy hakkının varlığına bakılır. Demokrasinin temel şartlarının puanlama üzerinden değerlendirilemeyeceği düşünülerek ölçüm Dikotomik olarak yapılır. Endeksin farklılığının 1800 yılından başlayarak çok uzun bir geçmişi ele alması gösterilir. Son dönemleri inceleyen endekslerin aksine uzun dönem için oy hakkının önemli bir gösterge olduğu ve ayırt edici bir nitelik kazandırdığı belirtilmektedir (Boix, Miller, & Rosato, 2013).

2.2.2.5. Freedom House Endeksi

Freedom House tarafından yayınlanan özgürlük endeksi akademik araştırmalarda ve akademi dışı amaçlar için en yaygın kullanılan endekslerdendir. Freedom house, 1972

yılından beri dünyadaki ülkelerin çoğundaki siyasal hakların ve özgürlüklerin verilerini oluşturmakta ve yayınlamaktadır. Özgürlüğü ölçen endeksin aynı zamanda demokrasiyi ölçtüğü varsayılmaktadır (Gastil, 1990). Önceleri Raymond D. Gastil tarafından bireysel olarak tek tek ülkeler derecelendirilirken daha sonra bunun için bir ekip oluşturulmuştur. Freedom House’da ele alınan göstergeler Dahl’ın belirlediği maddelere yakın durmaktadır. Siyasal haklar ve sivil özgürlükler olarak iki başlık altında derecelendirilmektedir. Siyasal hakların derecelendirilmesinde seçim süreçleri ile alakalı olarak seçim süreçleri, siyasal çoğulculuk ve katılım ve hükümetin işlevselliği konu başlıkları altında toplam 10 kıstas yer almaktadır. Sivil özgürlükler kategorilerinde ise birleşme ve örgütlenme hakkı, hukukun üstünlüğü, kişisel otonomi ve bireysel haklar başlıkları altında 15 alt başlık yer almaktadır.

Seçim süreçleriyle ilgili i) hükümetin adil ve özgür seçimlerle gelip gelmediği, ii)ulusal yasama temsilcilerinin adil ve özgür seçimlerle gelip gelmediği, iii) seçim yasasının ve çerçevesinin adilliği puanlanır. Siyasal çoğulculuk ve katılımı i) bireylerin farklı gruplar ve partiler etrafında örgütlenebilmesi ve parti rekabeti, ii) muhalefetin gücü, iii) halkın siyasal tercihlerinin yabancı güçler, ordu gibi farklı güç odaklarından bağımsız olması, iv) farklı etnik, dini, kültürel veya diğer azınlık grupların siyasal haklara sahip olması alt başlıkları üzerinden puanlama yapılır. Hükümetin işlevselliğinde ise i) seçilmişlerin hükümet politikalarını belirleyebilme gücü, ii) hükümetlerin yolsuzluktan uzak olması, iii) hükümetlerin seçim aralarında seçmenlere açık ve şeffaf bir şekilde hesap verebilirliği alt başlıkları bulunmaktadır.

Sivil özgürlüklerin altında yer alan ifade ve inanç özgürlüğünde i) bağımsız medya ve farklı kültürel ifade biçimlerinin varlığı ii) dini kurumların ve toplulukların inançlarını serbestçe yaşayabilmesi ve ifade edebilmesi, iii) özgür akademinin ve siyasal yönlendirmeden uzak eğitim sisteminin olması iv) açık ve serbest şekilde özel tartışmanın imkânı alt başlıkları yer alır. Birleşme ve örgütlenme hakkı olarak i) gösteri ve toplanma özgürlüğü, ii) sivil toplum kuruluşlarının özgürlüğü, iii) sendika ve diğer mesleki örgütlerin serbestliği üzerinden puanlama yapılır. Hukukun üstünlüğünü puanlamak için i)bağımsız yargının varlığı, ii) hukukun üstünlüğünün sivil ve adli durumlarda da geçerliliğinin olması, iii) çeşitli gruplar tarafından uygulanabilecek işkence, sürgün, haksız hapsedme, savaş gibi eylemlere karşı korumanın varlığı, iv) kanunların, uygulamaların ve politikaların toplumun farklı

kesimlerine eşit şekilde uygulanması şeklinde alt başlıklarda incelenir. Son olarak kişisel otonomi ve bireysel haklar altında ise i) eğitim, seyahat, barınma, iş gibi temel haklar, ii) özel mülkiyet ve iş kurma hakkı, iii) cinsiyet eşitliği, aile tercihi gibi kişisel sosyal haklar, fırsat eşitliği ve haksız sömürünün olmaması alt başlıkları puanlanmaktadır (FreedomHouse, 2019).

Bahsi geçen değişkenlerin her birisi 0'dan 4'e kadar puanlanır. Siyasal haklar, toplamda 40 puan; sivil özgürlükler ise toplamda 60 puan üzerinden değerlendirilir. 1 en yüksek ve 7 en düşük olacak şekilde her iki başlık da ayrı ayrı endekslenir. İki endeksin ortalaması alınarak da ilgili ülkenin özgürlük derecesi bulunur. Bu anlamda özgürlük değeri yüksek olan ülkeler aynı zamanda daha demokratik olarak kabul edilmektedir. "Kısmen özgür" kategorisine giren ülkeler ise temsili seçimlerin olduğu liberal olmayan ülkeler olarak değerlendirilmektedir. Gastil (1990) demokrasinin partiler ve seçimlerin ötesinde insanların özgürlüğü ve fikirlerini özgürce ifade edebilmesinde bularak bu durumu destekler şekilde Freedom House endeksinin yöntemini geliştirmiştir. 19. yy Birleşik Devletleri'ndeki demokrasinin anlamının siyahileri, kadınları ve yerlileri içermemesi dolayısıyla ortaya çıkan eksik kavramsallaştırmanın, özgürlüğün demokrasinin merkezine yerleştirilmesi vasıtasıyla aşılabileceğini söyler (Gastil, 1990).

Freedom house ile ilgili eleştirilerin başında sübjektiflik iddiası gelmektedir. Gastil tarafından oluşturulan göstergelerin tek çalışmaya dayalı olması, araştırmacının içinde bulunduğu değerleri öne çıkartan yanlı bir yöntemin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Bush, 2017; Steiner, 2016). Diğer yandan göstergelerin çok geniş bir kavramsal çerçevede ele alınması ve demokrasiyle ilişkisinin muğlak bir şekilde belirtilmesi söz konusudur. Özgürlük endeksini demokrasi göstergesi olarak kullanan çok fazla sayıda çalışma olmakla birlikte demokrasi teorisi bölümünde tartışıldığı üzere demokrasi ile özgürlük aynı anlama gelmemektedir (Hayek, 1990; Heywood, 2002; Sartori, 1987). Diğer yandan puanlamaların nasıl oluşturulduğu, ağırlıkların neye göre dağıtıldığı ve bilgi kaynaklarının açık olmaması sıkça yapılan diğer eleştirilerdendir (Munck & Verkuilen, 2002).

2.2.2.6. Polity IV

Bu endeks ülkelerin egemen rejimlerini ölçmeyi hedeflemektedir. Belli başlı değişkenleri yönetim ve katılım üzerinden şekillenmektedir. Yöneticilerin getirilmesindeki rekabetçilik değişkeni seçimler, geleneksel yollar veya her ikisi de olabilecek şekilde gruplandırılır. Yönetimin getirilmesindeki açıklık değişkeni ise veraset yoluyla, tayin yoluyla, elitlerin veya halkın seçimi yoluyla şeklinde kodlar üzerinden puanlanır. Yönetimin başa getirilmesinin düzenlemesi de ayrıca puanlanır. Yönetimin sınırları puanlanırken otoritenin yasamanın ve diğer partilerle olan ilişkilerin niteliği ölçülür. Siyasal katılımın rekabetçiliği ölçülürken de partilerin sisteme giriş çıkışı, farklı grupların siyasal faaliyet gösterebilmesi puanlanır. En demokratik sistem +10 ile temsil edilirken en otokratik sistem ise -10'a tekabül edecek şekilde puanlama aralığı belirlenmiştir (Marshall, Jaggers, & Gurr, 2016).

Demokrasi ve otokrasi puanlamalarına ayrı ayrı ulaşılabilmekle birlikte ortaya çıkan endekslerin niceliksel çalışmalarda daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için her iki endeks bir araya getirilerek politika endeksi oluşturulmuştur. Bu şekilde puanlar arasında çok yüksek farklar çıkarken belirli bir aralığa oturarak ölçümlere uygun hale getirilmiştir (Marshall vd., 2016).

Polity IV endeksinin en önemli eksikliklerinden birisi katılım değişkenini incelememesidir. Dahl'ın önemini vurguladığı bu değişken isim olarak yer alsa da bu endekste katılım değişkeninde bakılan oy hakkı değil siyasal muhalefete imkân veren kurumsal düzenlemelerdir (Munck & Verkuilen, 2002). Polity IV için yapılan eleştirilerin bir diğer odak noktası ise puanlamaların toplanış şekli üzerinedir. Demokrasinin tanımlanan boyutlarını tamamıyla kapsayacak bir değişken kümesinin kullanılmadığı belirtilmektedir (Treier & Jackman, 2008).

2.2.2.7. V-Dem Demokrasi Endeksi

Dünyanın farklı yerlerinden demokrasi ölçümü üzerine çalışan araştırmacılar bir araya gelerek V-Dem ismini verdikleri yeni bir veri seti oluşturmuştur. *Varieties of Democracy* isminin kısaltması olan V-Dem, adından da anlaşılacağı üzere farklı demokrasi tiplerini vurgulayarak işe başlamaktadır. Demokrasi ölçümlerindeki kavramsallaştırma ve ölçüm sorunları bu veri setinin ilk bölümünde ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır. Demokrasi kavramını ortaya koymanın ölçümleri de

etkileyeceğini belirterek çok boyutlu bir demokrasi ölçümü geliştirmişlerdir. Bu ölçümde demokrasi; poliarşi, katılımcı, eşitlikçi, müzakereci ve liberal demokrasi çeşitleri üzerinden farklı derecelendirme hesapları kullanılmıştır. Seçim (poliarşi) boyutu temel olduğu için diğer demokrasi ölçüm çeşitlerine sabit şekilde eklenmekte olup ortaya 4 farklı demokrasi endeksi çıkmaktadır (Teorell, Coppedge, Skaaning, & Lindberg, 2016). Ölçümlerde ülkelerin *de jure* kurumları üzerinden istatistiksel veri kurumsal uzmanlar tarafından, ülkelere dair yakından gözlem gerektiren göstergeler ise ülke özelindeki uzmanlar tarafından değerlendirilerek elde edilen puanlamalar birleştirilmektedir (Coppedge vd., 2011).

Demokrasinin seçim prensibi Schumpeteryan demokrasi anlayışı olarak ifade edilerek en temel gösterge olarak ele alınmaktadır. Ulusal düzeyde yönetime gelenlerin adil ve özgür seçimler üzerinden belirlenmesi gösterge olarak ele alınır. Daha sonra azınlık hakları, yatay hesap verilebilirlik, şeffaflık, sivil özgürlükler gibi göstergeler dâhil edilerek ülkelerin *liberal demokrasi* endeksi oluşturulmaktadır. Liberal demokrasiden farklı olarak çoğunlukçu demokrasi endeksi oluşturulur. Bu endeksin oluşturulmasında sivil özgürlükler gibi bir takım göstergeler yine dâhil edilirken temel olarak çoğunluğun karar alma mekanizmalarına dâhil olma süreci ele alınır. Orantılı temsiliyet geri planda kalmaktadır.

Klasik demokrasi anlayışında görülen *katılımcı demokrasi* anlayışı ise başka bir demokrasi endeksi oluşturularak incelenir. Vatandaşların oy verme dışında karar alma süreçlerine katılımı, çeşitli birlikler, forumlar, sosyal hareketler gibi göstergeler üzerinden katılımın öncelendiği endeks oluşturulur. Vatandaşların danışma, tartışma ve ikna süreçlerini ilerleten kurumlar üzerinden müzakereci demokrasinin de ayrı bir endeksi oluşturulmaktadır. Son olarak sosyal refahın, bölüşümün yeniden düzenlendiği, vatandaşların siyasal temsiliyet ve katılımlarının farklı özelliklerine bakmadan eşitlenmesini öngören eşitlikçi demokrasi endeksi ayrıca hesaplanmaktadır. Göstergelerin önemli bir kısmı farklı demokrasi endekslerinde ortak olarak kullanılırken ağırlıkları ilgili endeksin kavramsal anlayışına göre değiştirilmektedir (Coppedge vd., 2011).

V-Dem demokrasi endeksinin ölçümlerde diğer endekslere göre bir takım avantajları bulunmaktadır. Endekslendirme için puanların oluşturulma yöntemi teorik olarak

gerekçelendirilmektedir. Verilerin ham hali ayrıca paylaşılmaktadır. Verilerin istatistiksel boyutları yanında niteliksel ölçümleri de erişilebilir halde sunulmaktadır (Boese, 2018). Öte yandan endeks değerleri farklı endekslerde görülebileceği gibi kesikli değil sürekli'dir. Bu çalışmada V-Dem demokrasi projesinin liberal demokrasi endeksi üzerinden analiz yapılacaktır.¹

2.3. Demokrasi Ekonomik Büyüme İlişkisi

Kurumsal iktisat anlayışında ekonominin uzun vadeli temel belirleyicileri siyasal ve ekonomik kurumların yapısı olarak görülür. Bu yapılar kısa vadede yakın sebepler olarak adlandırılan teknoloji, emek ve sermaye gibi girdileri de belirli bir güzergâh içerisine alarak köklü etkiler göstermektedirler (Acemoglu vd., 2005). Bu kurumsal iktisat yönteminden hareketle günümüzün en yaygın rejim biçimini incelemek, ekonomi çalışmaları açısından da önem arz etmektedir.

Literatürde demokrasinin ekonomik büyüme üzerine olumlu etkisinin olduğunu söyleyen çalışmaların belirli temel iddiaları bulunmaktadır. İlk olarak demokrasinin diktatörlük ve diğer yönetim biçimleri karşısında refahın ve gelirin bölüşümde daha etkin bir rol oynadığı iddiası yer almaktadır. Demokraside hükümetlerin gündeminin ve hedeflerinin toplam faydayı artıracak yönde geliştiği belirtilmektedir. Bunların yanında demokrasilerde yönetimin ekonomiye müdahalesi daha kısıtlı olacaktır. Devlet yönetimi, farklı çıkar gruplarının baskısından daha fazla bağımsız olacaktır. Siyasal sistemin istikrarsızlık tehlikesi azalırken bilginin tabana yayılması daha şeffaf yollar sayesinde mümkün olacaktır. Siyasal kurumlar daha kapsayıcı bir yönetim anlayışını benimseyecektir.

Öte yandan otokratik rejimlerin demokratik rejimler karşısında ekonomik büyüme açısından farklı üstünlükleri olduğunu iddia eden çalışmalar mevcuttur. Otokratik rejimlerin, ekonomik büyüme gelişme için gerekli otonom karar mekanizmalarını daha rahat sağladığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Demokrasinin tüketimi artırarak tasarrufları azaltması sonucunda ekonomik büyümeyi yavaşlattığı bir başka önemli iddiadır. Seçim sisteminin yeniden bölüşüm sistemini ekonomik büyüme için

¹ Polity, Freedom House ve V-Dem demokrasi endekslerinin ampirik olarak ayrıntılı bir incelemesi için bkz: (Treisman, 2018)

olumsuz gören çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bölümde demokrasi büyüme ilişkisiyle ilgili ortaya konulan bu iddialar daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

2.3.1. Demokrasinin Ekonomik Büyümeye Etkisini Olumlu Gören Literatür

Demokrasinin ücretler üzerine olumlu etki gösterdiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Ücretlerin artmasıyla beraber azalan gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeye etkisi konusunda farklı yönde açıklamalara rastlanabilir. Bunlardan Alesina ve Rodrik (1994)'in çalışmasına göre gelirdeki ve toprak dağılımındaki eşitsizlik ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin azalmasıyla beraber sermaye tabana yayılacaktır. Seçmenlerin sermaye gücünün artması vergilere karşı ters baskı oluşturmakta ve azalan vergiyle beraber artan yatırımlar büyümeyi olumlu yönde etkilemektedir. Ülkenin demokratikleşmesi ise ücretleri ve gelir eşitsizliğini azaltarak ekonomik büyümeye olumlu yönde katkı yapmaktadır (Rodrik, 1999). Bir diğer çalışmada ise eşitsizliğin özel mülkiyeti tehdit eden politikalara yol açacağı ve birikimi engelleyerek ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyeceği sonucuna varılmaktadır (Persson & Tabellini, 1994). Yeniden dağıtım mekanizmalarının demokratikleşme ile harekete geçmesi varsayımı üzerinden eğitim ve kamu mallarına yatırımın artacağı öngörülmektedir. Bu pozitif dışsallıkların ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkileyeceği tezi benzer çalışmaların sonuçlarındandır (Lizzeri & Persico, 2004). Kaynakların yeniden bölüşümüne rağmen elitlerin seçimleri getirmesi ise Acemoglu ve Robinson (2000) tarafından düzeni ve bağlılığı sağlamanın gerekliliği olarak görülür. Demokratikleşmeyle birlikte eğitim ve bölüşüm tabana yayılacak, sonucunda ise sosyal düzenin devamlılığı sağlanacaktır. Diğer bir çalışmalarında demokrasinin ekonomik reformlar, eğitim ve sağlık için artan yatırımlar, daha etkili vergilendirme, kamu yararı ve toplumsal huzursuzluğu azaltma kanallarıyla ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır (Acemoglu vd., 2014). Rodrik (1997) bir diğer çalışmada demokrasinin piyasa oynaklığını azalttığını, ani şoklara karşı daha iyi önlem alabilme kapasitesinin olduğunu ve dağıtım mekanizmalarının daha iyi işlemlerini sağladığını belirtir. Her ne kadar demokrasinin işçi ücretlerinde iyileşmeyi getirmesiyle beraber ekonomik büyüme karşısında olumsuz bir etkiye neden olsa da diğer faktörler dolayısıyla uzun vadede ekonomik büyümenin istikrara kavuşacağını ortaya koyar.

Demokratikleşmenin öncüllerinden sayılan temsilciler meclisinin kuvvetlenmesiyle birlikte özel mülkiyet haklarının korunduğu kurumların inşa edildiği belirtilmektedir. Bu kurumlarla birlikte korunan özel mülkiyet, ekonomik büyümenin de önünü açmıştır (North, 2003). Acemoğlu & Johnson ve Robinson (2005) ekonomik büyümeyle ilgili kurumsal iktisat perspektifinden yaptıkları çalışmada özel mülkiyet ve siyasal kurumlar ilişkisine ayrıca değinirler. Özel mülkiyetin yeterince korunmadığı toplumlarda yatırım yapmak için yeterli teşvikler ortaya çıkmayacaktır. Özel mülkiyeti geliştiren ekonomik kurumların oluşabilmesi için ise uygun politik kurumların oluşması gerekmektedir. Politik iktidar ekonomik kurumların teşvikleri nasıl ortaya çıkaracağını ve kaynakların dağılımını belirler. Politik kurumların elitlerin kendi çıkarlarının ötesinde bireysel mülkiyeti koruma altına alabilecek sistem günümüz için demokrasilerde mümkün olmaktadır. Demokraside politik iktidar kısıtlı bir elit çevresinin ötesine geçerek kolektif karar alma mekanizması üzerinden kolektif çıkarları gözeterek ekonomik kararları ortaya çıkarır (Acemoglu vd., 2005). Öte yandan demokratik olmayan rejimler *yaratıcı yıkımın* kaynak dağılımını ve güç dengelerini değiştireceğinden korkularak teknolojinin ve yeniliğin önüne geçmeye çabalarlar (Acemoglu & Robinson, 2012). Olson'a göre ise demokrasilerle beraber anayasal yönetimlerin önü açılır. Anayasal yönetimler sayesinde hukukun üstünlüğü ilkesi özel mülkiyeti koruma altına almaktadır. Oysa tarihte uzun süreli olarak hiçbir otokrasinin mülkiyet ve sözleşme haklarına saygı göstermediğini iddia etmektedir (Olson, 1993).

Demokrasinin siyasal istikrarı sağlamada önemli kurumsallıkları meydana getirerek ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Düşük gelirli ülkeler ve etnik parçalanmanın çok olduğu Afrika gibi ülkelerde demokrasinin ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyeceğini iddiasını araştıran Rodrik ve Wacziarg (2005), tersi sonuçların daha kuvvetli olduğunu ortaya koymaktadır. Benzeri şartlardaki Afrika ülkelerinde demokratikleşmeyle beraber özellikle kısa dönemde ekonomik büyümenin hızlandığını göstermektedir. Papaioannou ve Siourounis (2008)'in çalışması da demokratikleşme üzerine yoğunlaşmaktadır. Demokratikleşme sürecinde ülkelerin ekonomik performansları zayıflamakla birlikte sürecin tamamlanmasıyla birlikte yıllık kişi başı reel GSMH'nın neredeyse yüzde 1 kadar arttığını ortaya koymaktadırlar. Demokratikleşme sürecinde ise politik

istikrarsızlığın artması büyümeyi geriletmektedir. Bununla birlikte çalışmadaki sonuçların nedensellik yönünün kesinleştirilemediği belirtilmektedir (Papaioannou & Siourounis, 2008).

Barro (1996b) siyasal istikrarsızlığın ekonomik büyümeyi engellediğini belirtmektedir. Ortalama darbe sayıları ve siyasal suikastları siyasal istikrarsızlığın göstergesi olarak aldığı çalışmasında ekonomik büyümenin siyasal istikrarsızlıktan olumsuz şekilde etkilendiğini belirtmektedir. Rodrik (1999) de demokratik rejimlerin siyasal şoklara karşı daha etkili düzenlemelere gidebildiğini belirtmektedir. Feng'in çalışmasında demokrasinin ekonomik büyümeye etkisi dolaylı yoldan ve olumlu şekilde olmaktadır. Demokrasi, doğrudan politik istikrarsızlığı ve belirsizliği önlemekte ve politik istikrarın artmasıyla birlikte ekonomik büyüme pozitif ivme kazanmaktadır. Ancak nihai anlamda ekonomik büyümeye doğrudan olumlu etki ise ekonomik özgürlükler üzerinden sağlanmaktadır (Feng, 2003).

Olson'un demokrasinin ekonomik büyüme için daha uygun ortam sağladığına dair otoriter yönetimlerin iktidar sürelerini hesap edememeleri üzerinden çıkarımları bulunmaktadır. İktidar ancak güvende hissedildiği zaman uzun vadeli planlar yapılabilir. Uzun vadeli planlar ise toplumun çıkarlarını korumak ve ekonomik gelişme için en önemli etkenlerden birisidir. Demokrasilerde ise kurallı bir iktidar değişimi olduğu için iktidarlar toplumun çıkarını ortaklaştıracak şekilde ekonomik kararlar almak zorundadır (Olson, 1982). Dolayısıyla demokrasilerde öngörülen süreler içerisinde korkuya gerek kalmamakta ve kararlar uzun vadeli olarak alınabilmektedir.

Demokrasi ekonomik büyüme ilişkisini ülkenin demokrasi seviyesi ve büyümesi arasında incelemenin yanında Gerring, Bond, Barndt ve Moreno (2005) *tarihsel demokrasi stoku* adını verdikleri birikim üzerinden analiz etmektedirler. Bu çalışmada demokrasinin güncel değerinin ülkenin ekonomik performansı ile ilişkisinin bilinemeyeceği, ancak uzun vadede demokratik kurumların birikiminin ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Persson ve Tabellini (2006)'nin çalışmasında ise demokrasinin kurumsallaşmasının yanında, birikimini içermek için demokrasi, *demokratik sermaye* tanımıyla analize dâhil ederler. Bu çalışmanın vardığı

sonuca göre demokratik sermaye ekonomik büyümeyi olumlu etkilemekle birlikte ekonomik büyüme de demokrasinin istikrarının artmasını sağlamaktadır.

2.3.2. Olumsuz Gören Literatür

Demokrasinin yeniden dağıtım mekanizması üzerinden alt kesimlere doğru gelirin hareketliliğini ekonomik büyüme için olumsuz gören çalışmalar mevcuttur. Demokraside ücretlerin artacağını öngören çalışmalarda yatırımların azalacağı iddia edilir. Tavares ve Wacziarg'a (2001) göre ücretlerin artmasıyla beraber beşeri sermayenin artmasına rağmen fiziksel sermaye birikimi azalarak ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyecektir. Diğer açıdan demokrasiyle beraber kamu sektörünün de genişleyeceği öngörülmektedir. Demokrasi bu anlamıyla ekonomik maliyetler ve sosyal kazanımlar arasında bir ödün mekanizması üzerinden işlemektedir. Ancak bu mekanizmada ağır basan yönün zayıf şekilde de olsa negatif olduğunu ölçmektedirler (Tavares & Wacziarg, 2001). Sirowy ve Inkeles (1990) ise gelir eşitsizliğini gidermede de demokrasinin pozitif etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Vaman Rao gelişmiş ve gelişen ülkeler arasında ayrıma giderek gelişen ülkeler için demokrasinin olumsuz etkisi olduğunu belirtmektedir. Gelişen ülkelerin en önemli ihtiyaçlarından birisi yatırımlardır. Yatırımların etkin bir şekilde kullanılması ise kararlı otoriter rejimler sayesinde mümkündür. Seçim sistemi içerisinde birbiriyle yarışan partilerin ekonomik gelişme için uzun vadeli çıkarları gözeterek sıkı politikalar uygulaması mümkün değildir (Rao, 1984). Acemoglu ve arkadaşları (2014) demokrasi içerisinde yeniden bölüşümün gerçekleşeceğini kabul etmekle birlikte, elitlerin *de facto* olarak elde ettikleri güçler ile oligarşik rejimlerde piyasa mekanizmalarına girişleri zorlaştıracığını söylemektedir. Dolayısıyla bu durum her ne kadar ekonomik büyümenin önünde bir engel gibi dursa da demokratik kurumlar piyasaya girişi kolaylaştıracak ve uzun vadede yeniden bölüşüme rağmen değişime ayak uydurarak ekonomik büyümeyi artıracaktır.

Demokrasinin özel mülkiyet ve sözleşme haklarını güçlendirdiği iddialarının yanında aksine zayıflattığını da ortaya atan çalışmalardan söz edilebilir. Buna göre özel mülkiyet sadece iktidar tarafından değil farklı gruplar tarafından da tehdit altındadır. Seçim hakkıyla beraber çoğunluk kaynakların dağılımı noktasında söz hakkına sahip olmaktadır. Piyasa üzerinden istediği mülkiyete kavuşamayan insanlar devlette söz

hakkı sahibi olarak ulaşabilmektedir. Bu da özel mülkiyet üzerinden bir tehdit oluşturmaktadır. Dolayısıyla demokrasinin ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkisi olsa bile bu özel mülkiyet üzerinden olmayacaktır (Przeworski & Limongi, 1993).

2.3.3. Belirsiz veya Göreceli Gören Literatür

Demokrasi ekonomik büyüme ilişkisini şartlara göre değişken gören çalışmalar da mevcuttur. Barro yaygın olarak kullanılan çalışmasında demokrasinin, gelişmiş ülkeler için zayıf şekilde olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte siyasal hakların çok zayıf olduğu az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde demokrasinin az da olsa olumlu etkisinin olduğu belirtilmektedir. Diğer yandan kukla değişkeni ile yapılan bir diğer ölçüme göre de demokrasinin çok fazla veya az olduğu ülkelerde ekonomik büyüme üzerine olumsuz etki görülürken orta düzeyde olduğu ülkelerde olumlu etki gözlemlenmektedir (Barro, 1996a). Diğer bir çalışmasında ise siyasal hakların başlangıçta büyümeyi olumlu yönde etkilediğini ancak orta düzeyde bir demokrasi elde edildikten sonra büyümenin önünde engel teşkil ettiğini belirtmektedir (Barro, 1996b). Przeworski ve Limongi (1993) için de siyaset ekonomik gelişme için önemli olmakla birlikte rejim tipinin doğrudan bir etkisi görülmemektedir. Demokrasi veya diktatörlük değil, devletin otonom yapıya sahip olması durumunda etkin ekonomik büyüme gerçekleştirilebilmektedir. Diğer yandan aynı yazarların bir diğer çalışmasında demokrasinin ekonomik büyümeyi destekleyecek kurumları barındırdığı belirtilmektedir (Przeworski & Limongi, 1997).

Przeworski (2004) diğer bir çalışmasında demokrasi ile diktatörlük arasında ekonomik büyüme anlamında anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koymaktadır. Diktatörlük altında emek gücü daha sömürücü bir biçimde kullanılırken demokrasilerde ise kaynakların daha etkin kullanıldığını gözlemlenmektedir. Farklı yönde çalışan mekanizmalarından hangisinin ağır bastığı bilinemediği için ekonomik büyüme anlamında ölçülebilen bir üstünlük olmamakla birlikte ortalama yaşam süresi, gelir dağılımı gibi ekonomik kalkınma göstergelerinde demokrasilerin daha etkin olduğunu belirtilmektedir (Przeworski, 2004). Benzer bir şekilde Amartya Sen (2001) de niteliksel olarak ele aldığı kalkınma çalışmasında demokrasilerde eğitim ve sağlık gibi kalkınma göstergelerine daha çok yatırım yapıldığını belirtmektedir.

Doucouliağos ve Ulubaşoğlu (2008)'nın meta analiz yaptığı çalışmasında da 84 farklı ekonometrik çalışmanın analizi sonucunda demokrasi ile ekonomik büyüme arasında doğrudan ilişki olmamakla birlikte demokrasinin olumsuz etkilemediğinin kesin olduğu sonucuna varılmıştır. Siyasal özgürlüklerin ekonomik büyümeye etkisi beşeri sermaye gibi ancak dolaylı yollardan ölçülebilse de ekonomik özgürlüklerin büyümeye doğrudan etkisi olduğu sonucuna varmaktadır.

Bardhan (1990) yaptığı çalışmada otonomiye kalkınmacı devletin hareket kabiliyeti için şart koşmaktadır. Ekonomik kararların merkezi gücü ve teknolojik değişmelere uyum sağlayabilmek için ihtiyaç duyulan esnekliğin bağımsız politika oluşturmayı gerektirdiğini belirtmektedir. Bu anlamda devletin otonomisinin otorite yapısından daha önemli olmaktadır (Bardhan, 1990). Otoriter rejim altında büyümeyi Haggard, seksenli yıllardaki otoriter Güneydoğu Asya ülkeleri ve demokratik Latin Amerika ülkeleri arasında kıyaslama yaparak ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışmada ihracata dayalı olarak hızlı büyüme için gerekli otoriter adımları atan ülkelerin öne geçtikleri ortaya koyulmaktadır (Haggard, 1990). Siyaset bilimi içerisinden inceleyen Fukuyama (1992) ise her ne kadar gelişmiş ülkeler liberal demokrasilerle yönetilse de kapitalist üretim biçiminin otoriter yönetim biçimleri altında daha etkin çalışabileceğini belirtmektedir.

Helliwell ise çalışmasında (1994) ilişkiyi iki yönlü olarak da incelemiştir. Gelir seviyesinin demokrasiyi artırmada olumlu etkisini ortaya koyarken demokrasinin ekonomik büyümeye olumsuz ve anlamlı olmayan etkisi olduğu belirtmektedir. Bu durumu açıklarken neo klasik iktisadın, gelir arttıkça ülkelerin ekonomik seviyelerinin birbirine yaklaşacağını ortaya koyan yakınsama hipotezine dayanmaktadır. Ülkeler, gelirleri arttıkça demokrasiyi benimseyecektir. Ancak gelirin artmasıyla beraber ekonomik büyüme de hızla yavaşlayacağı için demokrasinin ekonomik büyüme üzerine olumlu bir etkisi görülemeyecektir.

2.3.4. Nedensel İlişkiyi Ters Yönde Gören Literatür

Dahl'a göre temsili liberal demokrasi piyasa ekonomisi için çok elverişli bir ortam doğurur. Poliarşi olarak ifade ettiği günümüz demokrasisinin ötesine geçilebildiği takdirde, ideal demokrasi uygulamaları piyasa kapitalizminin refahı belirli noktalarda yoğunlaştırmaya dönük eğilimini sınırlandıracaktır (Dahl, 1998). Samuel Huntington

(1993) demokrasi ile ekonominin ilişkisini tersten kuran düşünürlerdendir. Öncelikli olarak orta gelir düzeyindeki ülkeler demokratikleşmektedir. Huntington'a göre fakirlik ise ülkelerin demokratikleşmesi önündeki en önemli engellerden birisidir. Ekonomik gelişmenin önündeki engeller demokratikleşmeyi de geciktirmektedir. Ekonomik olarak geç kalkınan ülkelerin gelişmiş ülkelerle arasındaki farkın açılmasının ve zengin ülkelerde yeni biçimlerde otoriter rejimlerin gelmesinin demokratikleşmeye engel olabileceğini iddia etmektedir. Yani ekonomik gelişme ve demokrasi arasında kurulan bu tek yönlü ilişkide ekonomide veya politikada ortaya çıkabilecek gelişmeler demokratikleşmenin belirleyici unsurları olmaktadır.

Lipset, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın rejim tipini etkileyeceğini iddia eden önemli araştırmacılardan birisidir. Refah seviyesinin artmasıyla birlikte insanların eğitim seviyesi, sağlık durumları, kentleşme, sanayileşme artacaktır. İnsanların artan sosyo-ekonomik konumlarıyla birlikte politik bilinçleri yükselecektir. Gönüllü sivil faaliyetlere daha fazla zaman ayrılabilmesi ile birlikte insanların yönetime katılma talepleri artacaktır. Dolayısıyla ekonomik büyüme, demokratikleşmeyi de beraberinde getirecektir (Lipset, 1959).

Lipset'in teorisini sorgulamak için Sahra-altı Afrika ülkeleri üzerine panel veri analizi yapan Narayan & Narayan ve Smyth (2011)'ın çalışmasına göre ekonomik büyümenin belirli ülkelerde demokrasiye etkisi görülürken çoğu ülke için anlamlı bir sonuç ortaya çıkmamaktadır. Yine sahra-altı Afrika ülkelerini inceleyen Jaunky (2013) 28 Afrika ülkesini ele aldığı panel çalışmasında demokrasi ve ekonomik büyüme arasında karşılıklı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada kısa vadede ekonomik büyümenin demokrasinin gelişmesi üzerine olumlu etkisi bulunduğu ortaya koyulurken uzun vadede ise her ikisi de birbirini etkilemektedir.

Demokrasinin doğrudan ekonomik büyümeyle ilişkisini inceleyenler yanında demokrasi ile piyasa ekonomisinin birbiri ile uyumunu inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmaların bir kısmında piyasa ekonomisinin tek başına demokrasiyi sağlamasa da demokrasiler için en gerekli kurumlar birisi olduğu iddia edilmektedir (Zakaria, 1997). Yine benzer çalışmalarda üstü kapalı da olsa ekonomik büyümenin ancak piyasa ekonomisi ile sürdürülebilir olduğu düşüncesi hâkimdir (Friedman, 1982). Ancak aksi şekilde her ne kadar piyasa, demokrasinin ön şartı olsa da insanların

özgürlüğünü rehin aldığını belirten araştırmacılar da vardır (Lindblom, 1982). Bu ilişkiyi Peter L. Berger (1992) piyasadan demokrasiye doğru okumaktadır. Piyasa ekonomisi ile gelişen ekonomilerde orta sınıfın refah düzeyi yükselecektir. Eğitim ve kültür düzeyinin eşlik ettiği refah seviyesi ile beraber yükselen orta sınıflar siyasal haklar için daha fazla talepte bulunacaktır. Bunun sonucunda da demokratikleşme hızlanacaktır.

Tablo 1. Seçilmiş Ampirik Literatür

Yazar(lar)	Dönem	Ülke	Yöntem	Sonuçlar
Pourgerami (1988)	1965-1984	92 Ülke	Linear Recursive Causality	Demokrasi, ekonomik büyüme ve kalkınmanın birbirini karşılıklı olarak olumlu etkilediğini göstermektedir
Alesina ve ² Rodrik (1994)	1960-1985	41 OECD Ülkeleri ve Gelişmiş Ülkeler	OLS	Gelir eşitsizliği ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir
Helliwell (1994)	1960-1985	90 Ülke	OLS	Ekonomik büyüme demokrasiyi olumlu etkilerken demokrasi ekonomik büyümeyi anlamlı şekilde etkilememektedir
Persson ve Tabellini (1994)	1830-1985 ³	Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Hollanda, Norveç, İsveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri	OLS	Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme ters ilişkilidir

² Çalışmada farklı ülke grupları ele alınmaktadır. Ancak en güvenilir sonuçların verildiği ülke grubunun sayısı burada verilmiştir.

³ Ülkelerin verilerine erişim imkânına göre 1930 yılına kadar düşebilmektedir.

Barro (1996a)	1960-1990	100	3SLS	Demokrasi ilk başta ekonomik büyümeyi olumlu etkilese de belli bir seviyeye geldikten sonra büyümeye engel olmaktadır
Feng (1997)	1960-1980	96 Ülke	OLS, 3SLS	Demokrasi büyümeyi doğrudan olumsuz etkilerden dolaylı yollardan olumlu etkilemektedir
Przeworski ve Limongi (1997)	1950-1990	135 Ülke	Probit Model	Demokrasi, ekonomik büyümenin olduğu ülkelerde daha iyi yerleşmektedir.
Rodrik (1997)	1970-1989	90 Ülke	POLS	Demokrasi şoklara karşı koyma, dağıtım kanalları üzerinden ekonomik büyümeyi olumlu etkilemektedir
Rodrik (1999)	1975-1994	138 Ülke	OLS	Demokrasi işçi ücretlerini artırmaktadır
Acemoglu ve Robinson (2000)	-	-	Markov Oyun modeli	Elitlerin demokrasiyi getirmek istemeleri, sosyal düzen istemelerinden kaynaklanmaktaydı
Tavares ve Wacziarg (2001)	1970-1989	65 Gelişmiş ve Gelişen Ülke	3SLS	Demokrasi ekonomik büyümeyi zayıf şekilde etkilemekle birlikte olumlu etkileyen kanalları bulunmaktadır.
Lizzeri ve Persico (2004)	1800-1900 ⁴	Birleşik Krallık	Sonsuz Ufuk Dinamik Oyun Modeli	Elitlerin oy verme hakkını desteklemesinin ekonomik olarak güçlenen sınıfların çıkarlarına yaradığını belirtmektedir
Gerring, Bond, Barndt ve Moreno (2005)	1950-2000	180	Sabit Etkili AR(1)	Demokrasinin uzun süreli etkisini birikim olarak ele alarak büyüme üzerine olumlu etkisi olduğunu göstermektedir

⁴ Zaman aralığı incelenen ögelere göre değişmektedir.

Rodrik ve Wacziarg (2005)	? ⁵	24 Ülke	Sabit Etkiler	Demokrasi ekonomik büyümeyi artırmakta ve kırılganlığı azltmaktadır
Persson ve Tabellini (2006)	1850(70)-2000	150	OLS ve panel Logit	Demokrasinin birikimi dolaylı yollarla ekonomik büyümeyi olumlu etkilemektedir
Doucouliağos ve Ulubaşoğlu (2008)	-	84 çalışma	Meta-Regresyon Analizi	Demokrasinin ekonomik büyümeye olumsuz etkide bulunmadığı kesindir. Dolaylı yollardan büyümeyi olumlu etkilemektedir.
Papaioannou ve Siourounis (2008)	1960-2005	174	OLS, Sabit Etkiler ve ARDL	Demokrasi kısa vadede etki göstermezken uzun vadede ekonomik büyümeyi olumlu etkilemektedir
Narayan, Narayan ve Smyth (2011)	1972-2001	30 Sahra-Altı Afrika Ülkesi	Granger Nedensellik Testi, Sınır Testi, FMOLS, Dinamik OLS	Çoğu ülke için anlamlı sonuç çıkmamaktadır.
Jaunky (2013)	1980-2005	28 Sahra-Altı Afrika Ülkesi	GMM, VAR, FMOLS	Uzun vadede demokrasi ekonomik büyümeyi olumlu etkilerken büyüme de demokrasiyi olumlu etkilemektedir. Kısa vadede büyümenin demokrasinin büyümeyi olumlu etkilediği anlaşılmaktadır.
Acemoglu v.d. (2014)	1960-2010	175 Ülke	2SLS	Demokrasinin eğitim, sağlık, yatırım, vergi ve sosyal düzen kanallarıyla ekonomik büyümeyi artırdığı belirtilmektedir

⁵ Ülkelerin demokratikleşmeden önceki ve sonraki yılları ele alındığı için yıl aralığı her ülkede farklılık göstermektedir

BÖLÜM III: MODEL VE METODOLOJİ

3.1. Değişkenlerin Seçimi ve Veri Kaynakları

Ekonomik gelişme yerine büyümenin incelenmesi tercih edilmektedir. Kalkınma, bir toplumun bireylerinin yaşam seviyesini yükseltme olarak anlaşılırken ekonomik büyüme daha basit şekilde toplam ekonomik sonuçların artışıdır. Dolayısıyla kalkınma insanların sağlık, eğitim gibi sosyal, kültürel ve bireysel ihtiyaçlarını da kapsamaktadır (Fukuda-Parr, 2003). Kalkınma literatürüne önemli katkıları bulunan Amartya Sen'e göre (2001) ise kalkınma; insanların kapasitelerini genişleterek özgürlüklerini artırmaktır. Ekonomik büyümenin yanında Sen (2001), demokrasinin kalkınmanın da en önemli şartlarından birisi olduğunu belirtmektedir. Otokratik düzenlerde yönetim, tabanda karşılaşılan sıkıntıları göremezken demokrasiler açlık, salgın vs. gibi belli grupların karşılaştığı sorunları görmezden gelemezler. Kalkınmanın ekonomik büyümeden çok daha geniş kapsamlı ve çıktıların ölçümü ekonomik sonuçların ötesinde olduğu için bu çalışmada kişi başı milli gelirin sabit değeri üzerinden ekonomik büyüme bağımlı değişken olarak incelenecektir.

Neo klasik büyüme modelinde ülkelerin ekonomik büyümesinde emek, sermaye birbirinin yerine ikame edilebilen değişkenler olarak eklenirken teknoloji dışsal açıklayıcı olarak bırakılmıştır. Emek ve girdinin teknoloji ile değişen verimliliği toplam faktör verimliliği adı ile denkleme dâhil edilmiştir. Dolayısıyla ekonomik büyüme ile demokrasi arasındaki ilişkiyi incelerken emek, sermaye ve verimlilik kontrol değişkeni olarak modele dâhil edilmektedir.

Büyüme modelinin temel denklemi şu şekildedir:

$$GDP_t = \alpha_0 + \alpha_1 DEM_t + \alpha_3 CAP_t + \alpha_4 EM_t + \alpha_5 TFP_t + \mu_t \quad (1)$$

Denkleimde GDP, büyümeyi gösteren bağımlı değişkendir. Ülkelerin 1961 yılından itibaren kişi başı yerel para birimi cinsinden reel gelirlerini göstermektedir. Dünya bankasının veri bankasından ekonomik büyüme verileri kullanılmaktadır.

DEM ise demokrasi açıklayıcı değişkenini göstermektedir. Demokrasi endeksi olarak yukarıda tartışıldığı şekilde V-Dem projesinin liberal demokrasi endeksi (Coppedge vd., 2019) alınmıştır.

CAP, sermaye kontrol değişkenini göstermektedir. Gayri safi sabit sermaye oluşumunun yıllık gayri safi milli hasılaya bölümünden elde edilmiştir. Veriler Penn World Table 9.1 versiyonundan (Feenstra, Inklaar, & Timmer, 2015) çekilmiştir.

EM, emeği temsil etmektedir. İşgücü istihdam oranlarına dair veriler 1960lara kadar uzanmadığı için Penn World Table 9.1 versiyonundan istihdamın nüfusa oranı bulunarak emeğin açıklayıcı değişkeni olarak kullanılmaktadır.⁶

TFP ise toplam faktör verimliliğini temsil etmektedir. *Solow artışı* olarak da adlandırılan toplam faktör verimliliği çıktıyla girdiler arasındaki farkı kontrol edebilmektedir. Diğer yandan hem teknolojik değişimi hem de verimlilik değişiminden doğan etkiyi beraber hesap edebilmeyi sağlamaktadır (Nishimizu & Page, 1982). TFP verileri de PWT 9.1 versiyonundan elde edilmiştir.

Tüm veriler 1961 başlangıç yılı 100'e endekslenerek düzeltilmiştir. Daha sonra ilgili verilerin doğal logaritmaları alınmıştır.

3.1. Yöntem

3.1.1. Birim Kök Testi

Zaman serisi analizlerinde eşbütünleşme testlerini yapmadan önce birim kök testlerini gerçekleştirmek gerekmektedir. Birim kök testi, değişkenler arasındaki tutarsızlığı ölçmektedir. Bütünleşme sırasını tespit edebilmek için (Dickey & Fuller, 1981) çalışmasında ortaya koyulan ADF (Augmented Dickey-Fuller) ve (Phillips & Perron, 1988) çalışmasında ortaya koyulan PP (Phillips-Perron) testlerine SIC bilgi kriteri

⁶ Benzer bir yöntem için Junankar (2013)'in çalışmasına bakılabilir.

dikkate alınarak bakılmıştır. Aşağıda denklem 2 ADF için genel denklemi gösterirken denklem 3 ise PP için genel denklemi göstermektedir.

$$\Delta y_t = \sigma + \delta\tau + \theta y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \partial_i \Delta y_{t-i} + \mu_t \quad (2)$$

$$y_t = \sigma + \delta\tau + \theta y_{t-1} + \mu_t \quad (3)$$

Regresyonda bağımlı değişkenin farkı seride otokorelasyon problemini ölçmek için kullanılmaktadır. τ deterministik terimleri, k belirlenen gecikme sayısını göstermektedir. $H_0: \theta = 0$ boş hipotezi serinin durağan olmadığını göstermektedir. Alternatif hipotez $H_1: \theta < 0$ ise serinin durağan olduğunu ve farkının alınmasının gerekmediğini göstermektedir.

Phillips perron testi ise ADF'deki değişen varyans problemini ve ardışık korelasyon problemini hata teriminin dağılımında değişen varyans sorununu görmezden gelerek giderir. PP testi ayrıca gecikme aralığı belirlemeyi gereksiz kılmaktadır. Ancak hata terimlerinin beklenen değerinin sıfır olması durumunda PP testinden daha güçlü çıkmaktadır. Bundan dolayı her iki test de çalışmada kullanılmaktadır (Maddala & Wu, 1999).

3.1.2. Eşbütünleşme Analizi

Ekonometrideki gelişmeler zaman serilerinin çoğunlukla durağan olmadığını ortaya koymaktadır. Uzun dönemli ilişkilere bakılırken kimi seriler ortalamadan giderek uzaklaşırken kimi seriler ise ortalamaya yakınsamaktadır. Serilerin ortalamadan ıraksadığı durumlarda yapılan regresyon analizleri sahte olabilmektedir (Granger & Newbold, 1974). Bu problemi aşmak için zaman serisi modellerindeki uzun dönemli ilişki (Granger, 1981) ve (Engle & Granger, 1987) çalışmalarında eşbütünleşme ilişkisi geliştirilerek incelenmeye başlandı. Eşbütünleşme ilişkisi, seriler durağan olmasalar dahi dengeden çok uzaklaşmadan eşlenip eşlenemeyeceklerini inceler. Seriler kendi içerisinde durağan olmasalar dahi değişkenler bütünleştikleri zaman durağan ve doğrusal bir ilişki gösterebilirler.

Johansen ve Juselius (1990)'un veya Engle ve Granger (1987)'in önerdikleri eşbütünleşme testleri, eldeki verilerin farklarının aynı düzeyde olmasını

gerektirmektedir. Oysa Pesaran v.d. (2001)'nin ortaya attıkları otoregresif dağıtılmış gecikme modeli olarak açılan ARDL modeline göre inceleme yapılırken değişkenlerin I(0), I(1) veya her ikisinin bir birleşimi olması analize engel teşkil etmemektedir. Ancak düzeylerde I(2) bulunması halinde ARDL testi yapmak mümkün olmamaktadır. Ayrıca ARDL modelinde tüm değişkenler içsel kabul edildiği için artık korelasyonu problemiyle karşılaşılmaz. Dolayısıyla ARDL modeli içsellik problemini ortadan kaldırmaktadır. Diğer yandan kısa dönem ilişkiden çıkarılan hata düzeltme modeli, herhangi bir bilgi kaybı olmadan uzun dönem dengesi hakkında fikir verebilmektedir.

Bu çalışma için kullanılan ARDL denklemi aşağıda gösterilmektedir:

$$\begin{aligned} \Delta GDP_t = & b_0 + \sum_{i=1}^m b_{1i} \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=0}^m b_{2i} \Delta DEM_{t-i} + \sum_{i=0}^m b_{3i} \Delta CAP_{t-i} \\ & + \sum_{i=0}^m b_{4i} \Delta EM_{t-i} + \sum_{i=1}^m b_{5i} \Delta TFP_{t-i} + b_6 GDP_{t-1} + b_7 DEM_{t-1} \\ & + b_8 CAP_{t-1} + b_9 EM_{t-1} + b_{10} TFP_{t-1} + b_{11} \tau + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (4)$$

Değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin varlığını araştırmak için sınır testi yapılmaktadır. Sınır testinde değişkenlerin düzey değerlerinin bir gecikmeli katsayıları arasındaki ilişki Wald testi üzerinden ölçülmektedir. Uzun dönemli ilişkinin olmadığı varsayılan boş hipotez $H_0 = b_6 = b_7 = b_8 = b_9 = b_{10} = 0$ şeklinde belirtilir. Buna karşın alternatif hipotez ise $(H_0 = b_6, b_7, b_8, b_9, b_{10} \text{ en az birisi sıfırdan farklı olmalıdır})$ şeklinde gösterilip değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olduğunu göstermektedir. Pesaran v.d. (2001)'nin çalışmasına göre tüm değişkenlerin I(0) kabul edildiği kritik değer ve tüm değişkenlerin I(1) olduğu üst kritik değer bulunmaktadır. Alt sınırın altındaki F istatistik değerlerinde değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olmadığı kabul edilmektedir. Üst sınırın üzerinde ise ilgili anlamlılık düzeyinde uzun dönemli ilişki olduğu ortaya konulmaktadır. Sınır değerlerin içerisinde ise ilişki bilinmemekle birlikte başka testlere yönelmek mümkün olmaktadır. Narayan (2005) daha sonra bu kritik değerlerin görece düşük gözlem sayılarında gerçekçi olmadığını ortaya koyarak 30-80 arası düşük gözlem sayılı analizler için daha çok kabul gören değerler ortaya koymuştur. Bu çalışmada da Narayan (2005)'in ortaya koyduğu tablolar kritik değerler

olarak alınmıştır. Trend olması durumunda b_{11} τ trend katsayısının değerini göstermektedir.

3.1.3. ARDL Model Seçimi

Uygun gecikme aralığı belirlendikten sonra denklem 4'e göre kurulan ARDL testlerinde model seçimi kriteri olarak AIC kullanılmıştır. Modelin ülkeler için tahmin sonuçları Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. ARDL Sonuçları

Brezilya ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
GDP(-1)	0.74*** (9.51)
CAP	0.20*** (7.18)
CAP(-1)	-0.14*** (4.70)
EM	0.48*** (3.65)
EM(-1)	-0.24* (1.76)
TFP	0.29*** (5.32)
TFP(-1)	-0.17** (2.54)
DEM	0.05*** (3.03)
DEM(-1)	-0.07*** (4.00)
C	-0.64 (1.11)

Güney Afrika ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
EM(-1)	0.88*** (19.92)
CAP	0.10*** (4.58)
CAP(-1)	-0.03 (1.62)
EM	0.25** (2.33)
EM(-1)	-0.20* (1.94)
TFP	0.26*** (4.17)
TFP(-1)	-0.25*** (4.08)
DEM	0.008 (0.51)
DEM(-1)	-0.03* (1.85)
C	-0.07 (0.18)

Güney Kore ARDL (1,0,1,1,0)	
Değişken	Katsayı
GDP(-1)	0.85*** (14.04)
CAP	0.06*** (3.58)
EM	0.74*** (4.46)
EM(-1)	-0.84*** (5.16)
TFP	0.46*** (7.33)
TFP(-1)	-0.31*** (3.98)
DEM	0.03*** (2.98)
C	-0.04 (0.8)

Hindistan ARDL (2,0,2,1,2)	
Değişken	Katsayı
GDP(-1)	0.71*** (8.35)
GDP(-2)	0.33*** (3.76)
CAP	-0.01*** (0.50)
EM	0.79*** (1.53)
EM(-1)	-1.65* (1.88)
EM(-2)	1.25** (2.60)
TFP	0.66*** (8.49)
TFP(-1)	-0.67*** (8.75)
DEM	0.07** (2.11)
DEM(-1)	-0.23*** (4.70)
DEM(-2)	0.06* (1.89)
C	-1.48* (1.94)

Türkiye ARDL (1,1,0,0,0)	
Değişken	Katsayı
GDP(-1)	0.53*** (5.22)
CAP	0.15*** (6.36)
CAP(-1)	-0.06* (2.00)
EM	0.38*** (5.08)
TFP	0.18*** (3.14)
DEM	0.02** (2.55)
C	-0.96* (1.98)

***, **, * sırasıyla %1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içleri t istatistiklerinin mutlak değerini göstermektedir.

3.1.3.1.Hata Düzeltme Modeli

Denklem 4’den yola çıkarak değişkenlerin kısa dönemli ilişkilerini gözlemlemek için aşağıdaki hata düzeltme modeli kurulmuştur:

$$\begin{aligned}
\Delta GDP_t = & c_0 + \sum_{i=1}^m c_{1i} \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=0}^m c_{2i} \Delta DEM_{t-i} \\
& + \sum_{i=0}^m c_{3i} \Delta CAP_{t-i} + \sum_{i=0}^m c_{4i} \Delta EM_{t-i} + \sum_{i=1}^m c_{5i} \Delta TFP_{t-i} + c_6 \tau + \gamma EC_{t-1} \\
& + \sigma_t
\end{aligned} \quad (5)$$

Kurulan hata düzeltme modelinde γ katsayısı modelin uzun dönemde düzeltme hızını göstermektedir. Düzeltme hızı, kısa dönemin ne kadar sürede uzun dönem dengesine ulaşacağını göstermektedir. EC_{t-1} ise denklem 4’den tahmin edilen eşbütünleşmeden

elde edilen kalıntıların bir gecikmesidir. Tablo 7’da hata tahmin sonuçları gözükmemektedir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

4.1. Birim Kök Test Sonuçları

Boş hipotez, serilerde durağanlık olmadığını göstermektedir. Tablo 3’de görüleceği üzere ele alınan ülkelerde Hindistan’ın emek göstergesi $I(0)$ düzeyde durağandır. Diğer serilerin tamamı her iki birim kök testine göre de $I(0)$ birinci farkta durağan çıkmaktadır.

Tablo 3. Birim Kök Test Sonuçları

Brezilya ADF Test Sonuçları				Phillips-Perron Test Sonuçları				
Değişken	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme
Lpyx	-1.67	1	-4.61***	0	-1.44	5	-4.61***	5
Lgcfx	-2.44	0	-8.11***	0	-2.57	5	-8.18***	5
Llpx	-1.68	0	-5.86***	0	-2.14	5	-5.84***	5
Ltpfx	-2.29	1	-5.45***	0	-1.93	5	-5.34***	5
Lvdmx	-2.70	1	-3.84**	0	-2.36	5	-3.78**	5

Hindistan ADF Test Sonuçları				Phillips-Perron Test Sonuçları				
Değişken	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme
Lpyx	-0.20	0	-6.53***	3	-0.60	5	-10.29***	5
Lgcfx	-2.02	0	-8.65***	0	-2.10	5	-8.60***	5
Llpx	-4.15***	1	-3.13	1	-2.94**	5	-2.80*	5

Ltpfx	-1.24	1	-5.65****	0	-1.06	5	-5.48****	5
Lvdemx	-3.26*	1	-6.00****	1	-1.95	5	-4.39****	5

Güney Afrika	ADF Test Sonuçları				Phillips-Perron Test Sonuçları			
	Değişken	Düzey	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme	Düzey	Gecikme	Birinci Fark
	Lpyx	-2.02	1	-4.32****	0	-2.08	5	-4.22****
	Lgcfx	-1.94	0	-7.38****	0	-1.96	5	-7.40****
	Llpfx	-1.45	0	-7.40****	0	-1.44	5	-7.40****
	Ltpfx	-2.30	1	-5.75****	1	-1.29	5	-4.55****
	Lvdemx	-1.97	3	-5.40****	1	-1.84	5	-4.77****

Güney Kore	ADF Test Sonuçları				Phillips-Perron Test Sonuçları			
	Değişken	Düzey	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme	Düzey	Gecikme	Birinci Fark
	Lpyx	-1.08	0	-6.89****	0	-1.22	5	-6.92****
	Lgcfx	-3.04	0	-9.05****	0	-2.93	5	-9.35****
	Llpfx	-1.23	0	-6.40****	0	-1.45	5	-6.35****
	Ltpfx	-0.57	0	-6.92****	0	-0.71	5	-6.93****
	Lvdemx	-1.49	1	-6.52****	0	-2.12	5	-6.53****

Türkiye ADF Test Sonuçları				Phillips-Perron Test Sonuçları				
Değişken	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme	Düzy	Gecikme	Birinci Fark	Gecikme
Lpyx	-1.99	0	-7.23***	0	-2.09	5	-7.29***	5
Lgcfx	-2.64	0	-7.89***	0	-2.58	5	-8.20***	5
Llpx	-0.57	0	-7.17***	0	-0.57	5	-7.21*	5
Ltpfx	-3.34*	0	-7.75***	0	-3.24*	5	-8.59***	5
Lvdmx	-2.10	2	-5.91***	1	-2.63	5	-4.65***	5

SIC bilgi kriterine göre elde edilmiştir. ***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeylerindeki önemi belirtmektedir.

4.2.Gecikme Aralıkları

Eş bütünleşme ilişkisi ortaya koyulduktan sonra, 2 numaralı eşitlikte görülen m uygun gecikme aralığını belirlemek gerekmektedir. Gecikme aralıklarını belirlemede Akaike bilgi kriteri (AIC), Schwarz bilgi kriteri (SC) ve Hannan-Quinn (HQ) bilgi kriterlerinden en fazla kabul gören aralık sayısı dikkate alındı. Daha sonra ilgili aralıklarda otokorelasyon probleminin yaşanmadığını göstermek üzere Breusch-Godfrey otokorelasyon testi gerçekleştirildi. Tablo 4’de görüldüğü üzere Hindistan haricinde her ülke için uygun gecikme aralığı 1 olarak tespit edildi. Hindistan’da ise uygun gecikme aralığı 2 olarak tespit edilmektedir. İlgili gecikme uzunluklarında otokorelasyon problemi bulunmamaktadır.

Tablo 4. Gecikme Uzunluğu Kriterleri

Brezilya				
Gecikme	AIC	SC	HQ	Breusch Godfrey LM Testi
0	-5.725565	-5.539689	-5.654086	0.89

1	-15.76407	-14.64881*	-15.33520*	0.89
2	-15.77256	-13.72792	-14.98629	0.24
3	-15.82688*	-12.85285	-14.68321	0.41
4	-15.72951	-11.82610	-14.22845	0.53

Güney Afrika

Gecikme	AIC	SC	HQ	Breusch Godfrey LM Testi
0	-5.660845	-5.474968	-5.589366	0.76
1	-18.11242	-16.99716*	-17.68355*	0.76
2	-18.23612*	-16.19147	-17.44985	0.68
3	-17.75362	-14.77959	-16.60995	0.48
4	-18.03301	-14.12960	-16.53195	0.39

Güney Kore

Gecikme	AIC	SC	HQ	Breusch Godfrey LM Testi
0	-4.587684	-4.401808	-4.516205	0.20
1	-17.45635	-16.34109*	-17.02747*	0.20
2	-17.43748	-15.39284	-16.65121	0.44
3	-17.53791*	-14.56388	-16.39424	0.34

4	-17.27739	-13.37398	-15.77633	0.47
Hindistan				
Gecikme	AIC	SC	HQ	Breusch Godfrey LM Testi
0	-9.225776	-9.039900	-9.154297	0.87
1	-20.46804	-19.35278	-20.03916	0.87
2	-21.68563*	-19.64099*	-20.89936*	0.09
3	-21.50578	-18.53176	-20.36211	0.19
4	-21.16059	-17.25718	-19.65953	0.31
Türkiye				
Gecikme	AIC	SC	HQ	Breusch Godfrey LM Testi
0	-3.841730	-3.655853	-3.770251	0.63
1	-13.41307	-12.29781*	-12.98419*	0.63
2	-13.43088	-11.38623	-12.64461	0.64
3	-13.45956*	-10.48553	-12.31589	0.18
4	-13.34467	-9.441261	-11.84361	0.28

* işaretinin en çok olduğu bilgi kriteri, uygun gecikme sayısı olarak belirlenmektedir. Her gecikme düzeyindeki otokorelasyon ilişkisi Breusch-Godfrey LM testi kullanılarak elde edilmiştir. Boş hipotez otokorelasyon olmadığını göstermektedir.

4.3. Sınır Testi Sonuçları

Gecikme aralıklarının tespitinden sonra sınır testi ile değişkenler arasında uzun dönemli ilişki araştırılmaktadır. Tablo 5’de ilgili ülkeler için F istatistik değerleri görülmektedir. Hindistan için % 1 düzeyinde uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Güney Afrika için % 1 düzeyinde eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Güney Kore için % 1 düzeyinde eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Türkiye için % 1 düzeyinde eşbütünleşme ilişkisi mevcuttur. Brezilya için % 5 anlamlılık düzeyinde eşbütünleşme ilişkisi bulunmaktadır.

Tablo 5. Sınır Testi Değerleri

Hindistan				
k	F istatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
4	10.38	10	2.57	3.71
		5	3.06	4.33
		1	4.24	5.72
Brezilya				
k	F istatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
4	5.65	10	2.86	3.78
		5	3.35	4.36
		1	4.45	5.61

Güney Afrika				
k	F istatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
4	8.65	10	2.57	3.71
		5	3.06	4.33
		1	4.24	5.72
Güney Kore				
k	F istatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
4	6.60	10	2.86	3.78
		5	3.35	4.36
		1	4.45	5.61
Türkiye				
k	F istatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
4	7.28	10	2.86	3.78
		5	3.35	4.36
		1	4.45	5.61

k değeri bağımsız değişken sayısını göstermektedir. Kritik değerler Narayan vd. (2005)'deki Case III ve IV'deki tablodan alınmıştır. Birinci farkın üstündeki F istatistik değeri eşbütünleşme olduğunu göstermektedir.

4.4.Uzun Dönem Tahmin Sonuçları

ARDL analizi uzun dönem ve kısa dönemi birlikte görebilme imkânı sunmaktadır. Analize göre uzun dönem sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır. Akaike bilgi kriterinden yararlanılarak oluşturulan uygun gecikme aralıkları ülkeler için farklı düzeyde çıkmaktadır.

Tablo 6. ARDL Uzun Dönem Sonuçları

Brezilya ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
CAP	0.23** (2.21)
EM	0.93*** (2.76)
TFP	0.46*** (3.86)
DEM	-0.06** (2.49)
Otokorelasyon (Breusch-Godfrey)	0.24 (0.62)
Normallik (Jarque-Bera)	0.10 (0.94)
Değişen Varyans (Breusch-Pagan)	28.72 (0.01)
Güney Afrika ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
CAP	0.54*** (5.16)
EM	0.35 (0.85)
TFP	0.11 (0.41)
DEM	0.18*** (3.06)
Otokorelasyon (Breusch-Godfrey)	0.05 (0.81)
Normallik (Jarque-Bera)	1.53 (0.46)
Değişen Varyans (Breusch-Pagan)	13.29 (0.15)
Güney Kore ARDL (1,0,1,1,0)	
Değişken	Katsayı

CAP	0.40** (2.17)
EM	-0.63 (0.59)
TFP	1.01*** (4.25)
DEM	0.2*** (3.94)
Otokorelasyon (Breusch-Godfrey)	1.87 (0.17)
Normallik (Jarque-Bera)	7.44 (0.02)
Değişen Varyans (Breusch-Pagan)	22.90 (0.01)
Hindistan ARDL (2,0,2,1,2)	
Değişken	Katsayı
CAP	0.24 (0.51)
EM	-8.04** (2.22)
TFP	0.17 (0.19)
DEM	1.87*** (3.89)
Otokorelasyon (Breusch-Godfrey)	0.03 (0.85)
Normallik (Jarque-Bera)	2.99 (0.22)
Değişen Varyans (Breusch-Pagan)	7.03 (0.79)
Türkiye ARDL (1,1,0,0,0)	
Değişken	Katsayı
CAP	0.19*** (5.33)
EM	0.83***

	(5.36)
TFP	0.39**
	(2.37)
DEM	0.04***
	(2.84)
Otokorelasyon	0.27
(Breusch-Godfrey)	(0.60)
Normallik	5.88
(Jarque-Bera)	(0.05)
Değişen Varyans	7.29
(Breusch-Pagan)	(0.35)

***, **, * sırasıyla %1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içleri t istatistik değerinin mutlak değerini göstermektedir. Tanı testlerinde ise parantez içleri t istatistik ihtimallerini göstermektedir.

Analiz sonucunda en uygun modellerin ülkeler için benzer çıktığı görülmektedir. Brezilya ve Güney Afrika için her değişkenin gecikme uzunluğu bir çıkmaktadır. Güney Kore için bağımlı değişken büyüme, emek ve toplam verimlilik göstergesi birinci gecikmede en uygun çıkarken sermaye ve demokrasi için kendi dönemleri en uygun aralık olmaktadır. Türkiye için ise büyüme ve sermayenin birinci gecikmesi en uygun olurken diğer değişkenlerin kendi dönemlerinde analizi uygun görülmektedir. Hindistan'da ise uygun gecikme aralığı iki olarak belirlendiği için büyüme, emek ve demokrasi göstergelerinin ikinci gecikmeleri uygun çıkmaktadır.

Uzun dönemde demokrasinin tüm ülkeler için anlamlı etkisinin olduğu görülmektedir. Brezilya için demokrasinin uzun dönemde ekonomik büyüme üzerine olumsuz etki gösterdiği görülmekle birlikte diğer ülkelerde olumlu ve % 1 düzeyinde anlamlı görülmektedir.

4.5. Kısa Dönem Sonuçları

Brezilya'da kısa dönemde demokrasinin % 1 düzeyinde olumlu etki gösterdiği görülmektedir. Oysa uzun dönemde demokrasi Brezilya'nın ekonomik büyümesi üzerine olumsuz etki göstermektedir. Hindistan'da ise yine Brezilya'nın aksine kısa dönemde % 5 anlamlılık düzeyinde olumsuz etki görülmektedir. Güney Afrika'da, Türkiye'de ve Güney Kore'de ise demokrasinin kısa dönemde anlamlı etkisi bulunamamıştır. Brezilya için hata düzeltme katsayısı % 1 anlamlılık düzeyinde -0.25

olarak bulunmuştur. Yani Brezilya’da dengeden sapılması durumunda ilk yıl içerisinde % 25 hızla tekrar dengeye dönülmektedir. Güney Afrika için katsayı -0.11 iken Güney Kore için ise -0.15’dir. Bu ülkelerin dengeye daha uzun sürede geldiği görülmektedir. Türkiye için çıkan katsayı ise -0.46 olup % 1 düzeyinde anlamlıdır. Türkiye’nin uzun dönemde dengeye dönüş hızı diğer ülkelerden daha hızlı çıkmaktadır. Hindistan için ise hata düzeltme katsayısı pozitif ve 0.04 olarak tespit edilmiştir, uzun dönemde dengeye gelemediği görülmektedir.

Tablo 7. ARDL Kısa Dönem Sonuçları

Brezilya ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
D(CAP)	0.20*** (8.70)
D(EM)	0.48*** (4.62)
D(TFP)	0.29*** (6.02)
D(DEM)	0.05*** (3.78)
C	-0.63*** (5.97)
EC_{t-1}	-0.25*** (6.13)
Güney Afrika ARDL (1,1,1,1,1)	
Değişken	Katsayı
D(CAP)	0.10*** (5.51)
D(EM)	0.25*** (2.73)
D(TFP)	0.26*** (4.97)
D(DEM)	-0.008 (0.58)
C	-0.07*** (5.83)

EC_{t-1}	-0.11*** (6.85)
Güney Kore ARDL (1,0,1,1,0)	
Değişken	Katsayı
D(EM)	0.74*** (5.52)
D(TFP)	0.46*** (8.51)
C	-0.05*** (16.30)
EC_{t-1}	-0.15*** (6.62)
Hindistan ARDL (2,0,2,1,2)	
Değişken	Katsayı
D(GDP(-1))	-0.33*** (4.01)
D(EM)	0.79* (1.94)
D(EM(-1))	-1.25*** (3.02)
D(TFP)	0.66*** (9.86)
D(DEM)	-0.07** (2.52)
D(DEM(-1))	-0.06** (2.30)
C	-1.48*** (7.39)
EC_{t-1}	0.04*** (7.53)
Türkiye ARDL (1,1,0,0,0)	
Değişken	Katsayı
D(CAP)	0.15*** (7.20)
C	-0.94*** (6.75)

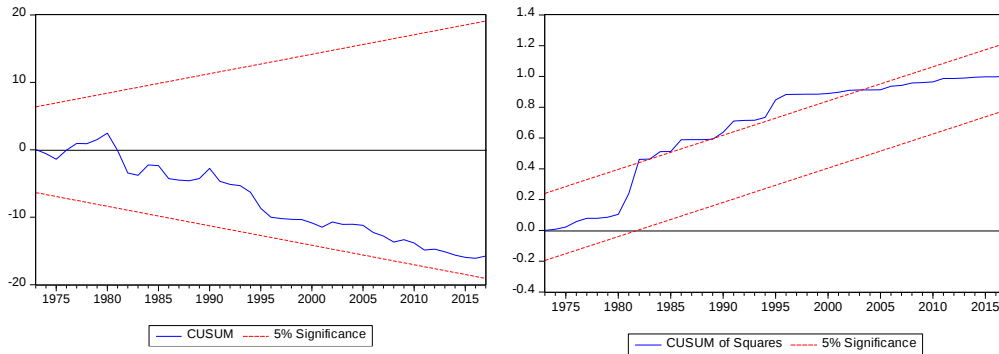
$$EC_{t-1} \quad -0.46^{***} \\ (6.94)$$

4.6. Tanımlayıcı Testler ve İstikrar Testleri

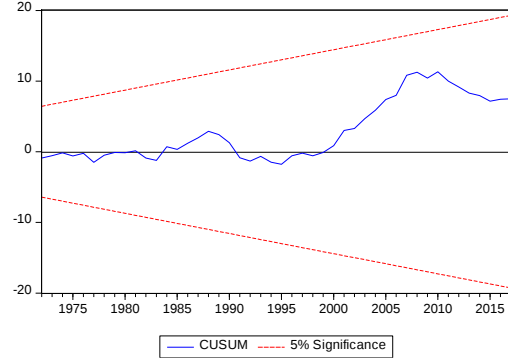
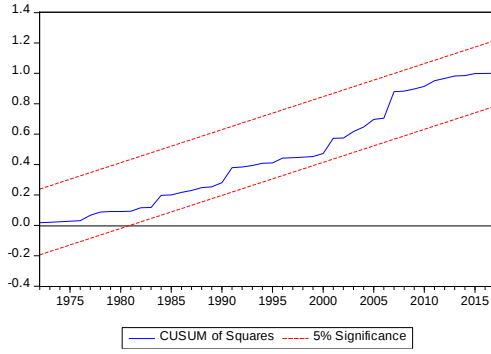
Regresyon analizlerinin hassasiyetini ölçmek için normal dağılım, otokorelasyon ve değişen varyans testleri yapılmıştır. Uzun dönem sonuçları tablo 6'nın altında tanımlayıcı testlerinin sonuçları görülmektedir. Ardışık bağımlılık testinde boş hipotez bağımlılığın olmadığını göstermektedir. Breusch-Godfrey otokorelasyon LM testi sonuçlarına göre ülkelerin hiçbirisinde ardışık bağımlılık sorunu bulunmamaktadır. Verilerin dağılımını gözlemlemek için Jarque-Bera normallik dağılım testine bakılmaktadır. Normallik testinde boş hipotez serilerin normal dağıldığını göstermektedir. Normallik dağılım testinde ise Güney Kore haricinde tüm ülkelerin verileri normal dağılım göstermektedir. Değişen varyans testinde boş hipotez sabit varyans olduğunu göstermektedir. Breusch-Pagan-Godfrey değişen varyans (heteroskedastisite) testinde ise Brezilya ve Güney Kore haricinde diğer ülkelerde sabit varyans tespit edilmektedir.

Seçilen ARDL modelinin istikrarlılığını değerlendirmek için yinelenen artıkların birikimli olarak toplandığı CUSUM ve yinelenen artıkların karelerinin birikimli toplamı olarak ele alınan CUSUMQ testlerine başvurulmuştur. Test sonuçları Grafik 1'de gösterilmektedir.

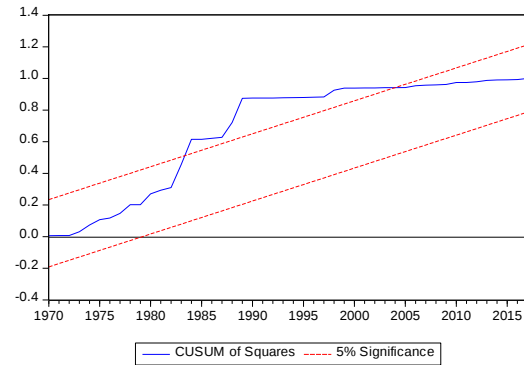
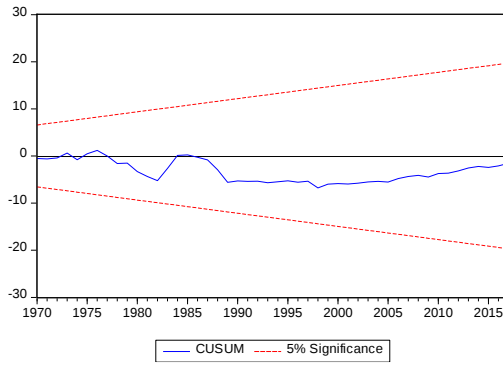
Brezilya

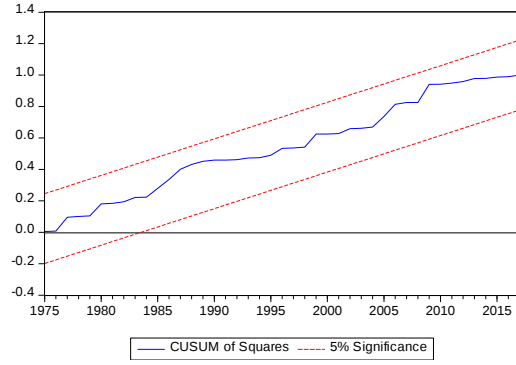
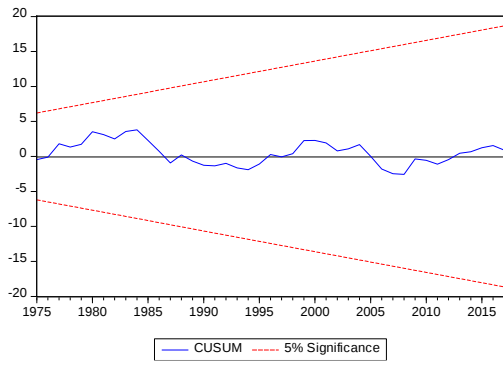
Güney Afrika

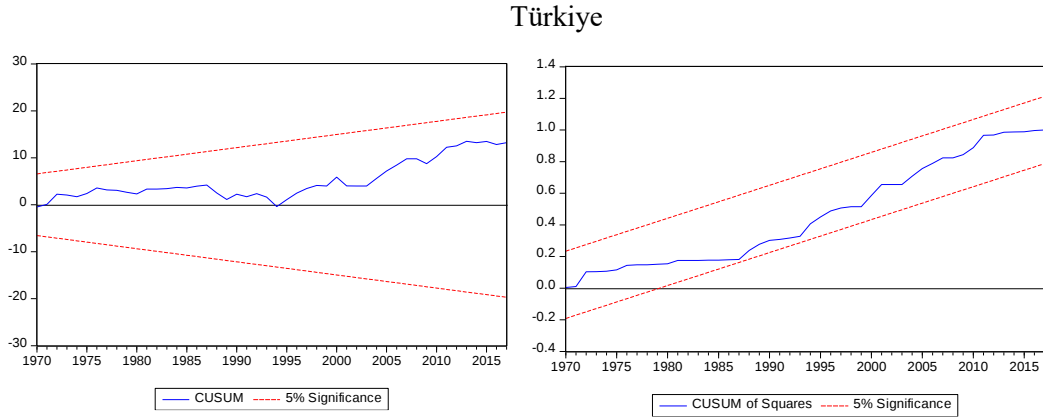

Güney Kore

Hindistan

Grafik 1. Ülkelerin Cusum ve CusumQ sonuçları

Toplam çizgisi kritik sınırların içerisinde kaldığı zaman % 5 düzeyinde boş hipotez kabul edilmektedir. Boş hipotez, yapısal kırılmanın olmadığını kabul etmektedir. CUSUM test sonuçlarına göre uzun dönemde ekonomik büyümeyi etkileyen tüm değişkenlerin istikrarlılığını göstermektedir. Öte yandan kareler toplamı üzerinden elde edilen CUSUMQ test sonuçlarına göre Brezilya ve Güney Kore ülkelerindeki uzun dönemde değişkenlerin istikrarlı olduğu boş hipotezi reddedilmektedir.

BÖLÜM V: SONUÇ

Demokrasi modern dünyanın en temel tartışma unsurlarından birisidir. Demokrasinin refahı getirip getirmediği sorusu Platon'dan beri süren önemli tartışmalardan birisidir. Demokrasi, oy vermenin de ötesinde; halkın kendisiyle ilgili kararları kendisinin tartıştığı ve aldığı siyasi düzeni ve daha geniş anlamıyla aklı ifade eder. Modern toplumların iktisadi ilerlemesi de siyaset düzeniyle ilişkilendirilecek şekilde çalışılmaktadır. Bu bağlamda günümüzün en ileri yönetim biçimi kabul edilen demokrasinin ekonomik büyümeyle ve kalkınmayla ilişkisi önemli tartışma alanlarından birisidir.

Çalışmada bu öneme binaen birbirinden coğrafi anlamda farklılık arz eden 5 ülke seçilerek zaman serisi yoluyla incelemeye gidilmiştir. İlişkinin daha sağlıklı incelenebilmesi için kontrol değişkenleri olarak neo-klasik iktisadın temel varsayımları modele eklenmiştir. Modelin farklı durağanlık şartlarında göstereceği ilişkiyi inceleyebilmek adına ARDL testi ile değişkenler arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. ARDL testi ile eşbütünleşme analizi yapmak aynı zamanda kısa dönem ve uzun dönem sonuçlarını görmeyi de mümkün kılmıştır.

Demokrasi ekonomik büyüme ilişkisinde ülkeler arasında önemli farklılıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farklılığın özellikle literatürdeki pek çok çalışmaya da uygun düşecek şekilde kısa dönemde daha belirgin olduğu görülmektedir. Uzun döneme gelindiğinde ise demokrasinin ekonomik büyümeyi etkileme şekli ülkeler arasında birbirine daha çok yaklaşmaktadır. Uzun vadede ülkelerin çoğu için demokrasinin ekonomiyi pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Bununla birlikte farklı anlamlı sonuçların da ortaya çıktığı unutulmamalıdır. Demokrasi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenirken yazında ortaya atılan iddiaların farklı ülke testlerinde

doğrulanabileceği görülmektedir. Dolayısıyla test sonuçları ülkeler arasındaki farklılıkları daha fazla dikkate almaya götürmektedir.

5.1.Tartışma

Demokrasi ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin incelenebilmesi amacıyla beş farklı ülke zaman serisi ARDL testine tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre demokrasinin ülkeden ülkeye ve dönem boyutuna göre farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında regresyon analizinin sapmasız olabilmesi ve açıklanan kısmının gücünü artırabilmek adına farklı kontrol değişkenleri eklenmiştir. Neo-klasik iktisadın varsayımlarından yola çıkılarak eklenen emek, sermaye ve teknoloji göstergelerinin de ülkeler arasında farklı etkiler ortaya koyduğu gözlemlenmektedir. Demokrasi ekonomik büyüme ilişkisini incelerken zaman serisi çalışmalarının artması gerektiği Acemoglu ve arkadaşlarının çalışmasında (2014) vurgulanmaktadır.

Uzun dönemde demokrasi değişkeni sadece Brezilya için olumsuz ve güçlü şekilde anlamlı çıkmaktadır. Kısa döneme gelindiğinde ise demokrasinin Brezilya'da ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği görülmektedir. Öte yandan Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan ve Türkiye'de ise demokrasinin uzun vadede ekonomik büyümeyi olumlu şekilde etkilediği görülmektedir. Kısa dönemde ise demokrasinin birinci farkı Brezilya'da ekonomik büyümeyi uzun dönemin aksine olumlu etkilerken diğer ülkelerde ise etkinin olumsuz olduğu görülmektedir.

Uzun ve kısa dönem arasında etkinin yönünün değişmesi Gerring ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında bu sonuçları destekler şekilde açıklanmaktadır. Bahsi geçen çalışmaya göre demokrasinin kısa vadede ülkelerin ekonomik performansları üzerine etkileri değişkenlik gösterebilmektedir. Bununla birlikte demokrasinin ülke içerisinde yerleşmesiyle beraber kurumları canlılık kazanabilecektir. Dolayısıyla demokrasinin olumlu etkisi ancak uzun vadede kesinlik kazanabilecektir. Papaioannou ve Siourounis'in Huntington'un üçüncü dalga teorisinden yola çıkarak inceledikleri eski Sovyet ülkeleri üzerine panel veri çalışmasında (2008) bu çalışmaya benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Demokrasi ekonomik büyüme ilişkisinin J eğrisine benzetildiği bu çalışmada demokratikleşmenin ülkeler için kısa vadede belirli maliyetleri olduğu belirtilir. Bu maliyetlerden dolayı ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemesi olasıdır.

Bununla birlikte istikrara kavuşan demokrasiler uzun vadede ekonomik büyüme için olumlu bir ortam oluşturmaktadır.

Diğer yandan demokrasilerde yöneticilerin halkın çıkarlarını önceleyecekleri için uzun vadeli planlar yapmanın mümkün olmadığını belirten Rao (1984)'nın elde ettiği sonuçlardan farklı sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Bahsi geçen çalışmada uzun vadeli çıkarların seçim yoluyla başa gelen yöneticiler tarafından takip edilemeyeceği için demokrasinin uzun vadede ekonomik büyümeyi olumlu etkilemesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Yine bu alanda önemli çalışmaları bulunan Acemoglu ve arkadaşlarının (2005) çalışmalarına göre demokrasi kurumların kapsayıcılıklarını artırmaktadır. Bunun sonucunda ortaya çıkan ve ekonominin olumlu yönde ilerlemesini sağlayan kurumsallıklar, ekonomik büyümenin temel nedenini oluşturmaktadır. Bu açıdan çalışmada demokrasinin ülkelerin çoğunda uzun vadede daha anlamlı ve pozitif sonuçlar çıkarması bu çalışmayla uyum arz etmektedir.

Barro (1996a)'nın çalışmasında vardığı sonuç ise demokrasinin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümeyi zayıf şekilde olumlu etkileyeceğidir. Bunun yanında gelişmiş ülkelerde ise demokrasinin ekonomik büyüme üzerinde zayıf şekilde olumsuz etkisi olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak bu çalışmada elde edilen sonuçlar Barro'nun vardığı sonuçlardan farklılık arz etmektedir. Güney Kore gelişmiş bir ülke olmakla birlikte demokrasinin ülkenin ekonomik büyümesine olumlu etki ettiği, öte yandan Brezilya gelişmekte olan bir ülke iken demokrasinin olumsuz etki etmekte olduğu görülmektedir.

Demokrasinin ülkelerin karmasına ortak bir pozitif etkisinden bahsedilemese de bölgeden bölgeye farklılaşan etkilerinden bahsetmek mümkündür. Çalışmalarında bölgesel farklılığı ortaya koyan Doucouliagos ve Ulubasoglu (2008)'nin sonuçlarına benzer sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Öte yandan adı geçen çalışmada demokrasinin ekonomik büyüme üzerine etkisi Latin Amerika ülkelerinde Asya ülkelerine göre daha yüksek çıkmakta iken yukarıdaki sonuçlarda tam aksine Brezilya için olumsuz etki görülürken Türkiye için yüksek olumlu etki görülmektedir. Rodrik ve Wacziarg'ın (2005) Afrika ülkeleri üzerine yaptığı çalışmada demokrasinin fakir ve etnik olarak parçalanmış ülkelerde de olumlu tesir göstereceği belirtilmektedir. Çalışmada Afrika

lkelerinde demokratikleşmenin özellikle kısa vadede ekonomik büyümeyi hızlı bir şekilde ivmelendireceği iddia edilirken bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre Güney Afrika lkesi uzun dönemde demokrasiden olumlu etkilenmekle birlikte kısa dönemde negatif sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Güney Kore endekslerde tam demokrasi olarak gösterilen tek doğu Asya lkesidir. Bu haliyle ileri demokrasiler arasında daha farklı bir konum işgal eder durumdadır (Im, 2011). 80lerin sonlarına doğru Güney Kore’de demokrasiye geçiş yapılane kadar Kalkınmacı hamlelerle kurulan kurumlar, Güney Kore’nin kalkınmasını hızlı bir şekilde devam ettirebilmesini sağlamıştır (Franz, Bailey, Werdell, & McClain, 2007). Dolayısıyla Güney Kore’deki tecrübe demokrasinin bireysel özgürlük gibi belirli gerekliliklerini yerine getirmeden de ekonomik büyümenin devam edebildiğini ortaya koymaktadır.

Brezilya’da 1960lardan 80lere kadar diğer Latin Amerika lkelerinde de benzer şekilde uygulanan ithal ikameci sanayi modeli yaygındı. Darbe ile gelen askeri yönetim, ithal ikameci sanayi modelini uygulamada sıkıntı yaşamıyordu, bundan dolayı 70lerde ekonomik anlamda önemli gelişme kaydedildi. Askeri yönetim, 70lerin ortalarında krizle beraber bozulan ekonomiyi düzeltmek için demokratik açılım yapmaya çalıştıysa da ekonomik göstergeler istenilen şekilde dzeltilemedi (Gerring, Kingstone, Lange, & Sinha, 2011). Bu şekildeki Brezilya’nın kendine has siyasal tarihi, demokrasi ekonomik büyüme ilişkisinin farklı yönde seyretmesine sebep olabilecek bir görünüm arz etmektedir. Öte yandan Hindistan’da ise kolonyal dönemden edinilen meclis ve anayasa tecrübesinin inişli çıkışlı siyasal yapıya rağmen görece güçlü kaldığı görülmektedir. 75-77 yılları arasındaki olağanüstü durumun dışında bağımsız Hindistan’da meclis işlevini devam ettirmiştir. 90lardaki ekonomik reformların daha geniş bir siyasal koalisyon üzerinden yürütülmesi ve partiler arası iletişimin kuvvetlenmesi dolayısıyla demokrasinin ülkenin ekonomik reformları hayata geçirmesi ve kabul edilişi daha kolay olmuştur (Gerring vd., 2011).

Güney Afrika’da da Hindistan’dakine benzer şekilde etnik çeşitliliğin ekonomik kaynakların bölüşümü konusunda etkili olduğu görülmektedir. Ancak Güney Afrika’da demokratik geçiş farklı bir tecrübeye işaret etmektedir. 1994 yılında Apartheid rejiminin çöküşüyle beraber demokratikleşme sürecine giren Güney

Afrika’da ele alınan diğer ülkelerden farklı olarak federatif demokratik sisteme gidilmiştir. Bu sisteme gidilmesi dolayısıyla elitlerin özel mülkiyetinin korunabileceği ve aynı zamanda çoğunluğun demokratik haklara kavuşabileceği sistem kurulabilmiştir (Inman & Rubinfeld, 2013). Güney Afrika’da demokrasinin ekonomik büyümeye olumlu etkisinde kendisine özgü demokratikleşme tarihinin doğrudan etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye’nin yükselen ülkelerin karakteristik özelliklerini gösterdiğini düşünen Öniş (2010)’e göre genç nüfus, jeo-politik konum, girişimcilik düzeyi ve beşeri sermaye seviyesi ile erişilen ekonomik ilerlemede dalgalanmalar yaşamak kaçınılmazdır. Bu döngüden çıkabilmek için liberal demokrasinin güçlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Türkiye üzerine yeterli sayıda demokrasi ekonomik büyüme çalışması yapılmamış olmakla birlikte çıkan çalışmaların çoğunluğu (Bilecen & Kibis, 2012; Koçak & Uzun, 2017; Şahin, 2016) bu çalışmayla paralel olacak şekilde aradaki ilişkiyi pozitif görmektedir.

Kontrol değişkenlerine bakıldığında zaman ülkeler arasında yine farklılıklar oluşmaktadır. Brezilya ve Türkiye’nin zaman serisi analizlerinde emek, sermaye ve toplam faktör verimliliği ekonomik büyümeyi olumlu ve güçlü şekilde etkilemektedir. Güney Afrika’da ise kontrol değişkenleri yine olumlu etkilemekle birlikte emek ve toplam faktör değişkenleri anlamlı değildir. Hindistan’da ise emek değeri neo-klasik iktisadın teorisinin aksine ekonomik büyümeyi güçlü şekilde olumsuz yönde etkilemektedir. Güney Kore’de de emeğin yönü negatif olmakla birlikte anlamlı çıkmamaktadır. Diğer yandan Güney Kore için toplam faktör verimliliğinin güçlü şekilde anlamlı ve diğer ülkelerin katsayılarından daha belirleyici şekilde olumlu çıktığı görülmektedir.

5.2.Gelecek Çalışmalara Öneriler

Demokrasi, daha geniş ifadesiyle rejim tipleri ve ekonomik büyüme arasındaki literatür yukarıda bahsedildiği şekilde çok tartışmalı bir alandır. Bu durum bize bu alan üzerinde hala çok çalışılması gerektiği fikrini vermektedir. Bu açıdan ortaya çıkan çok farklı sonuçları azaltacak şekilde demokrasi ekonomik büyüme ilişkisini derinleştirmek ve farklı değişkenleri hesaba katarak ilişkinin yönünü ve etkisini daha

iyi anlamak elzemdir. Bu noktadan bakıldığında demokrasinin ülkelerdeki sosyal yapıya göre farklı etkilerini araştırmak, literatüre bir katkı olacaktır.

Büyüme modeli neo-klasik iktisadın dışındaki yaklaşımlardan yararlanılarak farklı değişkenlerin eklenmesiyle test edilmelidir. Kurumsal iktisat yaklaşımının önerdiği şekilde uzun dönemli büyümenin anlaşılabilmesi için politik istikrar, hukuk gibi kurumsal değişkenlerin dâhil edilmesi verimli olacaktır (Acemoglu vd., 2005). Bunun yanında etnik çeşitlilik, antagonizma veya otokrasi tipi gibi ülkelerin siyasal durumunu yakından ilgilendiren verilerin ele alınmasıyla daha zengin çalışmalar elde edilebilir (Alesina, Devleeschauwee, Easterly, Kurlat, & Wacziarg, 2003; Easterly & Levine, 1997).

Demokrasinin ekonomik büyüme etkisini ülkeler arasında kıyaslarken veri tipinin etkisini unutmamak gerekmektedir. Bu çalışmada ülkeler arasındaki etki farkını koyabilmek adına seçilmiş ülkeler arasında zaman serisi analizi yapılmakla birlikte teorik etkiyi ölçmek için panel veri analizleri de ayrıca önem arz etmektedir. (Doucouliagos & Ulubaşoğlu, 2008) çalışmalarında demokrasini ekonomik büyümeye etkisinde zaman serisi analizlerinde panel veri analizlerine göre daha geniş olumlu etki gözlemlemektedirler.

KAYNAKÇA

- Acemoglu, D., Johnson, S., & Robinson, J. (2005). Institutions as the Fundamental Cause of Long-Run Growth. İçinde P. Aghion & S. N. Durlauf (Ed.), *Handbook of Economic Growth, Volume 1A* (ss. 386–472). Amsterdam: North-Holland.
- Acemoglu, D., Naidu, S., Restrepo, P., & Robinson, J. (2014). *Democracy Does Cause Growth* (NBER Working Paper No. 20004). Cambridge, MA. Tarihinde adresinden erişildi <http://www.nber.org/papers/w20004>
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2000). Why Did the West Extend the Franchise? Democracy, Inequality, and Growth in Historical Perspective. *The Quarterly Journal of Economics*, 115(4), 1167–1199.
<https://doi.org/10.1162/003355300555042>
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. New York: Crown Publishers.
- Alesina, A., Devleeschauwer, A., Easterly, W., Kurlat, S., & Wacziarg, R. (2003). Fractionalization. *Journal of Economic Growth*, 8(2), 155–194.
- Alesina, A., & Rodrik, D. (1994). Distributive Politics and Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(2), 465–490.
- Alvarez, M., Cheibub, J. A., Limongi, F., & Przeworski, A. (1996). Classifying Political Regimes. *Studies In Comparative International Development*, 31(2), 3–36. <https://doi.org/10.1007/BF02719326>
- Bardhan, P. (1990). Symposium on the State and Economic Development. *Journal of Economic Perspectives*, 4(3), 3–7. <https://doi.org/10.1257/jep.4.3.3>
- Barro, R. J. (1996a). Democracy and Growth. *Journal of Economic Growth*, 1(1), 1–27.
- Barro, R. J. (1996b). *Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study* (No. 5698). NBER Working Papers. Cambridge, MA. Tarihinde adresinden erişildi

http://repository.upi.edu/1360/1/s_d5451_0604180_chapter1.pdf

- Beetham, D. (2014). *Demokrasi ve İnsan Hakları*. (B. Canatan, Çev.). Ankara: Liberte Yayınları.
- Berger, P. L. (1992). The Uncertain Triumph of Democratic Capitalism. *Journal of Democracy*, 3(3), 7–16. <https://doi.org/10.1353/jod.1992.0046>
- Bilecen, H., & Kibis, E. Y. (2012). Economic Growth and Democracy in Turkey. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20), 137–155.
- Boese, V. A. (2018). How (not) to Measure Democracy. *International Area Studies Review*. Tarihinde adresinden erişildi
https://www.researchgate.net/profile/Vanessa_Boese/publication/322223445_How_not_to_measure_democracy/links/5a55261ba6fdcc30f86b95f7/How-not-to-measure-democracy.pdf
- Boix, C., Miller, M., & Rosato, S. (2013). A Complete Data Set of Political Regimes, 1800-2007. *Comparative Political Studies*, 46(12), 1523–1554.
- Bollen, K. A. (1990). Political Democracy: Conceptual and Measurement Traps. *Studies In Comparative International Development*, 25(1), 7–24.
<https://doi.org/10.1007/BF02716903>
- Bush, S. S. (2017). The Politics of Rating Freedom: Ideological Affinity, Private Authority, and the Freedom in the World Ratings. *Perspectives on Politics*, 15(3), 711–731. <https://doi.org/10.1017/S1537592717000925>
- Cheibub, J. A., Gandhi, J., & Vreeland, J. R. (2010). Democracy and dictatorship revisited. *Public Choice*, 143(1–2), 67–101. <https://doi.org/10.1007/s11127-009-9491-2>
- Coppedge, M., Gerring, J., Altman, D., Bernhard, M., Fish, S., Hicken, A., ... Teorell, J. (2011). Conceptualizing and Measuring Democracy: A New Approach. *Perspectives on Politics*, 9(2), 247–267.
- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Marquardt, K. L., ... Wilson, S. (2019). *V-Dem Methodology v9*.

- Dahl, R. A. (1971). *Poliarchy: Participation and Opposition*. New Haven and London: Yale University Press.
- Dahl, R. A. (1998). *On Democracy*. Virginia: Yale University Press.
- Diamond, L. (1990). Three Paradoxes of Democracy. *Journal of Democracy*, 1(3), 48–60. <https://doi.org/10.1353/jod.1990.0047>
- Diamond, L., J. Linz, J., & Lipset, S. M. (1995). *Politics in Developing Countries: Comparing Experiences with Democracy*. Londra: Lynne Rienner Publishers.
- Diamond, L., & Morlino, L. (2004). The Quality of Democracy. *Journal of Democracy*, 15(4), 20–31.
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1981). Likelihood Ratio Statistics for Autoregressive Time Series with a Unit Root. *Econometrica*, 49(4), 1057. <https://doi.org/10.2307/1912517>
- Doucouliağos, H., & Ulubaşoğlu, M. A. (2008). Democracy and Economic Growth: A Meta-Analysis. *American Journal of Political Science*, 52(1), 61–83. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2007.00299.x>
- Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper & Row.
- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's Growth Tragedy: Policies and Ethnic Divisions. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1203–1250. <https://doi.org/10.1162/003355300555466>
- Engle, R. F., & Granger, C. W. J. (1987). Co-Integration and Error Correction: Representation, Estimation, and Testing. *Econometrica*, 55(2), 251. <https://doi.org/10.2307/1913236>
- Feenstra, R. C., Inklaar, R., & Timmer, M. P. (2015). The Next Generation of the Penn World Table. *American Economic Review*, 105(10), 3150–3182. <https://doi.org/10.1257/aer.20130954>
- Feng, Y. (1997). Democracy, Political Stability and Economic Growth. *British Journal of Political Science*, 27(3), 391–418. <https://doi.org/10.1017/S0007123497000197>

- Feng, Y. (2003). *Democracy, Governance and Economic Performance*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Franz, B. A., Bailey, S. W., Werdell, P. J., & McClain, C. R. (2007). Sensor-independent approach to the vicarious calibration of satellite ocean color radiometry. *Applied Optics*, 46(22), 5068.
<https://doi.org/10.1364/AO.46.005068>
- FreedomHouse. (2019). Methodology 2019. Tarihinde 04 Şubat 2019, adresinden erişildi <https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2019>
- Friedman, M. (1982). *Capitalism and Freedom*. *Capitalism and Freedom*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Fukuda-Parr, S. (2003). The Human Development Paradigm: Operationalizing Sen's Ideas on Capabilities. *Feminist Economics*, 9(2–3), 301–317.
<https://doi.org/10.1080/1354570022000077980>
- Fukuyama, F. (1992). *The End of History and the Last Man*. *Contemporary Sociology* (C. 22). New York: The Free Press.
- Gastil, R. D. (1990). The Comparative Survey of Freedom: Experiences and Suggestions. *Studies In Comparative International Development*, 25(1), 25–50.
<https://doi.org/10.1007/BF02716904>
- Gerring, J., Bond, P., Barndt, W. T., & Moreno, C. (2005). Democracy and Economic Growth: A Historical Perspective. *World Politics*, 57(3), 323–364.
<https://doi.org/10.1353/wp.2006.0002>
- Gerring, J., Kingstone, P., Lange, M., & Sinha, A. (2011). Democracy, History, and Economic Performance: A Case-Study Approach. *World Development*, 39(10), 1735–1748. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2011.04.029>
- Granger, C. W. J. (1981). Some Properties of Time Series Data and Their Use in Econometric Model Specification. *Journal of Econometrics*, 16(1), 121–130.
[https://doi.org/10.1016/0304-4076\(81\)90079-8](https://doi.org/10.1016/0304-4076(81)90079-8)
- Granger, C. W. J., & Newbold, P. (1974). Spurious Regressions in Econometrics.

- Journal of Econometrics*, 2(2), 111–120. [https://doi.org/10.1016/0304-4076\(74\)90034-7](https://doi.org/10.1016/0304-4076(74)90034-7)
- Habermas, J. (1994). Three Normative Models of Democracy. *Constellations*, 1(1), 1–10. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8675.1994.tb00001.x>
- Haggard, S. (1990). *Pathways from the Periphery: The Politics of Growth in the Newly Industrializing Countries*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Hayek, F. A. (1990). *New Studies in Philosophy, Politics, Economics and the History of Ideas*. London and New York: Routledge.
- Held, D. (2006). *Models of Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Helliwell, J. F. (1994). Empirical Linkages Between Democracy and Economic Growth. *British Journal of Political Science*, 24(2), 225–248. <https://doi.org/10.1017/S0007123400009790>
- Heywood, A. (2002). *Politics* (Second). New York: Palgrave Macmillan.
- Heywood, A. (2004). *Political Theory: an Introduction* (Third). New York: Palgrave Macmillan.
- Huntington, S. P. (1993). *The Third Wave: Democratization in the Late 20th Century*. London: University of Oklahoma Press.
- Im, H. B. (2011). Better democracy, better economic growth? South Korea. *International Political Science Review*, 32(5), 579–597. <https://doi.org/10.1177/0192512111419825>
- Inman, R. P., & Rubinfeld, D. L. (2013). Understanding the Democratic Transition in South Africa. *American Law and Economics Review*, 15(1), 1–38. <https://doi.org/10.1093/aler/ahs023>
- Jaunky, V. C. (2013). Democracy and Economic Growth in Sub-Saharan Africa: a Panel Data Approach. *Empirical Economics*, 45(2), 987–1008. <https://doi.org/10.1007/s00181-012-0633-x>
- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum Likelihood Estimation and Inference on Cointegration - with Applications to the Demand for Money. *Oxford Bulletin*

of Economics and Statistics, 52(2), 169–210. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0084.1990.mp52002003.x>

Junankar, J. N. (2013). *Is There a Trade-off Between Employment and Productivity?* (No. 7717). Bonn.

Kekic, L. (2007). The Economist Intelligence Unit's Index of Democracy. *Intelligence*, 1–11.

Knutsen, C. H., Gerring, J., Skaaning, S.-E., Teorell, J., Maguire, M., Coppedge, M., & Lindberg, S. I. (2019). Economic Development and Democracy: an Electoral Connection. *European Journal of Political Research*, 58(1), 292–314. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12282>

Koçak, E., & Uzay, N. (2017). Türkiye’de Demokrasi ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Ampirik Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(3), 705–723.

Lijphart, A. (1989). Democratic Political Systems. *Journal of Theoretical Politics*, 1(1), 33–48. <https://doi.org/10.1177/0951692889001001003>

Lijphart, A. (2012a). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries* (Second). New Haven and London: Yale University Press.

Lijphart, A. (2012b). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries. Development* (Second). New Haven and London: Yale University Press.

Lindblom, C. E. (1982). The Market as Prison. *The Journal of Politics*, 44(2), 324–336. <https://doi.org/10.2307/2130588>

Linz, J. J., & Stepan, A. (1996). *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America and Post-Communist Europe*. Baltimore and London: John Hopkins University Press.

Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1), 69–105.

Lizzeri, A., & Persico, N. (2004). Why did the Elites Extend the Suffrage?

- Democracy and the Scope of Government, with an Application to Britain's "Age of Reform". *The Quarterly Journal of Economics*, 119(2), 707–765.
<https://doi.org/10.1162/0033553041382175>
- Macpherson, C. B. (1992). *The Real World of Democracy*. Toronto: House of Anansi.
- Maddala, G. S., & Wu, S. (1999). A Comparative Study of Unit Root Tests with Panel Data and a New Simple Test. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61(s1), 631–652. <https://doi.org/10.1111/1468-0084.0610s1631>
- Marshall, M. G., Jagers, K., & Gurr, T. R. (2016). *Polity IV Project: Dataset Users' Manual*, v.2013. *Polity IV Project*.
- Munck, G. L., & Verkuilen, J. (2002). Conceptualizing and Measuring Democracy: Evaluating Alternative Indices. *Comparative Political Studies*, 35(1), 5–34.
<https://doi.org/10.1177/001041400203500101>
- Narayan, P. K. (2005). The Saving and Investment Nexus for China: Evidence from Cointegration Tests. *Applied Economics*, 37(17), 1979–1990.
<https://doi.org/10.1080/00036840500278103>
- Narayan, P. K., Narayan, S., & Smyth, R. (2011). Does Democracy Facilitate Economic Growth or Does Economic Growth Facilitate Democracy? An Empirical Study of Sub-Saharan Africa. *Economic Modelling*, 28(3), 900–910.
<https://doi.org/10.1016/j.econmod.2010.11.004>
- Nishimizu, M., & Page, J. M. (1982). Total Factor Productivity Growth, Technological Progress and Technical Efficiency Change: Dimensions of Productivity Change in Yugoslavia, 1965-78. *The Economic Journal*, 92(368), 920–936. <https://doi.org/10.2307/2232675>
- North, D. C. (1991). Institutions. *Journal of Economic Perspectives*, 5(1), 97–112.
<https://doi.org/10.1257/jep.5.1.97>
- North, D. C. (2003). Institutions and Economic Growth: A Historical Introduction. İçinde J. A. Frieden & D. A. Lake (Ed.), *International Political Economy: Perspectives on Global Power and Wealth* (ss. 47–59). London and New York:

Routledge.

- Nosier, S., & El-Karamani, A. (2018). The Indirect Effect of Democracy on Economic Growth in the MENA Region (1990–2015). *Economies*, 6(4), 61. <https://doi.org/10.3390/economies6040061>
- Olson, M. (1971). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Olson, M. (1982). *The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation, and Social Rigidities*. New Haven: Yale University Press.
- Olson, M. (1993). Dictatorship, Democracy and Development. *The American Political Science Review*, 87(3), 567–576.
- Öniş, Z. (2010). Crises and Transformations in Turkish Political Economy. *Turkish Policy Quarterly*, 9(3), 45–61.
- Papaioannou, E., & Siourounis, G. (2008). Democratisation and Growth. *The Economic Journal*, 118(532), 1520–1551. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2008.02189.x>
- Pereira, C., & Teles, V. K. (2009). *Political Institutions as Substitute for Democracy : a Political Economy Analysis of Economic Growth* (No. 196). *Texto Para Discussao*. Sao Paolo.
- Persson, T., & Tabellini, G. (1994). Is Inequality Harmful for Growth? *The American Economic Review*, 84(3), 600–621.
- Persson, T., & Tabellini, G. (2006). *Democratic Capital: The Nexus of Political and Economic Change* (NBER Workin Papers No. 12175).
- Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001). Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationships. *Journal of Applied Econometrics*, 16(3), 289–326. <https://doi.org/10.1002/jae.616>
- Phillips, P. C. B., & Perron, P. (1988). Testing for a Unit Root in Time Series Regression. *Biometrika*, 75(2), 335. <https://doi.org/10.2307/2336182>
- Pourgerami, A. (1988). The political Economy of Development: A Cross-National

- Causality Test of Development-Democracy-Growth Hypothesis. *Public Choice*, 58(2), 123–141. <https://doi.org/10.1007/BF00125718>
- Przeworski, A. (2004). Democracy and Economic Development. İçinde E. D. Mansfield & R. Sisson (Ed.), *Democracy, Autonomy and Conflict in Comparative and International Politics* (ss. 300–324). Columbus: The Ohio State University Press.
- Przeworski, A., & Limongi, F. (1993). Political Regimes and Economic Growth. *Political Regimes and Economic Growth*, 7(3), 51–69.
- Przeworski, A., & Limongi, F. (1997). Modernization: Theories and Facts. *World Politics*, 49(2), 155–183.
- Rao, V. (1984). Democracy and economic development. *Studies in Comparative International Development*, 19(4), 67–81. <https://doi.org/10.1007/BF02743750>
- Rodrik, D. (1997). Democracy and Economic Performance. İçinde *Democratization and Economic Reform*. Cape Town.
- Rodrik, D. (1999). Democracies Pay Higher Wages. *The Quarterly Journal of Economics*, 114(3), 707–738.
- Rodrik, D., & Wacziarg, R. (2005). Do Democratic Transitions Produce Bad Economic Outcomes? *The American Economic Review*, 95(2), 50–55.
- Şahin, İ. (2016). Türkiye’de 1980-2015 Yılları Arası Demokrasi, Ekonomik Özgürlük Ve Yolsuzlukların Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 317–334.
- Sartori, G. (1987). The theory of democracy revisited. Chatham, N.J: Chatham House Publishers.
- Schumpeter, J. A. (2006). *Capitalization, Socialism and Democracy*. London and New York: Routledge.
- Sen, A. (2001). *Development as Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Sirowy, L., & Inkeles, A. (1990). The Effects of Democracy on Economic Growth and Inequality: A review. *Studies In Comparative International Development*,

25(1), 126–157. <https://doi.org/10.1007/BF02716908>

- Steiner, N. D. (2016). Comparing Freedom House Democracy Scores to Alternative Indices and Testing for Political Bias: Are US Allies Rated as More Democratic by Freedom House? *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 18(4), 329–349. <https://doi.org/10.1080/13876988.2013.877676>
- Tavares, J., & Wacziarg, R. (2001). How Democracy Affects Growth. *European Economic Review*, 45(8), 1341–1378. [https://doi.org/10.1016/S0014-2921\(00\)00093-3](https://doi.org/10.1016/S0014-2921(00)00093-3)
- Teorell, J., Coppedge, M., Skaaning, S.-E., & Lindberg, S. I. I. (2016). *Measuring Electoral Democracy with V-Dem Data: Introducing a New Polyarchy Index*. V-Dem Institute Working Paper Series. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2740935>
- Tilly, C. (2007). *Democracy* (1st baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- Treier, S., & Jackman, S. (2008). Democracy as a Latent Variable. *American Journal of Political Science*, 52(1), 201–217. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2007.00308.x>
- Treisman, D. (2018). Is Democracy in Danger? A Quick Look at the Data. İçinde *Democratic Backsliding and Electoral Authoritarianism*. Tarihinde adresinden erişildi
<https://static1.squarespace.com/static/5a4d2512a803bb1a5d9aca35/t/5b19d7450e2e727770fa15f5/1528420167336/draft+june+7.pdf>
- Vanhanen, T. (2000). A New Dataset for Measuring Democracy, 1810-1998. *Journal of Peace Research*, 37(2), 251–265.
- Zakaria, F. (1997). The Rise of Illiberal Democracy. *Foreign Affairs*, 76(6), 22–39.

EKLER

Ek-1. Veri Seti

Brezilya					
yıl	TFP	CAP	EM	GDP	DEM
1961	0,548291624	0,203801259	0,360789992	6435,860082	0,293
1962	0,556027591	0,193547532	0,358778182	6575,107053	0,297
1963	0,561920226	0,165898383	0,356910155	6440,7761	0,294
1964	0,543460429	0,173885211	0,355186481	6475,205244	0,170
1965	0,548336089	0,179488689	0,3536078	6486,76853	0,078
1966	0,542252123	0,181045726	0,352338053	6571,836974	0,078
1967	0,569231987	0,154920027	0,351415943	6710,85586	0,085
1968	0,594370782	0,166064948	0,350838191	7282,378447	0,082
1969	0,573049009	0,230195984	0,350602554	7786,896078	0,078
1970	0,626700819	0,205068305	0,350707858	8257,297931	0,077
1971	0,656930804	0,213673651	0,361518221	8964,078444	0,070
1972	0,682781041	0,223550469	0,371670983	9802,310633	0,070
1973	0,692456782	0,24107416	0,406432774	10906,72877	0,077
1974	0,732489645	0,259972751	0,405950245	11611,63809	0,081
1975	0,737356365	0,280594826	0,40615574	11927,8373	0,084
1976	0,746855915	0,267651588	0,407057626	12786,57038	0,085
1977	0,705955684	0,250763386	0,435829137	13060,95157	0,087
1978	0,697461426	0,248433903	0,439053288	13166,92388	0,097
1979	0,735249221	0,2367336	0,420601293	13729,38822	0,110
1980	0,733745933	0,264397502	0,405744928	14631,95501	0,144
1981	0,733871937	0,230134621	0,412746458	13665,29182	0,144
1982	0,71968323	0,215915367	0,424845659	13428,81943	0,152
1983	0,675497115	0,185575232	0,420092216	12677,81992	0,168
1984	0,641763926	0,183830768	0,426344295	13052,55091	0,176
1985	0,618670881	0,196293905	0,449014759	13791,06402	0,234
1986	0,659933984	0,214498222	0,452273904	14589,16034	0,309
1987	0,640346229	0,210403696	0,459107788	14817,53372	0,408
1988	0,604714036	0,203397721	0,465694106	14521,89587	0,433
1989	0,589507282	0,203281611	0,466427166	14723,05862	0,543
1990	0,544781625	0,160575598	0,469866801	14012,19486	0,717
1991	0,57549268	0,181417793	0,463124114	13978,42015	0,712
1992	0,556371093	0,170671269	0,455901437	13680,22032	0,705
1993	0,573446333	0,176442862	0,452480552	14084,38464	0,713
1994	0,618304431	0,179416552	0,449920675	14596,75787	0,715
1995	0,68317169	0,190268219	0,447645984	14998,0878	0,696

1996	0,78910923	0,171523288	0,431601124	15085,94653	0,715
1997	0,73480016	0,193817735	0,431958637	15353,07091	0,715
1998	0,676152408	0,19743827	0,423395778	15167,30376	0,724
1999	0,619403541	0,18219927	0,439600908	15009,94882	0,749
2000	0,596966863	0,204722881	0,446475027	15442,57459	0,734
2001	0,580886185	0,207078636	0,443557974	15440,24912	0,711
2002	0,559220433	0,188657701	0,454545455	15699,70194	0,722
2003	0,534258425	0,187133372	0,456034334	15675,964	0,728
2004	0,530143499	0,195805579	0,472825187	16376,40713	0,728
2005	0,526514888	0,18630971	0,481047266	16703,7879	0,765
2006	0,542526484	0,194445297	0,488840826	17173,10646	0,766
2007	0,559176683	0,213055745	0,491411938	18023,42383	0,774
2008	0,568160117	0,236499429	0,492402591	18749,9381	0,779
2009	0,535274267	0,206269175	0,491882846	18542,15895	0,779
2010	0,551644683	0,250018179	0,495181992	19745,53186	0,782
2011	0,573402524	0,261230886	0,497990536	20334,96577	0,783
2012	0,553250551	0,246464521	0,500620969	20531,94974	0,770
2013	0,545948625	0,249471098	0,504171148	20955,8447	0,799
2014	0,523610175	0,233243674	0,514388591	20875,34627	0,793
2015	0,493187517	0,192603335	0,511529988	19964,17354	0,769
2016	0,477186173	0,166861296	0,498409845	19147,08716	0,714
2017	0,471530586	0,169353724	0,494494681	19199,57539	0,577

Güney Afrika

yıl	TFP	CAP	EM	GDP	DEM
1961	0,745888889	0,190311268	0,389969521	33545,12719	0,104
1962	0,750266254	0,167707399	0,380901367	34686,62505	0,103
1963	0,783931911	0,197494805	0,373253294	36263,54377	0,103
1964	0,789101481	0,218966067	0,369073216	38107,00585	0,103
1965	0,785094857	0,236187205	0,364548685	39366,80338	0,103
1966	0,78226614	0,209429532	0,358015394	40022,00254	0,103
1967	0,816052616	0,236847237	0,352499759	41761,97933	0,104
1968	0,805388212	0,215108514	0,347520679	42336,2248	0,104
1969	0,836869001	0,229999945	0,341284707	43140,99352	0,104
1970	0,86592412	0,259408355	0,337805473	44173,6369	0,103
1971	0,827424347	0,289325327	0,331276641	44801,79684	0,101
1972	0,801197529	0,239501864	0,324999025	44288,36515	0,105
1973	0,853717089	0,24837698	0,318985344	45041,96569	0,107
1974	0,899848402	0,287112266	0,313063721	46502,40184	0,103
1975	0,879264057	0,295486867	0,30735301	46040,91656	0,101
1976	0,828875661	0,254009753	0,301727424	45866,04063	0,098
1977	0,776945174	0,244226038	0,296376471	44672,3295	0,093

1978	0,776807308	0,228571355	0,291167252	44879,25805	0,094
1979	0,788467586	0,242172346	0,285959954	45426,37584	0,094
1980	0,87369734	0,291539818	0,280623709	47223,98084	0,101
1981	0,886475146	0,3092058	0,278540918	48496,72063	0,102
1982	0,889825523	0,235849068	0,276307054	47081,35635	0,103
1983	0,856160164	0,240327388	0,274069782	45048,11446	0,103
1984	0,837143421	0,233390823	0,271878654	46189,87192	0,128
1985	0,806602061	0,19083178	0,269722622	44566,22199	0,129
1986	0,782741725	0,167256877	0,26692551	43591,62353	0,132
1987	0,809061408	0,149275646	0,273709022	43572,71999	0,129
1988	0,805744171	0,174626946	0,280000551	44468,42359	0,128
1989	0,78929919	0,175865844	0,285861913	44578,6488	0,132
1990	0,771678388	0,144894361	0,2913604	43467,28484	0,149
1991	0,75409919	0,149038196	0,296564333	42042,66942	0,168
1992	0,725474834	0,138571754	0,295333022	40180,01802	0,167
1993	0,720654309	0,137043431	0,293875542	39726,95295	0,159
1994	0,727021277	0,158952162	0,293549996	40084,39478	0,283
1995	0,746173143	0,166363597	0,294390138	40473,46564	0,557
1996	0,753719926	0,154487476	0,29530118	41416,40318	0,548
1997	0,747506261	0,151638597	0,296251682	41754,94647	0,553
1998	0,716094553	0,152506322	0,29683124	41287,44649	0,586
1999	0,700236499	0,147352636	0,297574994	41634,05241	0,619
2000	0,719389796	0,147135794	0,297929335	42747,48807	0,626
2001	0,750426173	0,143759876	0,284382211	43280,13453	0,626
2002	0,751551867	0,151963353	0,294380817	44269,73677	0,626
2003	0,758137226	0,162884131	0,283909602	44979,82286	0,637
2004	0,76572448	0,177214816	0,282897611	46444,90962	0,669
2005	0,765532315	0,174322888	0,291971811	48321,75919	0,675
2006	0,781131506	0,1863482	0,305688425	50467,26821	0,664
2007	0,778831899	0,193755418	0,298519571	52615,53865	0,648
2008	0,728006542	0,215268835	0,304262459	53729,14919	0,670
2009	0,664817035	0,205208912	0,293768365	52322,88209	0,669
2010	0,63098526	0,207437292	0,286153228	53271,80096	0,640
2011	0,614699721	0,221713737	0,295646852	54306,66203	0,630
2012	0,598360479	0,220531851	0,300420516	54739,16262	0,668
2013	0,585409284	0,225216642	0,306580051	55296,99448	0,631
2014	0,576010406	0,213974267	0,308942031	55520,9666	0,614
2015	0,559844196	0,214053065	0,317057997	55466,94977	0,594
2016	0,54554224	0,192561179	0,31420429	55059,31906	0,587
2017	0,533209682	0,192331627	0,318759768	55094,16763	0,607

Güney Kore

Yıl	TFP	CAP	EM	GDP	DEM
1961	0,269583285	0,12922883	0,275571988	1132679,127	0,178
1962	0,255705446	0,121734478	0,276543918	1143007,797	0,103
1963	0,262326002	0,229603052	0,277935818	1213778,046	0,112
1964	0,280616045	0,160246015	0,275085785	1294296,004	0,146
1965	0,27188617	0,156335622	0,282598862	1352452,217	0,138
1966	0,287743181	0,238081634	0,282816962	1476917,502	0,138
1967	0,285863876	0,252818674	0,286216854	1574372,134	0,140
1968	0,28904292	0,304543138	0,293825826	1741137,369	0,143
1969	0,309516251	0,282598138	0,29435076	1949687,148	0,143
1970	0,325986236	0,259608686	0,298284812	2098271,239	0,147
1971	0,349511892	0,270481944	0,302466314	2272398,28	0,148
1972	0,361051112	0,218878612	0,309774671	2389638,257	0,118
1973	0,398928225	0,251584023	0,321134057	2695868,349	0,089
1974	0,444835663	0,304817289	0,329211364	2900810,803	0,089
1975	0,482880145	0,285345376	0,33136815	3076728,157	0,089
1976	0,476407796	0,302770287	0,346123808	3425122,982	0,100
1977	0,490038902	0,34840402	0,351630257	3786157,755	0,100
1978	0,489245415	0,401388913	0,36230044	4130861,96	0,100
1979	0,483485967	0,435447693	0,362391433	4419623,727	0,098
1980	0,448253214	0,380538285	0,358907821	4277252,187	0,113
1981	0,45843944	0,355083317	0,362136218	4513410,135	0,123
1982	0,481785685	0,351701975	0,365635956	4811506,544	0,138
1983	0,51254642	0,344240636	0,36344274	5368913,463	0,143
1984	0,532787025	0,329431564	0,357100421	5856861,795	0,144
1985	0,516847432	0,329459041	0,366857823	6248919,27	0,161
1986	0,551099718	0,331408858	0,376207122	6881509,763	0,170
1987	0,572371125	0,345275402	0,392917212	7663576,371	0,183
1988	0,588797033	0,368133664	0,401346621	8492339,045	0,422
1989	0,590627491	0,399608463	0,41367289	8999867,088	0,552
1990	0,589383125	0,415901184	0,42186662	9785983,591	0,567
1991	0,604993999	0,454845011	0,430132098	10692857,66	0,568
1992	0,581210256	0,446139544	0,43396269	11235828,54	0,523
1993	0,583659828	0,457838446	0,434687207	11883783,7	0,619
1994	0,588310182	0,481152534	0,444178147	12847899,06	0,623
1995	0,603268564	0,491608471	0,452331833	13936582,74	0,623
1996	0,612578154	0,512926996	0,457726533	14852806,99	0,625
1997	0,605415821	0,439815551	0,461352688	15585582,23	0,626
1998	0,587089956	0,308828533	0,430358402	14626892,42	0,754
1999	0,65007323	0,310268968	0,434927137	16165678,22	0,763
2000	0,661493421	0,330370873	0,449646865	17461748,25	0,771
2001	0,652258456	0,330891877	0,455077029	18112445,21	0,775
2002	0,671507895	0,333438128	0,464917622	19346502,41	0,778
2003	0,660281599	0,353219181	0,461795312	19811026,11	0,761

2004	0,654687643	0,364760458	0,469128361	20699533,23	0,762
2005	0,655276835	0,370648414	0,474342686	21466160,08	0,761
2006	0,652319074	0,37530151	0,477951204	22459016,52	0,761
2007	0,663263857	0,370343655	0,481322398	23566673,47	0,761
2008	0,649634182	0,378176183	0,480631914	24050115,64	0,692
2009	0,647503674	0,323568106	0,476707647	24095935,26	0,674
2010	0,672534823	0,339865625	0,480867297	25533864,88	0,665
2011	0,669677854	0,337062746	0,485497686	26271145,85	0,665
2012	0,64318043	0,323693067	0,491645425	26732478,68	0,656
2013	0,631108284	0,311813354	0,497067155	27381774,97	0,580
2014	0,624393165	0,318277121	0,504451529	28119533,94	0,580
2015	0,637632072	0,311847925	0,508405374	28752128,27	0,569
2016	0,641052723	0,310246289	0,511946296	29461101,98	0,607
2017	0,631685078	0,331501901	0,515971313	30233342,85	0,744

Hindistan

yıl	TFP	CAP	EM	GDP	DEM
1961	0,316709131	0,186053514	0,436005181	16673,72359	0,511
1962	0,310318112	0,193798944	0,429843798	16819,1835	0,554
1963	0,317371964	0,199602216	0,424154165	17466,17522	0,560
1964	0,327348918	0,206924751	0,418847778	18384,59757	0,536
1965	0,305592209	0,215613723	0,41299894	17532,53438	0,554
1966	0,290349931	0,218789175	0,408283092	17162,15884	0,551
1967	0,306761563	0,200506285	0,402974875	18122,67395	0,516
1968	0,308412582	0,181617737	0,397119761	18345,018	0,524
1969	0,33199212	0,181990892	0,392249485	19128,29093	0,524
1970	0,336817712	0,195874363	0,386831424	19676,08147	0,526
1971	0,332265973	0,204231679	0,389480919	19552,67214	0,505
1972	0,325597972	0,183447674	0,392275219	19001,95409	0,488
1973	0,329546213	0,193026349	0,395251612	19176,48606	0,488
1974	0,327436954	0,199190855	0,398473302	18956,5722	0,446
1975	0,354967326	0,191840157	0,401308544	20216,4683	0,322
1976	0,334111452	0,197432339	0,405056255	20084,91479	0,295
1977	0,312775373	0,197866455	0,40837385	21054,76976	0,361
1978	0,302585334	0,223987445	0,411901026	21755,28255	0,518
1979	0,281135559	0,225673914	0,414358659	20149,03471	0,526
1980	0,27632314	0,209492564	0,417617276	21016,48044	0,513
1981	0,280494153	0,229321361	0,419820869	21768,46068	0,522
1982	0,280465126	0,207977653	0,420557079	22008,13897	0,502
1983	0,273505658	0,185619667	0,420978559	23072,32843	0,516
1984	0,263672501	0,173732385	0,417501511	23411,74605	0,520
1985	0,26184839	0,190697551	0,414598518	24092,66128	0,525

1986	0,265535474	0,181968734	0,412300595	24690,22998	0,520
1987	0,269849807	0,180073395	0,410133077	25115,81622	0,520
1988	0,277975112	0,19952029	0,409941163	26950,01513	0,513
1989	0,289053887	0,189384937	0,410667255	27957,13409	0,510
1990	0,292774558	0,194404453	0,411845261	28898,423	0,558
1991	0,286463588	0,174351603	0,414150457	28614,48259	0,549
1992	0,284404606	0,188711494	0,416479883	29584,71374	0,561
1993	0,292698175	0,174152926	0,419129117	30385,31835	0,541
1994	0,302227646	0,192620516	0,416554718	31784,47747	0,577
1995	0,314615279	0,216139093	0,41254484	33541,29667	0,583
1996	0,322864801	0,176769629	0,408970597	35395,05602	0,556
1997	0,322583616	0,188353553	0,405854632	36144,94603	0,562
1998	0,324966043	0,185539693	0,403218599	37678,83187	0,569
1999	0,329337716	0,212043911	0,401068856	40275,83782	0,569
2000	0,325992227	0,201400712	0,403107896	41087,62106	0,581
2001	0,328101248	0,207451776	0,406972443	42328,97518	0,581
2002	0,333191752	0,226083562	0,411464879	43200,15465	0,571
2003	0,340672523	0,23954834	0,41664253	45829,61571	0,574
2004	0,348057866	0,281505585	0,422581305	48665,35734	0,543
2005	0,371989042	0,301218987	0,418170053	51695,80861	0,553
2006	0,397603512	0,300130546	0,411059116	55004,28189	0,547
2007	0,414327443	0,336532682	0,404977044	58329,37553	0,547
2008	0,405573756	0,300984502	0,399887525	59252,56929	0,547
2009	0,395246774	0,319719851	0,395807943	63009,68622	0,546
2010	0,414631635	0,340527892	0,394336721	67435,94811	0,550
2011	0,424080789	0,327467501	0,395342637	70045,5135	0,557
2012	0,425254464	0,320916057	0,394744171	72941,69781	0,546
2013	0,421393484	0,285893738	0,395166948	76659,31128	0,523
2014	0,425183445	0,282512724	0,396671194	81366,44907	0,521
2015	0,43227762	0,276494086	0,398515401	86852,74488	0,500
2016	0,437103838	0,263738841	0,400655416	92875,64524	0,470
2017	0,446328253	0,265800923	0,40161504	98417,36021	0,394

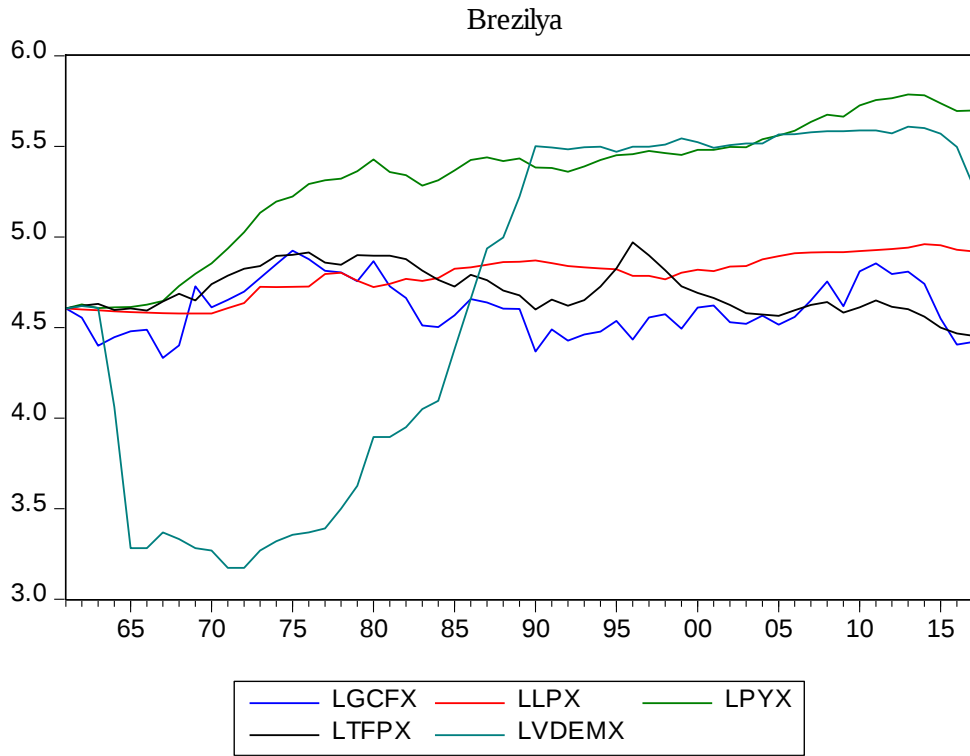
Türkiye

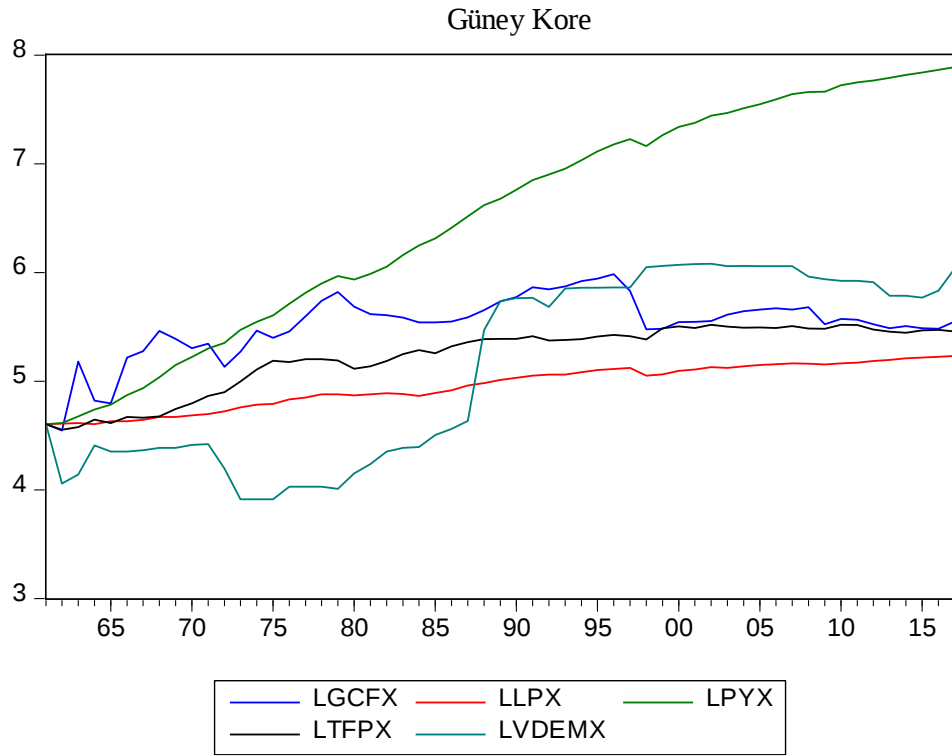
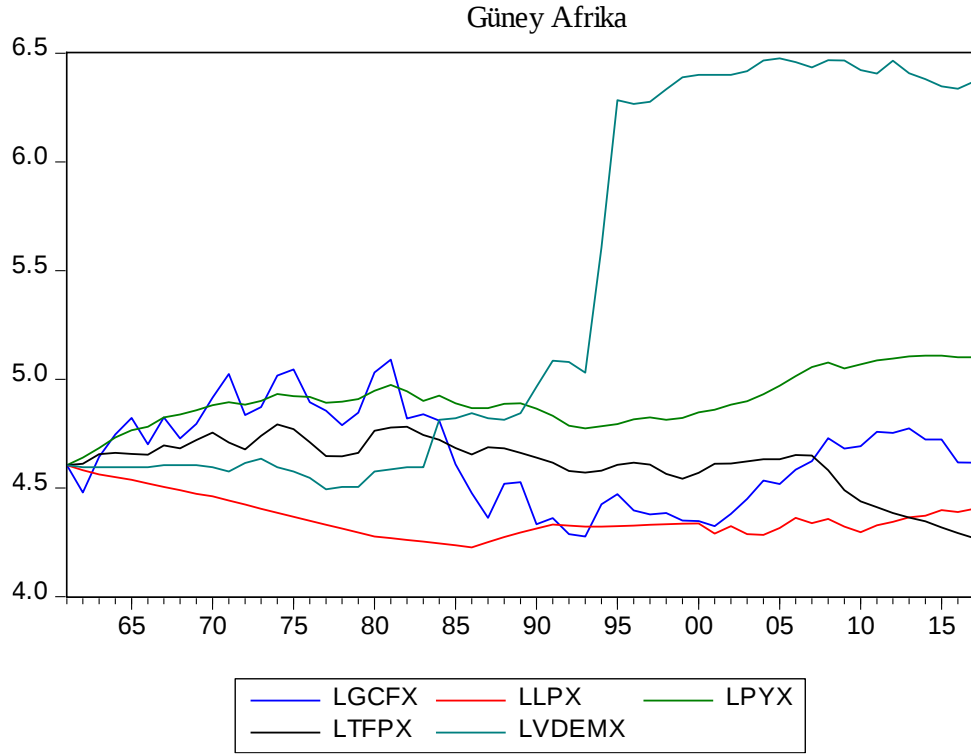
Yıl	TFP	CAP	EM	GDP	DEM
1961	0,745546222	0,222819939	0,368325657	4402,232211	0,099
1962	0,750206709	0,218580052	0,358307246	4536,938716	0,238
1963	0,774691463	0,224217713	0,355104754	4831,224588	0,251
1964	0,723451138	0,222903609	0,351386323	4974,869949	0,259
1965	0,699044704	0,216668352	0,346617146	4994,983047	0,266
1966	0,754814088	0,250222325	0,34291823	5424,665963	0,381
1967	0,754572809	0,243363142	0,336009058	5548,356921	0,417

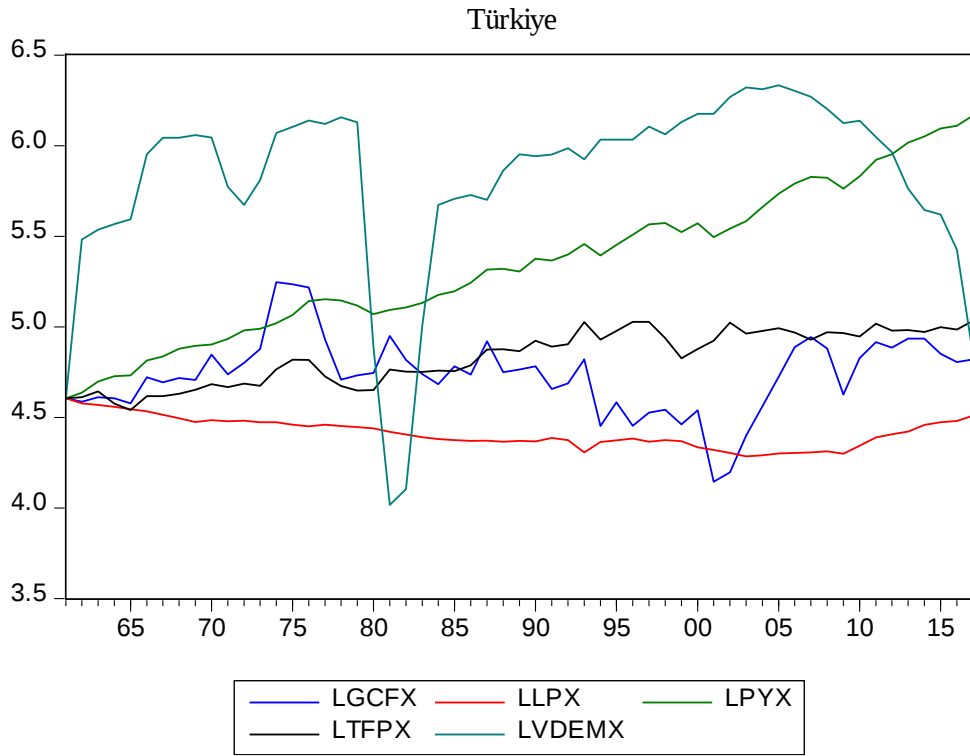
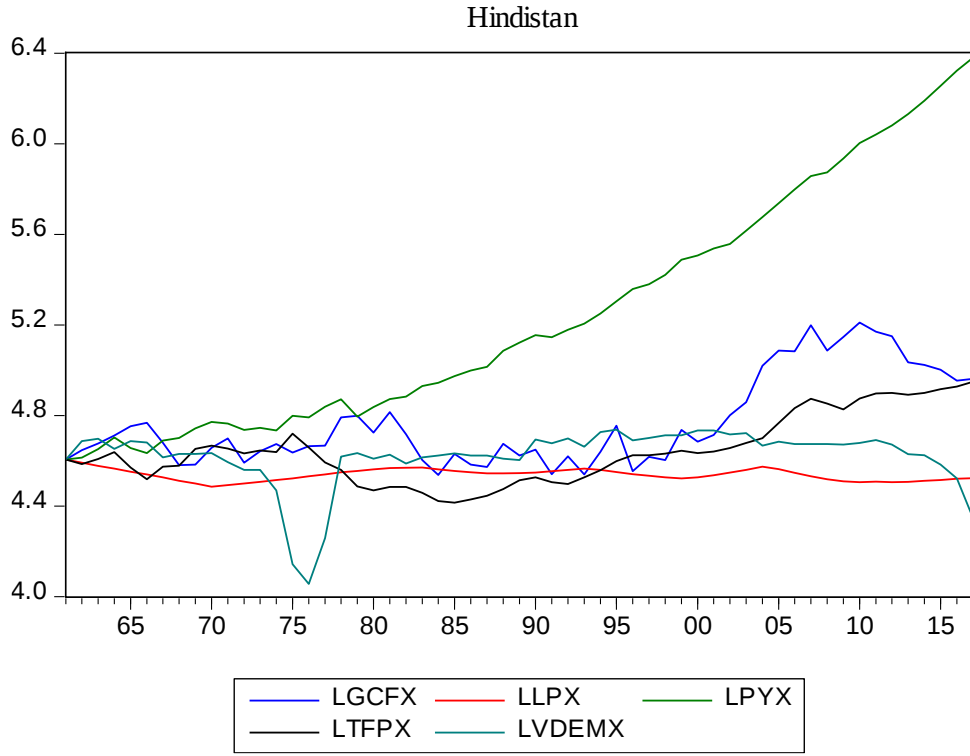
1968	0,764744282	0,249177992	0,330063575	5785,744616	0,417
1969	0,781698942	0,246671289	0,323268211	5880,597953	0,423
1970	0,806122482	0,283448756	0,326524259	5927,856373	0,418
1971	0,792685032	0,254334033	0,324638536	6109,929982	0,318
1972	0,808230817	0,270867467	0,325454076	6408,164735	0,288
1973	0,798555017	0,292677611	0,322850473	6460,925762	0,330
1974	0,875582635	0,423179299	0,322636896	6662,722783	0,428
1975	0,922805071	0,418379873	0,318394984	6975,824174	0,443
1976	0,921989143	0,410663128	0,315490223	7530,661418	0,459
1977	0,841645896	0,308225572	0,318504918	7613,168255	0,450
1978	0,797989666	0,246909976	0,316021608	7556,33062	0,467
1979	0,778426945	0,252757192	0,314140854	7342,538663	0,454
1980	0,780345917	0,256369442	0,311778562	7002,903293	0,131
1981	0,873905122	0,314260423	0,306209632	7177,759839	0,055
1982	0,863984048	0,275498509	0,301450916	7266,034545	0,060
1983	0,861787796	0,254739493	0,29694662	7457,418613	0,148
1984	0,869057298	0,240813375	0,294283461	7785,83516	0,288
1985	0,86642158	0,265925914	0,292358949	7947,609068	0,298
1986	0,894583106	0,254027873	0,291183115	8336,151082	0,304
1987	0,975603342	0,305065006	0,291467565	8953,206248	0,296
1988	0,977014601	0,25750494	0,289737853	8993,297741	0,348
1989	0,967176437	0,261140883	0,291219249	8859,627686	0,381
1990	1,023987651	0,265683919	0,2903848	9513,741746	0,377
1991	0,991593122	0,234646469	0,295657881	9421,720032	0,380
1992	1,004691839	0,242091268	0,2924965	9734,920371	0,394
1993	1,134994268	0,276310205	0,273179864	10312,38572	0,370
1994	1,030533552	0,191215828	0,289375373	9675,506795	0,413
1995	1,081801295	0,217869624	0,292120281	10273,17992	0,413
1996	1,137096286	0,191420466	0,295094726	10857,39385	0,413
1997	1,137761116	0,205756992	0,289935044	11496,47346	0,444
1998	1,039577842	0,209054515	0,292350203	11578,2773	0,425
1999	0,929351687	0,192783639	0,29086738	11013,86179	0,455
2000	0,97879678	0,208514154	0,280807814	11568,24162	0,476
2001	1,024473429	0,140604824	0,276827004	10717,27999	0,476
2002	1,131444097	0,148131356	0,272487594	11239,80156	0,522
2003	1,06594944	0,181448922	0,267143735	11700,83384	0,551
2004	1,08198607	0,213131502	0,269016939	12652,75541	0,545
2005	1,097312927	0,250963598	0,271469826	13610,84892	0,557
2006	1,072298646	0,295655638	0,272601156	14396,21845	0,540
2007	1,029738665	0,312448323	0,273407288	14939,24741	0,523
2008	1,074329257	0,293230772	0,274720813	14885,27149	0,489
2009	1,068236947	0,22758092	0,271327443	14006,21552	0,452
2010	1,048116922	0,278068721	0,283332769	14987,46373	0,458
2011	1,124637246	0,303790778	0,296665251	16407,51862	0,419

2012	1,083846211	0,294614166	0,301895474	16925,87168	0,385
2013	1,086970806	0,30957669	0,306345652	18068,11173	0,315
2014	1,075901866	0,309849858	0,31799493	18694,94041	0,280
2015	1,104680777	0,284903646	0,322541075	19518,2863	0,273
2016	1,089891315	0,272337645	0,325175067	19825,39182	0,225
2017	1,143904209	0,276375532	0,334712268	20975,48555	0,125

Ek-2. Verilerin Çizgi Grafikleri

Ek-3. E-Views Birim Kök Çıktıları

Brezilya

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.616815	0.0025
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:41
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-0.579536	0.125527	-4.616815	0.0000
C	0.022924	0.010537	2.175506	0.0342
@TREND("1961")	-0.000406	0.000294	-1.378989	0.1738
R-squared	0.290841	Mean dependent var		-0.000339
Adjusted R-squared	0.263566	S.D. dependent var		0.038818
S.E. of regression	0.033312	Akaike info criterion		-3.912781
Sum squared resid	0.057705	Schwarz criterion		-3.803290
Log likelihood	110.6015	Hannan-Quinn criter.		-3.870440
F-statistic	10.66315	Durbin-Watson stat		2.083229
Prob(F-statistic)	0.000132			

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.616453	0.0025
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.001049
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.001049

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LPYX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 14:42
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-0.579536	0.125527	-4.616815	0.0000
C	0.022924	0.010537	2.175506	0.0342
@TREND("1961")	-0.000406	0.000294	-1.378989	0.1738
R-squared	0.290841	Mean dependent var		-0.000339
Adjusted R-squared	0.263566	S.D. dependent var		0.038818
S.E. of regression	0.033312	Akaike info criterion		-3.912781
Sum squared resid	0.057705	Schwarz criterion		-3.803290
Log likelihood	110.6015	Hannan-Quinn criter.		-3.870440
F-statistic	10.66315	Durbin-Watson stat		2.083229
Prob(F-statistic)	0.000132			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-8.114963	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LGCFX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 14:45
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.115021	0.137403	-8.114963	0.0000
C	0.012781	0.028905	0.442172	0.6602
@TREND("1961")	-0.000539	0.000876	-0.615478	0.5409
R-squared	0.558789	Mean dependent var		0.001208
Adjusted R-squared	0.541820	S.D. dependent var		0.151931
S.E. of regression	0.102840	Akaike info criterion		-1.658278
Sum squared resid	0.549958	Schwarz criterion		-1.548787
Log likelihood	48.60264	Hannan-Quinn criter.		-1.615937
F-statistic	32.92875	Durbin-Watson stat		2.006228

Prob(F-statistic) 0.000000

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-8.179825	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.009999
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.008810

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/28/19 Time: 14:45
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.115021	0.137403	-8.114963	0.0000
C	0.012781	0.028905	0.442172	0.6602
@TREND("1961")	-0.000539	0.000876	-0.615478	0.5409
R-squared	0.558789	Mean dependent var		0.001208
Adjusted R-squared	0.541820	S.D. dependent var		0.151931
S.E. of regression	0.102840	Akaike info criterion		-1.658278
Sum squared resid	0.549958	Schwarz criterion		-1.548787
Log likelihood	48.60264	Hannan-Quinn criter.		-1.615937
F-statistic	32.92875	Durbin-Watson stat		2.006228
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.859883	0.0001
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LLPX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/28/19 Time: 14:46
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.794290	0.135547	-5.859883	0.0000
C	0.007531	0.006474	1.163155	0.2501
@TREND("1961")	-0.000100	0.000193	-0.517952	0.6067
R-squared	0.398184	Mean dependent var		-4.17E-05
Adjusted R-squared	0.375037	S.D. dependent var		0.028781
S.E. of regression	0.022752	Akaike info criterion		-4.675286
Sum squared resid	0.026919	Schwarz criterion		-4.565795
Log likelihood	131.5704	Hannan-Quinn criter.		-4.632945
F-statistic	17.20255	Durbin-Watson stat		1.969775
Prob(F-statistic)	0.000002			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-5.838097	0.0001
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000489
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000474

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LLPX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 14:47
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.794290	0.135547	-5.859883	0.0000
C	0.007531	0.006474	1.163155	0.2501
@TREND("1961")	-0.000100	0.000193	-0.517952	0.6067
R-squared	0.398184	Mean dependent var		-4.17E-05

Adjusted R-squared	0.375037	S.D. dependent var	0.028781
S.E. of regression	0.022752	Akaike info criterion	-4.675286
Sum squared resid	0.026919	Schwarz criterion	-4.565795
Log likelihood	131.5704	Hannan-Quinn criter.	-4.632945
F-statistic	17.20255	Durbin-Watson stat	1.969775
Prob(F-statistic)	0.000002		

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.450655	0.0002
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:47
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.727556	0.133480	-5.450655	0.0000
C	0.011943	0.013611	0.877443	0.3843
@TREND("1961")	-0.000491	0.000416	-1.181382	0.2428
R-squared	0.363611	Mean dependent var	-0.000472	
Adjusted R-squared	0.339134	S.D. dependent var	0.058721	
S.E. of regression	0.047737	Akaike info criterion	-3.193233	
Sum squared resid	0.118497	Schwarz criterion	-3.083742	
Log likelihood	90.81391	Hannan-Quinn criter.	-3.150892	
F-statistic	14.85551	Durbin-Watson stat	1.998873	
Prob(F-statistic)	0.000008			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-5.347137	0.0003
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.002154
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.001877

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:47
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.727556	0.133480	-5.450655	0.0000
C	0.011943	0.013611	0.877443	0.3843
@TREND("1961")	-0.000491	0.000416	-1.181382	0.2428
R-squared	0.363611	Mean dependent var	-0.000472	
Adjusted R-squared	0.339134	S.D. dependent var	0.058721	
S.E. of regression	0.047737	Akaike info criterion	-3.193233	
Sum squared resid	0.118497	Schwarz criterion	-3.083742	
Log likelihood	90.81391	Hannan-Quinn criter.	-3.150892	
F-statistic	14.85551	Durbin-Watson stat	1.998873	
Prob(F-statistic)	0.000008			

Null Hypothesis: D(LVDEMx) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-3.845102	0.0214
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEMx,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:48
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEMx(-1))	-0.466012	0.121196	-3.845102	0.0003
C	-0.004372	0.040310	-0.108448	0.9141
@TREND("1961")	0.000269	0.001229	0.218784	0.8277
R-squared	0.222990	Mean dependent var	-0.004120	

Adjusted R-squared	0.193105	S.D. dependent var	0.159207
S.E. of regression	0.143011	Akaike info criterion	-0.998785
Sum squared resid	1.063516	Schwarz criterion	-0.889294
Log likelihood	30.46659	Hannan-Quinn criter.	-0.956444
F-statistic	7.461596	Durbin-Watson stat	1.748118
Prob(F-statistic)	0.001416		

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-3.786608	0.0248
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.019337
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.018484

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:48
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.466012	0.121196	-3.845102	0.0003
C	-0.004372	0.040310	-0.108448	0.9141
@TREND("1961")	0.000269	0.001229	0.218784	0.8277
R-squared	0.222990	Mean dependent var	-0.004120	
Adjusted R-squared	0.193105	S.D. dependent var	0.159207	
S.E. of regression	0.143011	Akaike info criterion	-0.998785	
Sum squared resid	1.063516	Schwarz criterion	-0.889294	
Log likelihood	30.46659	Hannan-Quinn criter.	-0.956444	
F-statistic	7.461596	Durbin-Watson stat	1.748118	
Prob(F-statistic)	0.001416			

Güney Afrika

Null Hypothesis: D(LP_{YX}) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
--	-------------	--------

Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.324792	0.0059
Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:50
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-0.522343	0.120779	-4.324792	0.0001
C	0.005815	0.006134	0.948087	0.3475
@TREND("1961")	-5.88E-05	0.000179	-0.327773	0.7444
R-squared	0.264896	Mean dependent var		-0.000597
Adjusted R-squared	0.236623	S.D. dependent var		0.024014
S.E. of regression	0.020981	Akaike info criterion		-4.837370
Sum squared resid	0.022891	Schwarz criterion		-4.727879
Log likelihood	136.0277	Hannan-Quinn criter.		-4.795029
F-statistic	9.369143	Durbin-Watson stat		1.968684
Prob(F-statistic)	0.000335			

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.221757	0.0079
Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000416
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000376

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:51
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

D(LPYX(-1))	-0.522343	0.120779	-4.324792	0.0001
C	0.005815	0.006134	0.948087	0.3475
@TREND("1961")	-5.88E-05	0.000179	-0.327773	0.7444
R-squared	0.264896	Mean dependent var	-0.000597	
Adjusted R-squared	0.236623	S.D. dependent var	0.024014	
S.E. of regression	0.020981	Akaike info criterion	-4.837370	
Sum squared resid	0.022891	Schwarz criterion	-4.727879	
Log likelihood	136.0277	Hannan-Quinn criter.	-4.795029	
F-statistic	9.369143	Durbin-Watson stat	1.968684	
Prob(F-statistic)	0.000335			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.382030	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:51
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.006638	0.136363	-7.382030	0.0000
C	0.014543	0.028569	0.509053	0.6129
@TREND("1961")	-0.000416	0.000864	-0.480854	0.6326
R-squared	0.512122	Mean dependent var	0.002277	
Adjusted R-squared	0.493357	S.D. dependent var	0.142892	
S.E. of regression	0.101709	Akaike info criterion	-1.680401	
Sum squared resid	0.537925	Schwarz criterion	-1.570910	
Log likelihood	49.21103	Hannan-Quinn criter.	-1.638060	
F-statistic	27.29199	Durbin-Watson stat	1.883766	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-7.399659	0.0000

Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.009780
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.008709

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:53
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.006638	0.136363	-7.382030	0.0000
C	0.014543	0.028569	0.509053	0.6129
@TREND("1961")	-0.000416	0.000864	-0.480854	0.6326
R-squared	0.512122	Mean dependent var		0.002277
Adjusted R-squared	0.493357	S.D. dependent var		0.142892
S.E. of regression	0.101709	Akaike info criterion		-1.680401
Sum squared resid	0.537925	Schwarz criterion		-1.570910
Log likelihood	49.21103	Hannan-Quinn criter.		-1.638060
F-statistic	27.29199	Durbin-Watson stat		1.883766
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.405700	0.0000
Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:52
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-1.026180	0.138566	-7.405700	0.0000

C	-0.019743	0.005745	-3.436717	0.0012
@TREND("1961")	0.000566	0.000170	3.317500	0.0017
R-squared	0.513314	Mean dependent var		0.000689
Adjusted R-squared	0.494595	S.D. dependent var		0.025198
S.E. of regression	0.017914	Akaike info criterion		-5.153502
Sum squared resid	0.016687	Schwarz criterion		-5.044011
Log likelihood	144.7213	Hannan-Quinn criter.		-5.111161
F-statistic	27.42253	Durbin-Watson stat		1.994607
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-7.406238	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000303
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000310

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:53
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-1.026180	0.138566	-7.405700	0.0000
C	-0.019743	0.005745	-3.436717	0.0012
@TREND("1961")	0.000566	0.000170	3.317500	0.0017
R-squared	0.513314	Mean dependent var		0.000689
Adjusted R-squared	0.494595	S.D. dependent var		0.025198
S.E. of regression	0.017914	Akaike info criterion		-5.153502
Sum squared resid	0.016687	Schwarz criterion		-5.044011
Log likelihood	144.7213	Hannan-Quinn criter.		-5.111161
F-statistic	27.42253	Durbin-Watson stat		1.994607
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.748578	0.0001
Test critical values:		
1% level	-4.137279	
5% level	-3.495295	
10% level	-3.176618	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:58
Sample (adjusted): 1964 2017
Included observations: 54 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.851892	0.148192	-5.748578	0.0000
D(LTFPX(-1),2)	0.341172	0.131140	2.601593	0.0122
C	0.009447	0.009089	1.039389	0.3036
@TREND("1961")	-0.000526	0.000284	-1.853281	0.0697
R-squared	0.402814	Mean dependent var	-0.001236	
Adjusted R-squared	0.366982	S.D. dependent var	0.038027	
S.E. of regression	0.030255	Akaike info criterion	-4.087119	
Sum squared resid	0.045768	Schwarz criterion	-3.939786	
Log likelihood	114.3522	Hannan-Quinn criter.	-4.030298	
F-statistic	11.24198	Durbin-Watson stat	2.093947	
Prob(F-statistic)	0.000009			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.550556	0.0031
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000967
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000503

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:58
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.638441	0.129234	-4.940197	0.0000
C	0.008949	0.009171	0.975757	0.3337
@TREND("1961")	-0.000452	0.000286	-1.579744	0.1202
R-squared	0.319434	Mean dependent var		-0.000522
Adjusted R-squared	0.293258	S.D. dependent var		0.038044
S.E. of regression	0.031982	Akaike info criterion		-3.994257
Sum squared resid	0.053190	Schwarz criterion		-3.884766
Log likelihood	112.8421	Hannan-Quinn criter.		-3.951916
F-statistic	12.20347	Durbin-Watson stat		1.723248
Prob(F-statistic)	0.000045			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.401434	0.0002
Test critical values: 1% level	-4.137279	
5% level	-3.495295	
10% level	-3.176618	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:59
Sample (adjusted): 1964 2017
Included observations: 54 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.814581	0.150808	-5.401434	0.0000
D(LVDEM _X (-1),2)	0.302209	0.134999	2.238594	0.0297
C	0.019154	0.033703	0.568328	0.5724
@TREND("1961")	0.000262	0.001008	0.259898	0.7960
R-squared	0.375592	Mean dependent var		0.000620
Adjusted R-squared	0.338128	S.D. dependent var		0.141632
S.E. of regression	0.115226	Akaike info criterion		-1.412662
Sum squared resid	0.663847	Schwarz criterion		-1.265330
Log likelihood	42.14188	Hannan-Quinn criter.		-1.355842
F-statistic	10.02530	Durbin-Watson stat		1.837518
Prob(F-statistic)	0.000028			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.771540	0.0016
Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.013283
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.012019

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 14:59
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM(-1))	-0.625161	0.128482	-4.865738	0.0000
C	0.015509	0.033383	0.464590	0.6442
@TREND("1961")	0.000171	0.001008	0.169209	0.8663
R-squared	0.312911	Mean dependent var		0.000785
Adjusted R-squared	0.286484	S.D. dependent var		0.140320
S.E. of regression	0.118528	Akaike info criterion		-1.374332
Sum squared resid	0.730543	Schwarz criterion		-1.264841
Log likelihood	40.79414	Hannan-Quinn criter.		-1.331991
F-statistic	11.84079	Durbin-Watson stat		1.774563
Prob(F-statistic)	0.000058			

Güney Kore

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.890632	0.0000
Test critical values:	1% level	-4.133838
	5% level	-3.493692
	10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:02

Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-0.896767	0.130143	-6.890632	0.0000
C	0.083250	0.014320	5.813524	0.0000
@TREND("1961")	-0.001028	0.000293	-3.512763	0.0009
R-squared	0.479355	Mean dependent var		0.000305
Adjusted R-squared	0.459330	S.D. dependent var		0.042367
S.E. of regression	0.031153	Akaike info criterion		-4.046840
Sum squared resid	0.050465	Schwarz criterion		-3.937349
Log likelihood	114.2881	Hannan-Quinn criter.		-4.004499
F-statistic	23.93803	Durbin-Watson stat		2.055138
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-6.922252	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000918
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000742

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:03
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-0.896767	0.130143	-6.890632	0.0000
C	0.083250	0.014320	5.813524	0.0000
@TREND("1961")	-0.001028	0.000293	-3.512763	0.0009
R-squared	0.479355	Mean dependent var		0.000305
Adjusted R-squared	0.459330	S.D. dependent var		0.042367
S.E. of regression	0.031153	Akaike info criterion		-4.046840
Sum squared resid	0.050465	Schwarz criterion		-3.937349
Log likelihood	114.2881	Hannan-Quinn criter.		-4.004499
F-statistic	23.93803	Durbin-Watson stat		2.055138

Prob(F-statistic) 0.000000

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-9.054600	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:03
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.220886	0.134836	-9.054600	0.0000
C	0.090209	0.040838	2.208943	0.0316
@TREND("1961")	-0.002361	0.001228	-1.923137	0.0599
R-squared	0.611905	Mean dependent var		0.002291
Adjusted R-squared	0.596978	S.D. dependent var		0.222741
S.E. of regression	0.141405	Akaike info criterion		-1.021379
Sum squared resid	1.039756	Schwarz criterion		-0.911888
Log likelihood	31.08792	Hannan-Quinn criter.		-0.979038
F-statistic	40.99393	Durbin-Watson stat		1.669615
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-9.355814	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.018905
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.014730

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LGCFX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:03
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.220886	0.134836	-9.054600	0.0000
C	0.090209	0.040838	2.208943	0.0316
@TREND("1961")	-0.002361	0.001228	-1.923137	0.0599
R-squared	0.611905	Mean dependent var		0.002291
Adjusted R-squared	0.596978	S.D. dependent var		0.222741
S.E. of regression	0.141405	Akaike info criterion		-1.021379
Sum squared resid	1.039756	Schwarz criterion		-0.911888
Log likelihood	31.08792	Hannan-Quinn criter.		-0.979038
F-statistic	40.99393	Durbin-Watson stat		1.669615
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.403363	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LLPX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:03
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.877170	0.136986	-6.403363	0.0000
C	0.014140	0.005226	2.705560	0.0092
@TREND("1961")	-0.000144	0.000146	-0.987521	0.3280
R-squared	0.441021	Mean dependent var		7.84E-05
Adjusted R-squared	0.419522	S.D. dependent var		0.022378
S.E. of regression	0.017050	Akaike info criterion		-5.252369
Sum squared resid	0.015116	Schwarz criterion		-5.142878
Log likelihood	147.4401	Hannan-Quinn criter.		-5.210028

F-statistic	20.51340	Durbin-Watson stat	2.004159
Prob(F-statistic)	0.000000		

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-6.353204	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000275
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000238

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:04
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.877170	0.136986	-6.403363	0.0000
C	0.014140	0.005226	2.705560	0.0092
@TREND("1961")	-0.000144	0.000146	-0.987521	0.3280
R-squared	0.441021	Mean dependent var		7.84E-05
Adjusted R-squared	0.419522	S.D. dependent var		0.022378
S.E. of regression	0.017050	Akaike info criterion		-5.252369
Sum squared resid	0.015116	Schwarz criterion		-5.142878
Log likelihood	147.4401	Hannan-Quinn criter.		-5.210028
F-statistic	20.51340	Durbin-Watson stat		2.004159
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.926758	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LTFPX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:04
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.901326	0.130122	-6.926758	0.0000
C	0.039978	0.011212	3.565752	0.0008
@TREND("1961")	-0.000865	0.000321	-2.697949	0.0094
R-squared	0.482066	Mean dependent var		0.000693
Adjusted R-squared	0.462145	S.D. dependent var		0.049099
S.E. of regression	0.036008	Akaike info criterion		-3.757130
Sum squared resid	0.067423	Schwarz criterion		-3.647639
Log likelihood	106.3211	Hannan-Quinn criter.		-3.714789
F-statistic	24.19941	Durbin-Watson stat		2.009797
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-6.933523	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.001226
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.001111

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LTFPX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:04
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.901326	0.130122	-6.926758	0.0000
C	0.039978	0.011212	3.565752	0.0008
@TREND("1961")	-0.000865	0.000321	-2.697949	0.0094
R-squared	0.482066	Mean dependent var		0.000693

Adjusted R-squared	0.462145	S.D. dependent var	0.049099
S.E. of regression	0.036008	Akaike info criterion	-3.757130
Sum squared resid	0.067423	Schwarz criterion	-3.647639
Log likelihood	106.3211	Hannan-Quinn criter.	-3.714789
F-statistic	24.19941	Durbin-Watson stat	2.009797
Prob(F-statistic)	0.000000		

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.528069	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:05
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.779226	0.119365	-6.528069	0.0000
C	0.044444	0.040107	1.108113	0.2729
@TREND("1961")	-0.000463	0.001214	-0.381180	0.7046
R-squared	0.452907	Mean dependent var		0.013647
Adjusted R-squared	0.431865	S.D. dependent var		0.189401
S.E. of regression	0.142761	Akaike info criterion		-1.002291
Sum squared resid	1.059794	Schwarz criterion		-0.892800
Log likelihood	30.56300	Hannan-Quinn criter.		-0.959950
F-statistic	21.52395	Durbin-Watson stat		1.706550
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-6.534330	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.019269
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.022219

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:05
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM(-1))	-0.779226	0.119365	-6.528069	0.0000
C	0.044444	0.040107	1.108113	0.2729
@TREND("1961")	-0.000463	0.001214	-0.381180	0.7046
R-squared	0.452907	Mean dependent var		0.013647
Adjusted R-squared	0.431865	S.D. dependent var		0.189401
S.E. of regression	0.142761	Akaike info criterion		-1.002291
Sum squared resid	1.059794	Schwarz criterion		-0.892800
Log likelihood	30.56300	Hannan-Quinn criter.		-0.959950
F-statistic	21.52395	Durbin-Watson stat		1.706550
Prob(F-statistic)	0.000000			

Hindistan

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 3 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.536943	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.144584	
5% level	-3.498692	
10% level	-3.178578	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:07
Sample (adjusted): 1966 2017
Included observations: 52 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-2.183463	0.334019	-6.536943	0.0000
D(LPYX(-1),2)	0.919073	0.267889	3.430798	0.0013
D(LPYX(-2),2)	0.572340	0.194916	2.936340	0.0052

D(LPYX(-3),2)	0.395285	0.123241	3.207415	0.0024
C	0.001040	0.007122	0.146039	0.8845
@TREND("1961")	0.002231	0.000399	5.592394	0.0000
R-squared	0.687494	Mean dependent var		0.002027
Adjusted R-squared	0.653526	S.D. dependent var		0.038408
S.E. of regression	0.022608	Akaike info criterion		-4.632895
Sum squared resid	0.023511	Schwarz criterion		-4.407751
Log likelihood	126.4553	Hannan-Quinn criter.		-4.546580
F-statistic	20.23943	Durbin-Watson stat		2.164265
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-10.29112	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000666
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000223

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:07
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-1.150174	0.137075	-8.390822	0.0000
C	0.004179	0.007462	0.560044	0.5779
@TREND("1961")	0.001125	0.000262	4.297196	0.0001
R-squared	0.575187	Mean dependent var		0.000896
Adjusted R-squared	0.558848	S.D. dependent var		0.039947
S.E. of regression	0.026533	Akaike info criterion		-4.367888
Sum squared resid	0.036607	Schwarz criterion		-4.258397
Log likelihood	123.1169	Hannan-Quinn criter.		-4.325547
F-statistic	35.20337	Durbin-Watson stat		2.050345
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-8.651861	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:07
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.178050	0.136161	-8.651861	0.0000
C	0.002580	0.022074	0.116901	0.9074
@TREND("1961")	0.000148	0.000667	0.221789	0.8253
R-squared	0.590120	Mean dependent var		-0.000600
Adjusted R-squared	0.574356	S.D. dependent var		0.120438
S.E. of regression	0.078576	Akaike info criterion		-2.196509
Sum squared resid	0.321055	Schwarz criterion		-2.087018
Log likelihood	63.40399	Hannan-Quinn criter.		-2.154168
F-statistic	37.43323	Durbin-Watson stat		2.003144
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-8.601464	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.005837
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.006355

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:08
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.178050	0.136161	-8.651861	0.0000
C	0.002580	0.022074	0.116901	0.9074
@TREND("1961")	0.000148	0.000667	0.221789	0.8253
R-squared	0.590120	Mean dependent var		-0.000600
Adjusted R-squared	0.574356	S.D. dependent var		0.120438
S.E. of regression	0.078576	Akaike info criterion		-2.196509
Sum squared resid	0.321055	Schwarz criterion		-2.087018
Log likelihood	63.40399	Hannan-Quinn criter.		-2.154168
F-statistic	37.43323	Durbin-Watson stat		2.003144
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-3.136104	0.1086
Test critical values: 1% level	-4.137279	
5% level	-3.495295	
10% level	-3.176618	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:09
Sample (adjusted): 1964 2017
Included observations: 54 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.274181	0.087427	-3.136104	0.0029
D(LLPX(-1),2)	0.256130	0.135066	1.896332	0.0637
C	-0.000344	0.001584	-0.217445	0.8287
@TREND("1961")	6.29E-06	4.69E-05	0.134200	0.8938
R-squared	0.179609	Mean dependent var		0.000291
Adjusted R-squared	0.130386	S.D. dependent var		0.005684
S.E. of regression	0.005300	Akaike info criterion		-7.570939
Sum squared resid	0.001405	Schwarz criterion		-7.423607
Log likelihood	208.4153	Hannan-Quinn criter.		-7.514119
F-statistic	3.648860	Durbin-Watson stat		2.090773
Prob(F-statistic)	0.018606			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-2.768774	0.2147
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	2.75E-05
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	3.23E-05

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:09
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.217812	0.083502	-2.608459	0.0118
C	-0.000126	0.001557	-0.080902	0.9358
@TREND("1961")	3.22E-06	4.65E-05	0.069236	0.9451
R-squared	0.118024	Mean dependent var		0.000302
Adjusted R-squared	0.084102	S.D. dependent var		0.005631
S.E. of regression	0.005389	Akaike info criterion		-7.555743
Sum squared resid	0.001510	Schwarz criterion		-7.446252
Log likelihood	210.7829	Hannan-Quinn criter.		-7.513402
F-statistic	3.479255	Durbin-Watson stat		1.597662
Prob(F-statistic)	0.038184			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.656479	0.0001
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:10
Sample (adjusted): 1963 2017

Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.760543	0.134455	-5.656479	0.0000
C	-0.005621	0.009402	-0.597851	0.5525
@TREND("1961")	0.000373	0.000290	1.285192	0.2044
R-squared	0.380973	Mean dependent var		0.000750
Adjusted R-squared	0.357165	S.D. dependent var		0.041390
S.E. of regression	0.033186	Akaike info criterion		-3.920398
Sum squared resid	0.057267	Schwarz criterion		-3.810907
Log likelihood	110.8109	Hannan-Quinn criter.		-3.878057
F-statistic	16.00143	Durbin-Watson stat		1.891643
Prob(F-statistic)	0.000004			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root

Exogenous: Constant, Linear Trend

Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-5.488179	0.0002
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.001041
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000769

Phillips-Perron Test Equation

Dependent Variable: D(LTFPX,2)

Method: Least Squares

Date: 05/25/19 Time: 16:10

Sample (adjusted): 1963 2017

Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-0.760543	0.134455	-5.656479	0.0000
C	-0.005621	0.009402	-0.597851	0.5525
@TREND("1961")	0.000373	0.000290	1.285192	0.2044
R-squared	0.380973	Mean dependent var		0.000750
Adjusted R-squared	0.357165	S.D. dependent var		0.041390
S.E. of regression	0.033186	Akaike info criterion		-3.920398
Sum squared resid	0.057267	Schwarz criterion		-3.810907
Log likelihood	110.8109	Hannan-Quinn criter.		-3.878057
F-statistic	16.00143	Durbin-Watson stat		1.891643
Prob(F-statistic)	0.000004			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-6.002747	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.137279	
5% level	-3.495295	
10% level	-3.176618	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:10
Sample (adjusted): 1964 2017
Included observations: 54 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.923792	0.153895	-6.002747	0.0000
D(LVDEM _X (-1),2)	0.422824	0.132738	3.185400	0.0025
C	0.007176	0.021257	0.337586	0.7371
@TREND("1961")	-0.000418	0.000637	-0.656373	0.5146
R-squared	0.421276	Mean dependent var		-0.003466
Adjusted R-squared	0.386553	S.D. dependent var		0.093140
S.E. of regression	0.072950	Akaike info criterion		-2.326903
Sum squared resid	0.266084	Schwarz criterion		-2.179570
Log likelihood	66.82637	Hannan-Quinn criter.		-2.270082
F-statistic	12.13232	Durbin-Watson stat		1.994443
Prob(F-statistic)	0.000004			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.390373	0.0049
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.005829
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.003628

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:11
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.646652	0.134200	-4.818561	0.0000
C	0.003949	0.022061	0.179018	0.8586
@TREND("1961")	-0.000331	0.000668	-0.496216	0.6218
R-squared	0.309308	Mean dependent var		-0.004676
Adjusted R-squared	0.282743	S.D. dependent var		0.092709
S.E. of regression	0.078516	Akaike info criterion		-2.198026
Sum squared resid	0.320568	Schwarz criterion		-2.088535
Log likelihood	63.44572	Hannan-Quinn criter.		-2.155685
F-statistic	11.64343	Durbin-Watson stat		1.647282
Prob(F-statistic)	0.000066			

Türkiye

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.230999	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LPYX,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:11
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-1.006452	0.139186	-7.230999	0.0000
C	0.023210	0.011547	2.010032	0.0496
@TREND("1961")	0.000166	0.000334	0.495817	0.6221
R-squared	0.501543	Mean dependent var		0.000477
Adjusted R-squared	0.482372	S.D. dependent var		0.054629
S.E. of regression	0.039304	Akaike info criterion		-3.581993
Sum squared resid	0.080329	Schwarz criterion		-3.472502

Log likelihood	101.5048	Hannan-Quinn criter.	-3.539652
F-statistic	26.16101	Durbin-Watson stat	1.980190
Prob(F-statistic)	0.000000		

Null Hypothesis: D(LPYX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-7.292341	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.001461
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.001055

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LPYX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:11
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LPYX(-1))	-1.006452	0.139186	-7.230999	0.0000
C	0.023210	0.011547	2.010032	0.0496
@TREND("1961")	0.000166	0.000334	0.495817	0.6221
R-squared	0.501543	Mean dependent var		0.000477
Adjusted R-squared	0.482372	S.D. dependent var		0.054629
S.E. of regression	0.039304	Akaike info criterion		-3.581993
Sum squared resid	0.080329	Schwarz criterion		-3.472502
Log likelihood	101.5048	Hannan-Quinn criter.		-3.539652
F-statistic	26.16101	Durbin-Watson stat		1.980190
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.897461	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	

5% level	-3.493692
10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:12
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.090442	0.138075	-7.897461	0.0000
C	0.008835	0.040814	0.216470	0.8295
@TREND("1961")	-0.000146	0.001234	-0.118438	0.9062
R-squared	0.545336	Mean dependent var		0.000617
Adjusted R-squared	0.527849	S.D. dependent var		0.211456
S.E. of regression	0.145298	Akaike info criterion		-0.967059
Sum squared resid	1.097798	Schwarz criterion		-0.857568
Log likelihood	29.59411	Hannan-Quinn criter.		-0.924718
F-statistic	31.18515	Durbin-Watson stat		1.993949
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LGCFX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-8.207462	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.019960
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.012807

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LGCFX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:12
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LGCFX(-1))	-1.090442	0.138075	-7.897461	0.0000
C	0.008835	0.040814	0.216470	0.8295

@TREND("1961")	-0.000146	0.001234	-0.118438	0.9062
R-squared	0.545336	Mean dependent var	0.000617	
Adjusted R-squared	0.527849	S.D. dependent var	0.211456	
S.E. of regression	0.145298	Akaike info criterion	-0.967059	
Sum squared resid	1.097798	Schwarz criterion	-0.857568	
Log likelihood	29.59411	Hannan-Quinn criter.	-0.924718	
F-statistic	31.18515	Durbin-Watson stat	1.993949	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.176193	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:12
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.998874	0.139193	-7.176193	0.0000
C	-0.016764	0.005734	-2.923486	0.0051
@TREND("1961")	0.000535	0.000173	3.091174	0.0032
R-squared	0.497592	Mean dependent var	0.001027	
Adjusted R-squared	0.478268	S.D. dependent var	0.025582	
S.E. of regression	0.018478	Akaike info criterion	-5.091470	
Sum squared resid	0.017755	Schwarz criterion	-4.981979	
Log likelihood	143.0154	Hannan-Quinn criter.	-5.049129	
F-statistic	25.75074	Durbin-Watson stat	1.974925	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LLPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-7.212670	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.133838	

5% level	-3.493692
10% level	-3.175693

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.000323
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.000371

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LLPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:13
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LLPX(-1))	-0.998874	0.139193	-7.176193	0.0000
C	-0.016764	0.005734	-2.923486	0.0051
@TREND("1961")	0.000535	0.000173	3.091174	0.0032
R-squared	0.497592	Mean dependent var		0.001027
Adjusted R-squared	0.478268	S.D. dependent var		0.025582
S.E. of regression	0.018478	Akaike info criterion		-5.091470
Sum squared resid	0.017755	Schwarz criterion		-4.981979
Log likelihood	143.0154	Hannan-Quinn criter.		-5.049129
F-statistic	25.75074	Durbin-Watson stat		1.974925
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Lag Length: 0 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-7.748902	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:13
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

D(LTFPX(-1))	-1.078478	0.139178	-7.748902	0.0000
C	0.010190	0.014782	0.689374	0.4937
@TREND("1961")	-6.82E-05	0.000445	-0.153253	0.8788
R-squared	0.536035	Mean dependent var		0.000766
Adjusted R-squared	0.518190	S.D. dependent var		0.075437
S.E. of regression	0.052362	Akaike info criterion		-3.008253
Sum squared resid	0.142575	Schwarz criterion		-2.898762
Log likelihood	85.72696	Hannan-Quinn criter.		-2.965912
F-statistic	30.03868	Durbin-Watson stat		2.014978
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LTFPX) has a unit root
Exogenous: Constant, Linear Trend
Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-8.594509	0.0000
Test critical values:		
1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.002592
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.001107

Phillips-Perron Test Equation
Dependent Variable: D(LTFPX,2)
Method: Least Squares
Date: 05/25/19 Time: 16:13
Sample (adjusted): 1963 2017
Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LTFPX(-1))	-1.078478	0.139178	-7.748902	0.0000
C	0.010190	0.014782	0.689374	0.4937
@TREND("1961")	-6.82E-05	0.000445	-0.153253	0.8788
R-squared	0.536035	Mean dependent var		0.000766
Adjusted R-squared	0.518190	S.D. dependent var		0.075437
S.E. of regression	0.052362	Akaike info criterion		-3.008253
Sum squared resid	0.142575	Schwarz criterion		-2.898762
Log likelihood	85.72696	Hannan-Quinn criter.		-2.965912
F-statistic	30.03868	Durbin-Watson stat		2.014978
Prob(F-statistic)	0.000000			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Lag Length: 1 (Automatic - based on SIC, maxlag=5)

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-5.913778	0.0000
Test critical values: 1% level	-4.137279	
5% level	-3.495295	
10% level	-3.176618	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Augmented Dickey-Fuller Test Equation
 Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:14
 Sample (adjusted): 1964 2017
 Included observations: 54 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.760477	0.128594	-5.913778	0.0000
D(LVDEM _X (-1),2)	0.459472	0.116346	3.949168	0.0002
C	0.084660	0.066975	1.264044	0.2121
@TREND("1961")	-0.002990	0.002005	-1.491742	0.1420
R-squared	0.424176	Mean dependent var		-0.011870
Adjusted R-squared	0.389627	S.D. dependent var		0.289940
S.E. of regression	0.226520	Akaike info criterion		-0.060782
Sum squared resid	2.565560	Schwarz criterion		0.086550
Log likelihood	5.641120	Hannan-Quinn criter.		-0.003962
F-statistic	12.27737	Durbin-Watson stat		1.837844
Prob(F-statistic)	0.000004			

Null Hypothesis: D(LVDEM_X) has a unit root
 Exogenous: Constant, Linear Trend
 Bandwidth: 5 (Used-specified) using Bartlett kernel

	Adj. t-Stat	Prob.*
Phillips-Perron test statistic	-4.652639	0.0023
Test critical values: 1% level	-4.133838	
5% level	-3.493692	
10% level	-3.175693	

*MacKinnon (1996) one-sided p-values.

Residual variance (no correction)	0.063682
HAC corrected variance (Bartlett kernel)	0.042389

Phillips-Perron Test Equation
 Dependent Variable: D(LVDEM_X,2)
 Method: Least Squares
 Date: 05/25/19 Time: 16:14
 Sample (adjusted): 1963 2017
 Included observations: 55 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
D(LVDEM _X (-1))	-0.583545	0.119880	-4.867739	0.0000
C	0.021702	0.074087	0.292921	0.7707
@TREND("1961")	-0.001366	0.002240	-0.610011	0.5445
R-squared	0.313633	Mean dependent var		-0.026635
Adjusted R-squared	0.287234	S.D. dependent var		0.307408
S.E. of regression	0.259530	Akaike info criterion		0.193115
Sum squared resid	3.502512	Schwarz criterion		0.302606
Log likelihood	-2.310671	Hannan-Quinn criter.		0.235456
F-statistic	11.88061	Durbin-Watson stat		1.372778
Prob(F-statistic)	0.000056			

Ek-4. E-Views Gecikme Uzunlukları Çıktıları

Brezilya

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: LPYX LGCFX LLPX LTFPX LVDEM_X
 Exogenous variables: C
 Date: 05/26/19 Time: 01:03
 Sample: 1961 2017
 Included observations: 53

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	156.7275	NA	2.24e-09	-5.725565	-5.539689	-5.654086
1	447.7479	516.1495	9.85e-14*	-15.76407	-14.64881*	-15.33520*
2	472.9729	39.97916*	1.00e-13	-15.77256	-13.72792	-14.98629
3	499.4122	36.91527	1.01e-13	-15.82688*	-12.85285	-14.68321
4	521.8321	27.07307	1.28e-13	-15.72951	-11.82610	-14.22845

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Güney Afrika

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: LPYX LGCFX LLPX LTFPX LVDEM_X
 Exogenous variables: C

Date: 05/26/19 Time: 01:04
Sample: 1961 2017
Included observations: 53

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	155.0124	NA	2.39e-09	-5.660845	-5.474968	-5.589366
1	509.9792	629.5638	9.41e-15	-18.11242	-16.99716*	-17.68355*
2	538.2571	44.81780	8.53e-15*	-18.23612*	-16.19147	-17.44985
3	550.4709	17.05330	1.48e-14	-17.75362	-14.77959	-16.60995
4	582.8748	39.12923*	1.28e-14	-18.03301	-14.12960	-16.53195

* indicates lag order selected by the criterion
LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
FPE: Final prediction error
AIC: Akaike information criterion
SC: Schwarz information criterion
HQ: Hannan-Quinn information criterion

Güney Kore

VAR Lag Order Selection Criteria
Endogenous variables: LPYX LGCFX LLPX LTFPX LVDEM
Exogenous variables: C
Date: 05/26/19 Time: 01:10
Sample: 1961 2017
Included observations: 53

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	126.5736	NA	7.00e-09	-4.587684	-4.401808	-4.516205
1	492.5931	649.1667	1.81e-14*	-17.45635	-16.34109*	-17.02747*
2	517.0932	38.83034	1.90e-14	-17.43748	-15.39284	-16.65121
3	544.7546	38.62147*	1.83e-14	-17.53791*	-14.56388	-16.39424
4	562.8508	21.85205	2.72e-14	-17.27739	-13.37398	-15.77633

* indicates lag order selected by the criterion
LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
FPE: Final prediction error
AIC: Akaike information criterion
SC: Schwarz information criterion
HQ: Hannan-Quinn information criterion

Hindistan

VAR Lag Order Selection Criteria
Endogenous variables: LPYX LGCFX LLPX LTFPX LVDEM
Exogenous variables: C
Date: 05/26/19 Time: 01:14
Sample: 1961 2017
Included observations: 53

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	249.4831	NA	6.78e-11	-9.225776	-9.039900	-9.154297
1	572.4030	572.7259	8.92e-16	-20.46804	-19.35278	-20.03916
2	629.6693	90.76161*	2.71e-16*	-21.68563*	-19.64099*	-20.89936*
3	649.9032	28.25116	3.47e-16	-21.50578	-18.53176	-20.36211
4	665.7557	19.14259	5.59e-16	-21.16059	-17.25718	-19.65953

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Türkiye

VAR Lag Order Selection Criteria
 Endogenous variables: LPYX LGCFX LLPX LTFPX LVDEM
 Exogenous variables: C
 Date: 05/26/19 Time: 01:20
 Sample: 1961 2017
 Included observations: 53

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	106.8058	NA	1.48e-08	-3.841730	-3.655853	-3.770251
1	385.4462	494.1924	1.03e-12*	-13.41307	-12.29781*	-12.98419*
2	410.9182	40.37069*	1.04e-12	-13.43088	-11.38623	-12.64461
3	436.6783	35.96683	1.08e-12	-13.45956*	-10.48553	-12.31589
4	458.6337	26.51228	1.39e-12	-13.34467	-9.441261	-11.84361

* indicates lag order selected by the criterion
 LR: sequential modified LR test statistic (each test at 5% level)
 FPE: Final prediction error
 AIC: Akaike information criterion
 SC: Schwarz information criterion
 HQ: Hannan-Quinn information criterion

Ek-5. ARDL Sınır Testi ve Uzun Dönem E-Views Çıktıları Güney Afrika

ARDL Long Run Form and Bounds Test
 Dependent Variable: D(LPYX)
 Selected Model: ARDL(1, 1, 1, 1, 1)
 Case 3: Unrestricted Constant and No Trend
 Date: 05/27/19 Time: 23:16

Sample: 1961 2017
Included observations: 56

Conditional Error Correction Regression				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.071158	0.389240	-0.182813	0.8557
LPYX(-1)*	-0.119064	0.044216	-2.692761	0.0099
LGCFX(-1)	0.065000	0.019368	3.356070	0.0016
LLPX(-1)	0.042440	0.036706	1.156213	0.2536
LTFPX(-1)	0.013638	0.029402	0.463836	0.6450
LVDEMXX(-1)	0.021499	0.003996	5.379697	0.0000
D(LGCFX)	0.102060	0.022274	4.582098	0.0000
D(LLPX)	0.251029	0.107519	2.334736	0.0240
D(LTFPX)	0.264595	0.063426	4.171730	0.0001
D(LVDEMXX)	-0.008297	0.015965	-0.519671	0.6058

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

Levels Equation Case 3: Unrestricted Constant and No Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LGCFX	0.545924	0.105614	5.169067	0.0000
LLPX	0.356446	0.418105	0.852526	0.3983
LTFPX	0.114540	0.275792	0.415312	0.6798
LVDEMXX	0.180566	0.058935	3.063839	0.0036

EC = LPYX - (0.5459*LGCFX + 0.3564*LLPX + 0.1145*LTFPX + 0.1806
*LVDEMXX)

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
Asymptotic: n=1000				
F-statistic	8.652515	10%	2.45	3.52
k	4	5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06
Finite Sample: n=60				
Actual Sample Size	56	10%	2.568	3.712
		5%	3.062	4.314
		1%	4.176	5.676
Finite Sample: n=55				
		10%	2.578	3.71
		5%	3.068	4.334
		1%	4.244	5.726

t-Bounds Test Null Hypothesis: No levels relationship

Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
t-statistic	-2.692761	10%	-2.57	-3.66
		5%	-2.86	-3.99
		2.5%	-3.13	-4.26
		1%	-3.43	-4.6

Hindistan

ARDL Long Run Form and Bounds Test

Dependent Variable: D(LPYX)

Selected Model: ARDL(2, 0, 2, 1, 2)

Case 3: Unrestricted Constant and No Trend

Date: 05/27/19 Time: 23:19

Sample: 1961 2017

Included observations: 55

Conditional Error Correction Regression				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1.486012	0.763644	-1.945949	0.0582
LPYX(-1)*	0.048939	0.010036	4.876319	0.0000
LGCFX**	-0.011773	0.023175	-0.507990	0.6141
LLPX(-1)	0.393529	0.146862	2.679574	0.0104
LTFPX(-1)	-0.008300	0.044592	-0.186120	0.8532
LVDEMXX(-1)	-0.091611	0.027173	-3.371365	0.0016
D(LPYX(-1))	-0.334205	0.088794	-3.763819	0.0005
D(LLPX)	0.797327	0.517916	1.539490	0.1310
D(LLPX(-1))	-1.251917	0.480795	-2.603850	0.0126
D(LTFPX)	0.668085	0.078621	8.497529	0.0000
D(LVDEMXX)	0.073743	0.034902	2.112837	0.0405
D(LVDEMXX(-1))	-0.064763	0.034145	-1.896686	0.0646

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

** Variable interpreted as $Z = Z(-1) + D(Z)$.

Levels Equation				
Case 3: Unrestricted Constant and No Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LGCFX	0.240562	0.467735	0.514312	0.6097
LLPX	-8.041235	3.608664	-2.228314	0.0311
LTFPX	0.169590	0.894422	0.189609	0.8505
LVDEMXX	1.871947	0.480291	3.897529	0.0003

EC = LPYX - (0.2406*LGCFX -8.0412*LLPX + 0.1696*LTFPX + 1.8719
*LVDEMXX)

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)

		Asymptotic: n=1000		
F-statistic	10.38462	10%	2.45	3.52
k	4	5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06
		Finite Sample: n=55		
Actual Sample Size	55	10%	2.578	3.71
		5%	3.068	4.334
		1%	4.244	5.726

t-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
t-statistic	4.876319	10%	-2.57	-3.66
		5%	-2.86	-3.99
		2.5%	-3.13	-4.26
		1%	-3.43	-4.6

Brezilya

ARDL Long Run Form and Bounds Test
Dependent Variable: D(LPYX)
Selected Model: ARDL(1, 1, 1, 1, 1)
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend
Date: 05/26/19 Time: 01:25
Sample: 1961 2017
Included observations: 56

Conditional Error Correction Regression				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.642080	0.576037	-1.114651	0.2709
@TREND	0.004137	0.001060	3.902176	0.0003
LPYX(-1)*	-0.250443	0.078816	-3.177588	0.0027
LGCFX(-1)	0.060016	0.026045	2.304314	0.0259
LLPX(-1)	0.234956	0.144288	1.628384	0.1104
LTFPX(-1)	0.117314	0.058111	2.018806	0.0495
LVDEM(-1)	-0.017327	0.006475	-2.676060	0.0104
D(LGCFX)	0.201638	0.028057	7.186829	0.0000
D(LLPX)	0.481707	0.131925	3.651371	0.0007
D(LTFPX)	0.295216	0.055421	5.326767	0.0000
D(LVDEM)	0.055453	0.018296	3.030894	0.0040

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

Levels Equation Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.

LGCFX	0.239638	0.108172	2.215341	0.0318
LLPX	0.938160	0.338846	2.768691	0.0081
LTFPX	0.468427	0.121261	3.862962	0.0004
LVDEMx	-0.069186	0.027752	-2.492993	0.0164
@TREND	0.016519	0.002384	6.928332	0.0000

$$EC = LPYX - (0.2396*LGCFX + 0.9382*LLPX + 0.4684*LTFPX - 0.0692*LVDEMx + 0.0165*@TREND)$$

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
Asymptotic: n=1000				
F-statistic	5.652778	10%	2.68	3.53
k	4	5%	3.05	3.97
		2.5%	3.4	4.36
		1%	3.81	4.92
Finite Sample: n=60				
Actual Sample Size	56	10%	2.852	3.773
		5%	3.323	4.333
		1%	4.412	5.545
Finite Sample: n=55				
		10%	2.868	3.782
		5%	3.358	4.365
		1%	4.455	5.615

Güney Kore

ARDL Long Run Form and Bounds Test

Dependent Variable: D(LPYX)

Selected Model: ARDL(1, 0, 1, 1, 0)

Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend

Date: 05/27/19 Time: 23:21

Sample: 1961 2017

Included observations: 56

Conditional Error Correction Regression				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.043832	0.514443	0.085203	0.9325
@TREND	0.005762	0.002407	2.394077	0.0207
LPYX(-1)*	-0.150414	0.060487	-2.486716	0.0165
LGCFX**	0.060321	0.016837	3.582668	0.0008
LLPX(-1)	-0.095690	0.145590	-0.657255	0.5142
LTFPX(-1)	0.152110	0.057149	2.661622	0.0106
LVDEMx**	0.030089	0.010096	2.980435	0.0045
D(LLPX)	0.748027	0.167474	4.466515	0.0000
D(LTFPX)	0.465886	0.063506	7.336073	0.0000

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.
 ** Variable interpreted as $Z = Z(-1) + D(Z)$.

Levels Equation				
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LGCFX	0.401031	0.184047	2.178953	0.0344
LLPX	-0.636177	1.077404	-0.590472	0.5577
LTFPX	1.011273	0.237627	4.255720	0.0001
LVDEMEX	0.200043	0.050737	3.942733	0.0003
@TREND	0.038307	0.007512	5.099569	0.0000
EC = LPYX - (0.4010*LGCFX -0.6362*LLPX + 1.0113*LTFPX + 0.2000 *LVDEMEX + 0.0383*@TREND)				

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
Asymptotic: n=1000				
F-statistic	6.601821	10%	2.68	3.53
k	4	5%	3.05	3.97
		2.5%	3.4	4.36
		1%	3.81	4.92
Finite Sample: n=60				
Actual Sample Size	56	10%	2.852	3.773
		5%	3.323	4.333
		1%	4.412	5.545
Finite Sample: n=55				
		10%	2.868	3.782
		5%	3.358	4.365
		1%	4.455	5.615

Türkiye

ARDL Long Run Form and Bounds Test
 Dependent Variable: D(LPYX)
 Selected Model: ARDL(1, 1, 0, 0, 0)
 Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend
 Date: 05/26/19 Time: 01:40
 Sample: 1961 2017
 Included observations: 56

Conditional Error Correction Regression

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.960472	0.484828	-1.981059	0.0533
@TREND	0.011180	0.002785	4.014589	0.0002
LPYX(-1)*	-0.463602	0.102661	-4.515851	0.0000
LGCFX(-1)	0.090553	0.023619	3.833906	0.0004
LLPX**	0.387931	0.076362	5.080139	0.0000
LTFPX**	0.182260	0.057936	3.145911	0.0028
LVDEMXX	0.020530	0.008047	2.551318	0.0140
D(LGCFX)	0.152405	0.023956	6.361826	0.0000

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

** Variable interpreted as $Z = Z(-1) + D(Z)$.

Levels Equation

Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LGCFX	0.195325	0.036637	5.331344	0.0000
LLPX	0.836776	0.155977	5.364725	0.0000
LTFPX	0.393140	0.165869	2.370186	0.0218
LVDEMXX	0.044283	0.015539	2.849891	0.0064
@TREND	0.024116	0.001174	20.55022	0.0000

$$EC = LPYX - (0.1953*LGCFX + 0.8368*LLPX + 0.3931*LTFPX + 0.0443*LVDEMXX + 0.0241*@TREND)$$

F-Bounds Test

Null Hypothesis: No levels relationship

Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
Asymptotic: n=1000				
F-statistic	7.281064	10%	2.68	3.53
k	4	5%	3.05	3.97
		2.5%	3.4	4.36
		1%	3.81	4.92
Finite Sample: n=60				
Actual Sample Size	56	10%	2.852	3.773
		5%	3.323	4.333
		1%	4.412	5.545
Finite Sample: n=55				
		10%	2.868	3.782
		5%	3.358	4.365
		1%	4.455	5.615

Ek-6. Hata Düzeltme Modeli Sonuçları

Güney Afrika

ARDL Error Correction Regression
 Dependent Variable: D(LPYX)
 Selected Model: ARDL(1, 1, 1, 1, 1)
 Case 3: Unrestricted Constant and No Trend
 Date: 05/26/19 Time: 01:51
 Sample: 1961 2017
 Included observations: 56

ECM Regression				
Case 3: Unrestricted Constant and No Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.071158	0.012196	-5.834517	0.0000
D(LGCFX)	0.102060	0.018516	5.511946	0.0000
D(LLPX)	0.251029	0.091716	2.737039	0.0088
D(LTFPX)	0.264595	0.053199	4.973705	0.0000
D(LVDEM)	-0.008297	0.014064	-0.589907	0.5581
CointEq(-1)*	-0.119064	0.017363	-6.857444	0.0000
R-squared	0.743146	Mean dependent var		0.008860
Adjusted R-squared	0.717461	S.D. dependent var		0.023616
S.E. of regression	0.012553	Akaike info criterion		-5.816725
Sum squared resid	0.007879	Schwarz criterion		-5.599723
Log likelihood	168.8683	Hannan-Quinn criter.		-5.732594
F-statistic	28.93265	Durbin-Watson stat		1.918332
Prob(F-statistic)	0.000000			

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
F-statistic	8.652515	10%	2.45	3.52
k	4	5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

t-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
t-statistic	-6.857444	10%	-2.57	-3.66
		5%	-2.86	-3.99
		2.5%	-3.13	-4.26
		1%	-3.43	-4.6

Hindistan

ARDL Error Correction Regression
 Dependent Variable: D(LPYX)
 Selected Model: ARDL(2, 0, 2, 1, 2)
 Case 3: Unrestricted Constant and No Trend
 Date: 05/26/19 Time: 01:51
 Sample: 1961 2017
 Included observations: 55

ECM Regression Case 3: Unrestricted Constant and No Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1.486012	0.200977	-7.393957	0.0000
D(LPYX(-1))	-0.334205	0.083276	-4.013244	0.0002
D(LLPX)	0.797327	0.410109	1.944184	0.0584
D(LLPX(-1))	-1.251917	0.414588	-3.019668	0.0042
D(LTFPX)	0.668085	0.067750	9.861010	0.0000
D(LVDEMXX)	0.073743	0.029239	2.522037	0.0155
D(LVDEMXX(-1))	-0.064763	0.028107	-2.304181	0.0261
CointEq(-1)*	0.048939	0.006496	7.533470	0.0000
R-squared	0.788908	Mean dependent var		0.032122
Adjusted R-squared	0.757469	S.D. dependent var		0.030653
S.E. of regression	0.015096	Akaike info criterion		-5.415043
Sum squared resid	0.010711	Schwarz criterion		-5.123067
Log likelihood	156.9137	Hannan-Quinn criter.		-5.302134
F-statistic	25.09311	Durbin-Watson stat		1.953190
Prob(F-statistic)	0.000000			

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
F-statistic	10.38462	10%	2.45	3.52
k	4	5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

t-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
t-statistic	7.533470	10%	-2.57	-3.66
		5%	-2.86	-3.99
		2.5%	-3.13	-4.26
		1%	-3.43	-4.6

Brezilya

ARDL Error Correction Regression
 Dependent Variable: D(LPYX)

Selected Model: ARDL(1, 1, 1, 1, 1)
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend
Date: 05/26/19 Time: 01:49
Sample: 1961 2017
Included observations: 56

ECM Regression				
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.637943	0.106830	-5.971576	0.0000
D(LGCFX)	0.201638	0.023160	8.706397	0.0000
D(LLPX)	0.481707	0.104672	4.602060	0.0000
D(LTFPX)	0.295216	0.048959	6.029922	0.0000
D(LVDEM)	0.055453	0.014661	3.782237	0.0005
CointEq(-1)*	-0.250443	0.040797	-6.138826	0.0000
R-squared	0.815651	Mean dependent var		0.019518
Adjusted R-squared	0.797216	S.D. dependent var		0.037306
S.E. of regression	0.016799	Akaike info criterion		-5.233991
Sum squared resid	0.014111	Schwarz criterion		-5.016989
Log likelihood	152.5517	Hannan-Quinn criter.		-5.149860
F-statistic	44.24497	Durbin-Watson stat		2.100102
Prob(F-statistic)	0.000000			

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
F-statistic	5.652778	10%	2.68	3.53
k	4	5%	3.05	3.97
		2.5%	3.4	4.36
		1%	3.81	4.92

Güney Kore

ARDL Error Correction Regression
Dependent Variable: D(LPYX)
Selected Model: ARDL(1, 0, 1, 1, 0)
Case 3: Unrestricted Constant and No Trend
Date: 05/26/19 Time: 01:52
Sample: 1961 2017
Included observations: 56

ECM Regression				
Case 3: Unrestricted Constant and No Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.043912	0.014562	-3.015473	0.0041

D(LLPX)	0.904601	0.136645	6.620095	0.0000
D(LTFPX)	0.454512	0.058368	7.786991	0.0000
CointEq(-1)*	-0.022075	0.003819	-5.780076	0.0000
R-squared	0.801463	Mean dependent var	0.058649	
Adjusted R-squared	0.790009	S.D. dependent var	0.035978	
S.E. of regression	0.016487	Akaike info criterion	-5.303780	
Sum squared resid	0.014134	Schwarz criterion	-5.159112	
Log likelihood	152.5058	Hannan-Quinn criter.	-5.247693	
F-statistic	69.97205	Durbin-Watson stat	1.673039	
Prob(F-statistic)	0.000000			

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
F-statistic	6.167866	10%	2.45	3.52
k	4	5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

t-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
t-statistic	-5.780076	10%	-2.57	-3.66
		5%	-2.86	-3.99
		2.5%	-3.13	-4.26
		1%	-3.43	-4.6

Türkiye

ARDL Error Correction Regression
Dependent Variable: D(LPYX)
Selected Model: ARDL(1, 1, 0, 0, 0)
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend
Date: 05/26/19 Time: 01:41
Sample: 1961 2017
Included observations: 56

ECM Regression				
Case 4: Unrestricted Constant and Restricted Trend				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.

C	-0.949292	0.140634	-6.750097	0.0000
D(LGCFX)	0.152405	0.021143	7.208330	0.0000
CointEq(-1)*	-0.463602	0.066751	-6.945290	0.0000
R-squared	0.678367	Mean dependent var	0.027879	
Adjusted R-squared	0.666230	S.D. dependent var	0.038308	
S.E. of regression	0.022132	Akaike info criterion	-4.731510	
Sum squared resid	0.025961	Schwarz criterion	-4.623009	
Log likelihood	135.4823	Hannan-Quinn criter.	-4.689444	
F-statistic	55.89200	Durbin-Watson stat	1.739163	
Prob(F-statistic)	0.000000			

* p-value incompatible with t-Bounds distribution.

F-Bounds Test		Null Hypothesis: No levels relationship		
Test Statistic	Value	Signif.	I(0)	I(1)
F-statistic	7.281064	10%	2.68	3.53
k	4	5%	3.05	3.97
		2.5%	3.4	4.36
		1%	3.81	4.92

Özgeçmiş

Adı Soyadı Muhammed İktbal Durmuş
Doğum tarihi ve yeri 01.01.1991 Çatak/Van
Mail ikbaldurmus@erciyes.edu.tr
Unvanı Araştırma Görevlisi: Erciyes Üniversitesi İİBF, İktisat Bölümü, 2015-

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Endüstri Mühendisliği	Boğaziçi Üniversitesi	2009-2011
Lisans	İktisat	Boğaziçi Üniversitesi	2011-2015
Yüksek Lisans	İktisat	Medeniyet Üniversitesi	2015-2019
Yüksek Lisans	Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü	Boğaziçi Üniversitesi	2015-

Yabancı Diller
İngilizce: İleri Düzey

Arapça: Orta Düzey

Projeler
Islamization of Anatolia: University of St. Andrews, Research Assistant, 2014-2015

Akademik İlgi Alanları
Kurumsal İktisat, Kalkınma İktisadı, Ortadoğu Çalışmaları, Ekonomi Politik